

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ  
RESEARCH INSTITUTE FOR TOURISM

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ  
ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ



ΤΕΥΧΟΣ 22  
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2006





## ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΤΕΠ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:	ΜΑΡΙΑ ΔΑΣΚΑΛΑΝΤΩΝΑΚΗ
Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:	ΣΠΥΡΟΣ ΔΙΒΑΝΗΣ
Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΗΝΑΪΔΗΣ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:	ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΑΜΙΑΣ:	ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΓΓΛΟΣ
ΜΕΛΗ:	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

---

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ (ΙΤΕΠ)**

**RESEARCH INSTITUTE FOR TOURISM (RIT)**

Σταδίου 24, 105 64 Αθήνα. Τηλ.: 331 0022, 331 2253, Fax: 331 2033, 331 2253  
24 Stadiou Str., 105 64 Athens. Tel.: 331 0022, 331 2253, Fax: 331 2033, 331 2253  
URL: [www.itep.gr](http://www.itep.gr), email: [itep@otenet.gr](mailto:itep@otenet.gr)



## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μεταξύ των καταστατικών σκοπών του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) είναι και η παρακολούθηση της Οικονομικής Συγκυρίας, διεθνούς και εγχωρίου και η κατάρτιση οικονομικών προβλέψεων για την οικονομία ως σύνολο, με έμφαση στην Τουριστική Οικονομία και τα προβλήματά της. Πιστεύουμε ότι με την υπεύθυνη και τεκμηριωμένη επιστημονικά ανάλυση των οικονομικών εξελίξεων και τάσεων της ελληνικής οικονομίας, όπως αυτές προσδιορίζονται από την οικονομική πολιτική, το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον και άλλα αυτόνομα στοιχεία, η περιοδική έκδοση της παρούσης θα συμβάλει ουσιαστικά στην συνειδητοποίηση των προβλημάτων της οικονομίας από ένα ευρύτερο κύκλο παραγόντων της οικονομικής ζωής του τόπου, και θα βοηθήσει με τον τρόπο αυτό στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της οικονομικής πολιτικής τόσο σε επίπεδο κυβερνητικό, όσο και σε άλλα, ιεραρχικώς κατώτερα, αλλά μεγάλης πρακτικής σπουδαιότητας επίπεδα.

Η διάρθρωση της εκθέσεως έχει σχεδιασθεί να περιλαμβάνει τέσσερα χωριστά μέρη και δύο παραρτήματα.

Στο πρώτο μέρος θα παρουσιάζονται (α) οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις, οι οποίες και θα οριοθετούν κατά κάποιο τρόπο τις δυνατότητες αναπτύξεως και σταθεροποιήσεως της ελληνικής οικονομίας στα πλαίσια του παγκοσμίου οικονομικού γίνεσθαι και (β) οι τάσεις των βασικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας και η διατύπωση προβλέψεων για την πιθανή εξέλιξη, με σκοπό τη διατύπωση προτάσεων πολιτικής.

Το δεύτερο μέρος θα είναι μια συνοπτική αναφορά στην συντελούμενη πρόοδο των χωρών-μελών της ΕΕ στην πορεία προς την ΟΝΕ.

Το τρίτο θα αφιερώνεται σε ανάλυση και σχολιασμό σημαντικών θεμάτων οικονομικής πολιτικής.

Το τέταρτο μέρος, το οποίο με την πρόοδο της ερευνητικής δραστηριότητας του ΙΤΕΠ θα εμπλουτίζεται και θα αυξάνει την συμμετοχή του στο πληροφοριακό περιεχόμενο της εκθέσεως, θα αναφέρεται στα τρέχοντα και μακροπρόθεσμα προβλήματα του τουριστικού τομέα και στις απόψεις πολιτικής που σχετίζονται με αυτά.

Το Παράρτημα Ι συνίσταται σε τεχνική ανάλυση των στατιστικών σειρών στις οποίες αποτυπώνονται οι βραχυχρόνιες εξελίξεις και τάσεις της ελληνικής οικονομίας με σκοπό την πρόβλεψη, την πιθανότερη πορεία ενός δείκτη στο άμεσο μέλλον. Οι προβλέψεις γίνονται με προηγμένες μεθόδους αναλύσεως χρονολογικών στατιστικών σειρών.

Το Παράρτημα ΙΙ είναι καθαρά στατιστικό. Σ' αυτό περιλαμβάνονται χρονολογικές σειρές για τα σημαντικότερα οικονομικά μεγέθη, στα οποία αναφέρεται η ανάλυση της οικονομικής συγκυρίας, καθώς και ειδικό τμήμα με στατιστική απεικόνιση της τουριστικής δραστηριότητας.

Εκφράζεται η ελπίδα ότι η παρούσα περιοδική έκθεση, με την επιστημονική και αντικειμενική θεώρηση των οικονομικών πραγμάτων και τη συνεχή βελτίωσή της, θα εξελιχθεί σε χρήσιμη πηγή πληροφοριών για την οικονομική κοινότητα και θα δικαιώσει πλήρως την πρωτοβουλία μας για την έκδοσή της.

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<b>I.</b>	<b>Εξωτερικό Οικονομικό Περιβάλλον.....</b>	<b>11</b>
1.1.	<b>Η Παγκόσμια Οικονομία .....</b>	<b>11</b>
1.1.1.	<i>Σύνοψη .....</i>	<i>11</i>
1.1.2.	<i>Γενικές Τάσεις και Προοπτικές .....</i>	<i>13</i>
1.2.	<b>Ανεπτυγμένες Οικονομίες.....</b>	<b>19</b>
1.2.1.	<i>ΗΠΑ - Καναδάς.....</i>	<i>19</i>
1.2.2.	<i>Ευρωπαϊκή Οικονομία .....</i>	<i>22</i>
1.2.3.	<i>Ιαπωνία .....</i>	<i>25</i>
1.3.	<b>Αναπτυσσόμενες Οικονομίες.....</b>	<b>28</b>
1.4.	<b>Γενικό Συμπέρασμα .....</b>	<b>35</b>
1.5.	<b>Παγκόσμια Ζήτηση Πετρελαίου και Τιμές Αργού Πετρελαίου .....</b>	<b>36</b>
<b>Ια.</b>	<b>Παράρτημα Κεφαλαίου Ι.....</b>	<b>38</b>
Π.1.	<b>Πανόραμα Βασικών Δεικτών Παγκόσμιας Οικονομίας .....</b>	<b>38</b>
<b>Π.</b>	<b>Ελληνική Οικονομία: Τάσεις και Προοπτικές .....</b>	<b>47</b>
2.1.	<b>Σύνοψη .....</b>	<b>47</b>
2.1.1.	<i>Εξελίξεις κατά το 2006.....</i>	<i>47</i>
2.1.2.	<i>Πρόβλεψη για το 2007.....</i>	<i>48</i>
2.2.	<b>Οικονομική Δραστηριότητα 2006 .....</b>	<b>49</b>
2.3.	<b>Πρόβλεψη για το 2007 .....</b>	<b>53</b>
2.4.	<b>Νομισματικές Εξελίξεις .....</b>	<b>55</b>
2.5.	<b>Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών .....</b>	<b>60</b>
2.6.	<b>Δημοσιονομικές Εξελίξεις .....</b>	<b>64</b>
<b>ΠΙ.</b>	<b>Τουριστική Οικονομία.....</b>	<b>71</b>
3.1.	<b>Πρόσφατες Τουριστικές Εξελίξεις .....</b>	<b>71</b>
3.1.1.	<i>Τρέχουσα Επίδοση - Επιστημόσεις.....</i>	<i>71</i>
3.1.2.	<i>Περιφερειακές Επιδόσεις.....</i>	<i>74</i>
3.1.3.	<i>Εσωτερικός Τουρισμός .....</i>	<i>77</i>
3.1.4.	<i>Επίδοση των Αμεσότερα Ανταγωνιστριών Χωρών .....</i>	<i>80</i>
3.1.5.	<i>Πρόβλεψη για το 2007.....</i>	<i>82</i>

3.2.	Οι κατά Τουριστική Αφιξη και Διανυκτέρευση Συναλλαγματικές Εισπράξεις σε Ελλάδα και Ανταγωνίστριες Χώρες .....	85
3.3.	Εναλλακτικός Τουρισμός: Μια Επικίνδυνη Ατραπός για το Μέλλον του Ελληνικού Τουρισμού.....	91
IV.	Παράρτημα Στατιστικών Πινάκων .....	97



**I. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ  
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ  
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

1. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
2. ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ
3. ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ
4. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ
5. ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΖΗΤΗΣΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΙΜΕΣ ΑΡΓΟΥ  
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ
6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦ. Ι



# I. Εξωτερικό Οικονομικό Περιβάλλον

## 1.1. Η Παγκόσμια Οικονομία

### 1.1.1. Σύνοψη

Ο παγκόσμιος ρυθμός αναπτύξεως κατά το τρέχον έτος εκτιμάται ότι θα υπερβεί το 5%, αυξημένος έναντι του 2005, προβλέπεται δε να διατηρήσει σχεδόν αμείωτη την ισχύ του και κατά το προσεχές έτος (+4,9%). Ταχύτερα αναπτυσσόμενη περιοχή είναι η αναπτυσσόμενη Ασία (+8,7), ακολουθούμενη από τις χώρες σε μετάβαση (+6,5%). Βραδύτερα αναπτυσσόμενη είναι η Λατινική Αμερική με ρυθμό 4,6%.

Επιτάχυνση του ρυθμού αναπτύξεως, και δη σημαντική, πραγματοποίησαν οι ανεπτυγμένες οικονομίες, ως σύνολο, με την Ευρωζώνη να προηγείται εν προκειμένω. Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, ως σύνολο, σημείωσαν ανεπαίσθητη επιβράδυνση, αλλά με ρυθμό αναπτύξεως 2,4 φορές ταχύτερο σε σύγκριση με τις ανεπτυγμένες. Η προβλεπόμενη για το 2007 ήπια επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας εγγίζει όλες τις μείζονες περιοχές με αρκετή συμμετρία.

Μπορεί να υποστηριχθεί με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία, ότι η αναπτυξιακή δυναμική της παγκόσμιας οικονομίας έχει μετατεθεί προς τα άνω· ένα είδος διαρθρωτικής αλλαγής του ρυθμού αναπτύξεως. Σε γενικούς όρους η ευμενής αυτή εξέλιξη, η οποία εγγίζει όλες τις περιοχές της γης, δεν είναι ανεξάρτητη της παγκοσμιοποιήσεως, της διαχύσεως των τεχνολογικών αλλαγών και τη επικρατήσεως παγκοσμίως στην οικονομία της λογικής του υποδείγματος της ελεύθερης οικονομίας.

Είναι, πράγματι, εκπληκτική η αντοχή της αναπτυξιακής πορείας της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία κατά την πενταετία που συμπληρώνεται το 2007 πραγματοποιεί μέσο ρυθμό αύξησεως της τάξεως του 5%. Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό της ως άνω αναπτυξιακής επιδόσεως της παγκόσμιας οικονομίας είναι ο συστηματικά πολύ ταχύτερος (2-3 φορές ταχύτερος) ρυθμός αναπτύξεως των οικονομικώς αναδυομένων περιοχών του κόσμου και η ανάδειξη νέων δυναμικών πυρήνων αναπτύξεως, όπως η Κίνα και η Ινδία, οι οποίες πραγματοποιούν ρυθμούς της τάξεως του 8-10% ετησίως. Ο αναπτυσσόμενος κόσμος, πρωτοστατούσης της Ασίας, έχει πλέον αυτονομήσει την αναπτυξιακή πορεία του σε υψηλό βαθμό, όπως σε ειδική ανάλυση του ΙΤΕΠ έχει δειχθεί (2002). Βάσει εκτιμήσεως του ΙΤΕΠ, σε

όρους ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων, το ΑΕΠ της Κίνας θα έχει υπερβεί εκείνο των ΗΠΑ το αργότερο μέχρι το 2015. Σε τρέχουσες ισοτιμίες, το κινεζικό ΑΕΠ είναι σήμερα οριακά υψηλότερο από εκείνο της Ευρωζώνης και τοποθετεί την χώρα αυτή στη δεύτερη θέση παγκοσμίως από απόψεως μεγέθους ΑΕΠ.

Για το τρέχον έτος ο ρυθμός του παγκόσμιου πληθωρισμού εκτιμάται σε 4% έναντι 3,8% το 2005, προβλέπεται δε να υποχωρήσει στο 3,7% το 2007. Η προβλεπόμενη από το IMF εξέλιξη του πληθωρισμού το 2007 βασίζεται σε μη ρεαλιστική, κατά την γνώμη μας, εκτίμηση, όσον αφορά στη μέση τιμή του πετρελαίου (75,5 \$ το βαρέλι).

Οικονομίες	Πληθωρισμός		
	2005	2006	2007
Ανεπτυγμένες	2,3	2,6	2,3
Αναπτυσσόμενες	5,3	5,2	5,1
Σε Μετάβαση	12,3	9,6	9,2
<b>Σύνολο</b>	<b>3,8</b>	<b>4,0</b>	<b>3,7</b>

Είναι αυτονόητο ότι οι ανωτέρω προβλέψεις τελούν υπό τον όρο ότι δεν θα παρέμβουν εξωγενείς και απρόβλεπτης φύσεως παράγοντες, ικανοί να διαταράξουν τις τάσεις που δημιουργούνται από την ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος. Στάθμιση των αβεβαιοτήτων (τιμές πετρελαίου και άλλων βασικών πρώτων υλών, πιθανή κατάρρευση των υπερβολικών τιμών των ακινήτων, η συναλλαγματική ισοτιμία του κινεζικού νομίσματος κ.ά.) που υπάρχουν, θετικά ή αρνητικά λειτουργουσών, αξιολογείται ότι γυρνούν την πλάστιγγα προς την πλευρά της αισιοδοξίας, η οποία συμβαίνει να αντανακλάται και στην άθηση των κεφαλαιαγορών.

Οι ανισοροπίες στα συναλλαγματικά ισοζύγια, αποτελούν σημαντικό θέμα προς διευθέτηση, με συνεργασία και κατανόηση, ώστε να αποφευχθεί η ανάπτυξη τάσεων προστατευτισμού, γεγονός που θα αποτελούσε οπισθοδρόμηση. Η εξισορρόπηση των διεθνών συναλλαγών θα απαιτήσει όχι μόνο πολιτικές επηρεασμού της ζήτησεως, αλλά και προσαρμογής των συναλλαγματικών ισοτιμιών προς την κατεύθυνση αμβλύνσεως των διεθνών ανισοροπιών. Σημαντική υποτίμηση του δολαρίου και αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας των νομισμάτων των

χωρών με πλεονασματικά ισοζύγια, θα εξομάλυνε αποτελεσματικά, ίσως, τις οικονομικές εξελίξεις.

### 1.1.2. Γενικές Τάσεις και Προοπτικές

Όπως και σε προηγούμενες εκθέσεις επισημάνθηκε, η εμπειρία των τελευταίων 5-6 ετών ενισχύει την εκτίμηση ότι η αναπτυξιακή δυναμική της παγκόσμιας οικονομίας έχει μετατεθεί προς τα άνω· ένα είδος διαρθρωτικής αλλαγής του ρυθμού αναπτύξεως. Σε γενικούς όρους η ευμενής αυτή εξέλιξη, η οποία εγγίζει όλες τις περιοχές της γης, δεν είναι ανεξάρτητη της παγκοσμιοποίησης, της διαχύσεως των τεχνολογικών αλλαγών και τη επικρατήσεως παγκοσμίως στην οικονομία της λογικής του υποδείγματος της ελεύθερης οικονομίας.

<b>Πίνακας Ι - 1</b> <b>Πρόσφατες Οικονομικές Επιδόσεις και Προβλέψεις Εξελίξεως της Παγκόσμιας Οικονομίας</b> (% μεταβολές)				
<b>I. Παγκόσμιο Προϊόν</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
	<b>5,3</b>	<b>4,9</b>	<b>5,1</b>	<b>4,9</b>
<i>1. Ανεπτυγμένες Οικονομίες</i>	<u>3,2</u>	<u>2,6</u>	<u>3,1</u>	<u>2,7</u>
ΗΠΑ	3,9	3,2	3,4	2,9
Ευρωζώνη	2,1	1,3	2,4	2,0
Γερμανία	1,2	0,9	2,0	1,3
Γαλλία	2,0	1,2	2,4	2,3
Ιταλία	1,1	-	1,5	1,3
Ισπανία	3,1	3,4	3,4	3,0
Ε.Ε.	2,4	1,8	2,8	2,4
Ηνωμ. Βασίλειο	3,3	1,9	2,7	2,7
Καναδάς	3,3	2,9	3,1	3,0
Ιαπωνία	2,3	2,6	2,7	2,1
Νεο-βιομηχ. Χώρες Ασίας	5,9	4,5	4,9	4,4
<i>2. Αναπτυσσόμενες Οικονομίες</i>	<u>7,7</u>	<u>7,4</u>	<u>7,3</u>	<u>7,2</u>
Αναπτυσσόμενη Ασία	8,8	9,0	8,7	8,6
Κίνα	10,1	10,2	10,0	10,0
Ινδία	8,0	8,5	8,3	7,3
Λατ. Αμερική	5,7	4,3	4,8	4,2
Αφρική	5,5	5,4	5,4	5,9
Μ. Ανατολή	5,5	5,7	5,8	5,4
<i>3. Χώρες σε Μετάβαση</i>	<u>7,5</u>	<u>6,0</u>	<u>6,1</u>	<u>5,8</u>
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών	8,4	6,5	6,8	6,5
Ρωσία	7,2	6,4	6,5	6,5
Λοιπές	11,0	6,7	7,6	6,4
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη	6,5	5,4	5,3	5,0
<b>II. Παγκόσμιο Εμπόριο</b>	<b>10,6</b>	<b>7,4</b>	<b>8,9</b>	<b>7,6</b>

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

Είναι, πράγματι, εκπληκτική η αντοχή της αναπτυξιακής πορείας της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία κατά την πενταετία που συμπληρώνεται το 2007 πραγματοποίησε μέσο ρυθμό αυξήσεως της τάξεως του 5%. Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό της ως άνω αναπτυξιακής επιδόσεως της παγκόσμιας οικονομίας είναι ο συστηματικά πολύ ταχύτερος (2-3 φορές ταχύτερος) ρυθμός αναπτύξεως των οικονομικών αναδυομένων περιοχών του κόσμου και η ανάδειξη νέων δυναμικών πυρήνων αναπτύξεως, όπως η Κίνα και η Ινδία, οι οποίες πραγματοποιούν ρυθμούς της τάξεως του 8-10% ετησίως. Βάσει εκτιμήσεως του ΙΤΕΠ, σε όρους ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων το ΑΕΠ της Κίνας θα έχει υπερβεί εκείνο των ΗΠΑ το αργότερο μέχρι το 2015. Σε τρέχουσες ισοτιμίες, το κινεζικό ΑΕΠ είναι σήμερα οριακά υψηλότερο από εκείνο της Ευρωζώνης και τοποθετεί την χώρα αυτή στη δεύτερη θέση παγκοσμίως από άποψης μεγέθους ΑΕΠ.

Αναφορικά προς την συντελούμενη κάπως περιφερειακά ισορροπημένη παγκόσμια ανάπτυξη πρέπει να σημειωθεί η επιτάχυνση του ρυθμού αναπτύξεως της ιαπωνικής οικονομίας και της οικονομίας της Ευρωζώνης, αλλά και της ΕΕ. Ο ταχύτερος ρυθμός αναπτύξεως αφορά στην περιοχή της αναπτυσσόμενης Ασίας και είναι ελαφρώς χαμηλότερος του 9%, έναντι μέσου ρυθμού των ανεπτυγμένων οικονομιών, ο οποίος υπολείπεται του 3%. Ιεραρχικώς, η κατάταξη των αναπτυσσόμενων χωρών με κριτήριο τον ρυθμό αναπτύξεως στην περίοδο 2003-2006 είναι κατά προσέγγιση η ακόλουθη:

<i>Περιοχές</i>	<i>Μέσος Ρυθμός Αναπτύξεως</i>
Αναπτυσσόμενη Ασία	8,7
Χώρες σε Μετάβαση	6,5
Μέση Ανατολή	5,9
Αφρική	5,2
Λατινική Αμερική	4,6

Το σφρίγος και η αναπτυξιακή αντοχή της παγκόσμιας οικονομίας δεν φαίνεται να επηρεάζεται αισθητά από τον φόβο ισχυροποιήσεως των εμφανισθεισών ηπίας εντάσεως πληθωριστικών πιέσεων και του αναγκαίου επακόλουθου, δηλ. της αυξήσεως των επιτοκίων.

Η προβλεπόμενη για το 2007 οικονομική επιβράδυνση αφορά στις ανεπτυγμένες οικονομίες, προεξαρχουσών των οικονομιών ΗΠΑ, Γερμανίας και

Ιαπωνίας. Οι αναπτυσσόμενες, ως σύνολο, ακολουθούσες σε υψηλό βαθμό αυτόνομη πορεία, προβλέπεται ότι θα διατηρήσουν την αναπτυξιακή αυτών ορμή (7,2-7,3%) αμείωτη.

Σημαντικό επίτευγμα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας είναι η διατήρηση υπό έλεγχο των πληθωριστικών πιέσεων, σε πείσμα του υψηλού ρυθμού αναπτύξεως, της προϊούσης εξαντλήσεως της παραγωγικής δυναμικότητας, της διαφαινόμενης επιβραδύνσεως του ρυθμού αυξήσεως της παραγωγικότητας και τελευταίο, αλλά όχι μικρότερης σημασίας, των ιστορικά υψηλών τιμών καυσίμων και βασικών πρώτων υλών. Ο ρυθμός του παγκόσμιου πληθωρισμού εκτιμάται σε 4,0% το 2006 έναντι 3,8% το 2005, προβλέπεται δε να υποχωρήσει σε 3,7% το 2007. Θεωρούμε, ότι η διαμόρφωση του πληθωρισμού θα είναι τελικώς ευνοϊκότερη – μικρότερη του 3,7% - αν ληφθεί υπόψη η μάλλον απαισιόδοξη παραδοχή του IMF για την μέση τιμή του αργού πετρελαίου, 75,50 US \$ το βαρέλι. Η τρέχουσα τάση, αλλά και τα πραγματικά δεδομένα, αποκαλύπτουν μάλλον πειστικά ότι η ιστορικά πρωτοφανής αύξηση της τιμής του αργού εμπεριέχει υψηλό ποσοστό “τεχνητής ανεπάρκειας”, δηλ. υψηλό ποσοστό κερδοσκοπικής αυξήσεως.

Καθ’ όσον αφορά στην εικόνα διασποράς των πληθωριστικών πιέσεων κατά περιοχή, παρατηρούνται τα ακόλουθα: Η αύξηση του παγκόσμιου πληθωρισμού – ήπια καθ’ εαυτήν – οφείλεται αποκλειστικώς στις ανεπτυγμένες οικονομίες, η αύξηση δε αυτή θα ήταν οριακώς υψηλότερη αν δεν συνετελείτο μείωση στις αναπτυσσόμενες χώρες ως σύνολο.

Εκτιμάται ότι η συγκράτηση των μισθών – μια πραγματική επίπτωση της παγκοσμιοποιήσεως – διαδραμάτισε, σε συνεργασία με την αύξηση της παραγωγικότητας, ουσιαστικά στην προϊούσα αποδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων, πρωτίστως στον αναπτυσσόμενο κόσμο, εξέλιξη που επέτρεψε στις κεντρικές τράπεζες να πιστωθούν με αξιοπιστία, χωρίς να χρειασθεί να ασκήσουν περιοριστική πολιτική σε πολιτικώς ανεπιθύμητα επίπεδα. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι η μειούμενη αργούσα παραγωγική δυναμικότητα σε ανεπτυγμένες κυρίως χώρες, θα μειώσει τη δυνατότητα του ανταγωνισμού να επιτυγχάνει επαρκή συγκράτηση μισθών και τιμών και θα αυξάνει την ευθύνη των κεντρικών τραπεζών για έγκαιρη διάγνωση και λήψη των προσηκόντων μέτρων.

Αναφορικός με την περιφερειακή κατανομή των επιμέρους οικονομικών επιδόσεων σημειώνονται τα ακόλουθα: Ο ρυθμός αναπτύξεως των αναπτυσσομένων χωρών και των χωρών σε μετάβαση εξακολουθεί να είναι κατά μέσο όρο υπερδιπλάσιος εκείνου των ανεπτυγμένων. Για τις ανεπτυγμένες οικονομίες το διάστημα διακυμάνσεως του ρυθμού αναπτύξεως για την περίοδο 2004-2007 είναι μεταξύ 2,6% το 2005 και 3,2% το 2004, με τον παγκόσμιο ρυθμό να κυμαίνεται μεταξύ 4,9% (2007) και 5,3% το 2004. Η οικονομία των ΗΠΑ διακρίνεται για τον σχετικώς υψηλότερο (με εξαίρεση τις νεοβιομηχανικές χώρες της Ασίας) ρυθμό αναπτύξεως (2,9% - 3,9%) και η ευρωζώνη με τον χαμηλότερο (1,3% - 2,4%). Ευχάριστη έκπληξη αποτέλεσε η ανάκαμψη της Ιαπωνίας, όπου από -0,3% το 2002, ο ρυθμός τρεχόντως κυμαίνεται στο διάστημα 2,1% (2007, πρόβλεψη) και 2,7% (2006).

Η αναπτυσσόμενη Ασία διατηρεί καθ' όλη την πενταετή περίοδο 2002-2007 τα σκήπτρα της αναπτυξιακής δυναμικής, με ρυθμό κυμαινόμενο από 6,6% το 2002 μέχρι 9,0% το 2005, 8,7% το 2006-2007, με αιχμή την κινεζική οικονομία, η οποία με ρυθμό πολύ άνω του 10% διανύει φάση συνεχών εκπλήξεων. Ευχάριστη εξέλιξη αποτελεί η δυναμική που φαίνεται να διαμορφώνεται στην αφρικανική ήπειρο με αιχμή τις κάτω της Σαχάρας πετρελαιοπαραγωγές χώρες, αλλά και η Λ. Αμερική, που έχει πλέον αποκολληθεί από τους πολύ χαμηλούς μέχρι και μηδενικούς ρυθμούς αναπτύξεως (Πίνακας I-1).

Οι χώρες σε μετάβαση λειτουργούν σε σύνολο ως δύο διαφορετικές οντότητες, με την ΚΑΚ να αναπτύσσεται με ρυθμό κατά 30% περίπου υψηλότερο εκείνου των χωρών της Ανατ. Ευρώπης. Ωστόσο, προκαλεί εντύπωση, ότι τόσο η Ρωσία όσο και οι λοιπές χώρες της ΚΑΚ πραγματοποιούν σημαντική αναπτυξιακή επιβράδυνση κατά την τετραετία 2004-2007, από περίπου 7,5% το 2004 σε 6,0%-5,8% την τριετία 2005-2007 παρά τις απολαμβανόμενες ασυνήθως υψηλές τιμές πετρελαίου, χαρακτηριστικό που διαμοιράζονται με τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες της Μ. Ανατολής.

Είναι αξιοσημείωτο και χρήζει επισημάνσεως η με συνέπεια ασκούμενη αυστηρή δημοσιονομική πολιτική από τις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες χώρες. Σ' όλες τις περιοχές, Αφρική, Ασία, Λατινική Αμερική, ΚΑΚ, Μ. Ανατολή, τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των Κεντρικών Κυβερνήσεων είναι υπέρτερα εκείνων των ανεπτυγμένων οικονομιών. Τα ελλείμματα, όπου υπάρχουν, είναι μικρότερα, ενώ



τα πλεονάσματα διογκώθηκαν σημαντικά από το 2004 και εντεύθεν, με πρόβλεψη διατηρήσεως μέχρι και το 2007.

Παρά τη δημοσιονομική πειθαρχία που καταγράφουν οι στατιστικές για τον αναπτυσσόμενο κόσμο, οι πληθωριστικές πιέσεις, να μεν βαίνουν εξασθενούμενες, με διαφορετικούς ρυθμούς ανά περιοχή, παραμένουν, ωστόσο, σε σχετικά υψηλά εισέτι επίπεδα. Έναντι ρυθμού πληθωρισμού των ανεπτυγμένων κυμαινόμενου μεταξύ 2,0% - 2,3% την περίοδο 2004-2007, οι ρυθμοί για τον αναπτυσσόμενο κόσμο κυμαίνονται σε ευρεία κλίμακα από 3,7% για την Ασία σε 9,4% (2006-2007) για την ΚΑΚ, όπου και ενδημούν ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις επί πολλά έτη, με τάσεις ηπίας επιβραδύνσεως. Ακολουθούν Αφρική και Μ. Ανατολή, με ρυθμούς της τάξεως του 9-10% και 7-8%, αντιστοίχως. Εντύπωση προκαλεί η εμμονή σε υψηλούς, και μάλιστα οριακά αυξανόμενους, ρυθμούς πληθωρισμού στη Μ. Ανατολή σε πείσμα του ευεργετήματος που απολαμβάνουν από την πετρελαϊκή κρίση των τελευταίων χρόνων. Σε γενικές γραμμές, είναι δίκαιο να λεχθεί ότι – σε αντίθεση με την πραγματική σύγκλιση των επιπέδων ευημερίας που αναμφισβήτητα συντελείται, καθώς και στις πολιτικές δημοσιονομικής πειθαρχίας και συγκρατήσεως των μισθών που με συνέπεια εφαρμόζονται καθ' όσον αφορά στις πληθωριστικές πιέσεις – η παρατηρούμενη κατά τα τελευταία έτη πρόοδος είναι κατώτερη του προσδοκώμενου.

Παρόμοιο πρότυπο προς το δημοσιονομικό αναδύεται και από τα στοιχεία των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών. Οι ανεπτυγμένες χώρες, ως σύνολο, είναι ελλειμματικές (άνω του 1,5% επί του ΑΕΠ) – παρά τα σημαντικά πλεονάσματα που πραγματοποιούν οι νεοβιομηχανικές χώρες της Ασίας, η Γερμανία και η Ιαπωνία – σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες, οι οποίες είναι πλεονασματικές ως σύνολο. Ιδιαίτερος υψηλά πλεονάσματα επιτυγχάνουν η Μ. Ανατολή (της τάξεως του 20%), η ΚΑΚ, λόγω Ρωσίας, και η Ασία, λόγω της υψηλής εξαγωγικής επιδόσεως της Κίνας. Το έλλειμμα των ανεπτυγμένων οικονομιών, το οποίο για τις μείζονες ανεπτυγμένες ανέρχεται στο 2,5% του ΑΕΠ, οφείλεται σε υψηλό βαθμό στο πολύ υψηλό έλλειμμα των ΗΠΑ (6,7% επί του ΑΕΠ).

Οι ανισορροπίες στα συναλλαγματικά ισοζύγια, αποτελούν σημαντικό θέμα προς διευθέτηση, με συνεργασία και κατανόηση, ώστε να αποφευχθεί η ανάπτυξη τάσεων προστατευτισμού, γεγονός που θα αποτελούσε οπισθοδρόμηση. Η εξισορρόπηση των διεθνών συναλλαγών θα απαιτήσει όχι μόνο πολιτικές επηρεασμού της ζήτησεως, αλλά και προσαρμογής των συναλλαγματικών ισοτιμιών

προς την κατεύθυνση αμβλύνσεως των διεθνών ανισοροπιών. Σημαντική υποτίμηση του δολαρίου και αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας των νομισμάτων των χωρών με πλεονασματικά ισοζύγια, θα εξομάλυνε αποτελεσματικά, ίσως, τις οικονομικές εξελίξεις.

Επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω προβλέψεις, ως συνήθως, είναι προβλέψεις υπό όρους. Τελούν υπό τον όρο ότι δεν θα παρέμβουν εξωγενείς και απροβλέπτου φύσεως παράγοντες, ικανοί να διαταράξουν τις τάσεις που δημιουργούνται από την ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος. Ωστόσο, υπάρχουν εξελίξεις εντός του οικονομικού συστήματος, οι οποίες αφορούν σε σημαντικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της οικονομικής μεγεθύνσεως με ασαφή κατεύθυνση. Π.χ. οι καταναλωτικές προσδοκίες (ιδιωτική κατανάλωση) και οι επιχειρηματικές προσδοκίες ανήκουν στην κατηγορία αυτή, είναι δε και οι δύο ευαίσθητες σε τυχούσες αλλαγές των δεδομένων. Οι αβεβαιότητες που εκπορεύονται από τους ανωτέρω παράγοντες κινούνται προς διάφορες κατευθύνσεις. Ωστόσο, είναι εφικτό να γίνουν ορισμένες οριοθετήσεις.

- (α) Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις ανωτέρω προβλέψεις είναι μεγαλύτεροι για τις ανεπτυγμένες χώρες σε σύγκριση με τις αναπτυσσόμενες. Μεταξύ άλλων, οι αναπτυσσόμενες έχουν διαμορφώσει αυτόνομη, σε μεγάλο βαθμό, δυναμική ανάπτυξεως.
- (β) Αποτελούν την κύρια πηγή πετρελαίου και βασικών πρώτων υλών, έχουν αυξανόμενη πρόσβαση σε υψηλή τεχνολογία, χαμηλή εισέτι παραγωγικότητα και μεγάλες σε σχετικούς όρους εσωτερικές αγορές.
- (γ) Φιλοξενούν αυξανόμενες ποσότητες ξένου επιχειρηματικού κεφαλαίου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε όρους εκσυγχρονισμού και παραγωγικότητας.
- (δ) Ως σύνολο, οι τιμές καυσίμων και λοιπών εμπορευμάτων επηρεάζουν δυσμενέστερα τις ανεπτυγμένες χώρες σε όρους ανάπτυξεως, πληθωρισμού και ισοζυγίου πληρωμών.
- (ε) Ορισμένα φαινόμενα στον ανεπτυγμένο κόσμο, πρωτεύοντως στις ΗΠΑ, όπως η πιθανή κατάρρευση των υπερβολικών τιμών των ακινήτων, είναι πιθανό να ανατρέψουν τις προβλέψεις για την εν λόγω οικονομία και να επηρεάσουν την αναπτυξιακή επίδοση των λοιπών ανεπτυγμένων χωρών.
- (στ) Η συναλλαγματική τιμή του κινεζικού νομίσματος αποτελεί μεταβλητή υψηλού ειδικού βάρους για τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις. Δραστική ανατίμηση

αυτού θα θεραπεύσει σε αρκετά μεγάλο βαθμό ένα από τα βαρίδια της αμερικανικής οικονομίας, με συνέπεια να ανατραπεί προς το καλύτερο η διατυπωθείσα για την πορεία της πρόβλεψη.

- (ζ) Υπάρχουν ανασχετικές δυνάμεις, όπως η ανάκαμψη στην Ευρωζώνη, η έξοδος της Ιαπωνίας από την κατάσταση αποπληθωρισμού στην οποία ευρίσκεται επί 15ετία και, το κυριότερο, υπάρχει η μεγάλη δύναμη που εκφράζεται από τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, με κατανόηση και αλληλεγγύη, η οποία υπόκειται στην μέχρι τώρα θαυμαστή και πρωτοφανή πορεία της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι ανωτέρω παράγοντες, κατά μέσο όρο, γυρνούν την πλάστιγγα προς την πλευρά της αισιοδοξίας.

## **1.2. Ανεπτυγμένες Οικονομίες**

### *1.2.1. ΗΠΑ - Καναδάς*

Η ανάπτυξη των ΗΠΑ και του Καναδά κατέγραψε σχετικώς σταθερούς αλλά ισχυρούς – για πολύ ανεπτυγμένες χώρες – ρυθμούς αναπτύξεως κατά την πιο πρόσφατη περίοδο. Και στις δύο χώρες ο ρυθμός αναπτύξεως επιταχύνθηκε ήπια σχετικώς κατά το τρέχον έτος, με εκτίμηση για επίτευξη 3,4% και 3,1% ρυθμούς επεκτάσεως αντιστοίχως. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του 2006 πραγματοποιήθηκε επιβράδυνση της αναπτύξεως προκληθείσα βασικώς από την υφεσιακώς κινούμενη αγορά κατοικιών, την αποδυνάμωση της ανοδικής τάσεως της ιδιωτικής καταναλώσεως (υψηλότερα επιτόκια) αλλά και τις υψηλές τιμές των καυσίμων. Συνετελέσθη, ομοίως, επιβράδυνση του επενδυτικού ρυθμού, η διατήρηση δε υψηλού ρυθμού αναπτύξεως είχε την επικουρία των καθαρών εξαγωγών, οι οποίες με την σειρά τους ενισχύθηκαν από την επιβράδυνση των εισαγωγών.

Προβλέπεται περαιτέρω επιβράδυνση της αγοράς κατοικίας, ωθούμενη από τις εισέτι υψηλές αλλά υποχωρούσες τιμές των κατοικιών και την διόγκωση του αποθέματος απωλήτων κατοικιών, γεγονός που προκαλεί με τη σειρά του μείωση των σχετικών επενδύσεων, αλλά και της ιδιωτικής καταναλώσεως. Υφεσιακώς εμπλεκόμενοι παράγοντες είναι η μείωση της απασχολήσεως στην αγορά ακινήτων και η ενδεχόμενη μείωση των μετοχικών αξιών. Η ανωτέρω πιθανή εξέλιξη εκτιμάται

ότι θα μειώσει τον ρυθμό αναπτύξεως στο 2,9% για το 2007, έναντι 3,4% για το τρέχον έτος.

<b>Πίνακας Ι - 2</b>				
<b>Δημοσιονομική Διαχείριση Κεντρικής Κυβερνήσεως</b>				
<i>Έλλειμμα / Πλεόνασμα (% ΑΕΠ)</i>				
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
<b><i>I. Αναπτυγμένες Οικονομίες</i></b>	<b><i>-2,8</i></b>	<b><i>-2,3</i></b>	<b><i>-2,1</i></b>	<b><i>-2,1</i></b>
ΗΠΑ	-3,7	-2,9	-2,5	-2,8
Ευρωζώνη	-2,4	-2,0	-1,8	-1,7
<i>Γερμανία</i>	-2,3	-2,5	-1,9	-1,7
<i>Γαλλία</i>	-3,2	-3,0	-2,5	-2,1
<i>Ιταλία</i>	-3,1	-3,8	-3,7	-3,7
<i>Ισπανία</i>	-1,2	0,4	0,5	0,3
Μεγ. Βρετανία	-3,2	-3,1	-3,1	-2,8
Ιαπωνία	-5,8	-5,4	-5,2	-5,1
Καναδάς	0,6	0,4	0,3	0,2
Νεο-βιομηχ. Χώρες Ασίας	0,7	0,9	1,0	1,1
<b><i>II. Αναπτυσσόμενες Χώρες<sup>(3)</sup></i></b>	<b><i>-1,7</i></b>	<b><i>-0,9</i></b>	<b><i>-0,5</i></b>	<b><i>-0,3</i></b>
Αφρική	-0,2	1,5	4,2	3,0
Αναπτυσσόμενη Ασία	-2,3	-2,1	-2,0	-1,8
<i>Κίνα</i>	-1,5	-1,3	-1,2	-1,1
<i>Ινδία</i>	-4,4	-4,2	-4,0	-0,4
<i>Λοιπές</i>	-2,2	-1,9	-2,1	-1,9
Λατ. Αμερική	-2,1	-2,4	-2,3	-1,6
<i>Βραζιλία</i>	-1,5	-3,8	-3,5	-2,2
<i>Μεξικό</i>	-1,3	-1,1	-1,9	-1,7
Μ. Ανατολή	1,6	6,2	8,1	8,4
<b><i>III. Χώρες σε Μετάβαση</i></b>				
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών	2,7	5,4	6,1	6,2
<i>Ρωσία</i>	4,3	7,5	8,5	7,6
<i>Λοιπές</i>	-1,8	0,2	0,2	2,7
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη	-5,1	-3,2	-3,6	-2,8

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

(3) Το έλλειμμα αφορά στο σύνολο αναπτυσσομένων και προς μετάβαση χωρών.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

Οι ούτως ή άλλως “ελεγχόμενες” πληθωριστικές πιέσεις ενδυναμώθηκαν ήπια από 3,4% το 2005 σε 3,6% το 2006, παρά την παρουσία της επί το αυτό συνδυασμένης δράσεως των τιμών των καυσίμων και των μετάλλων, της αποδυναμώσεως της ευεργετικής επιπτώσεως της παγκοσμιοποιήσεως στις τιμές, αλλά και της συρρικνώσεως της αργούσας παραγωγικής δυναμικότητας. Η επιτάχυνση της αυξήσεως των μισθών και η συγκράτηση του ρυθμού αυξήσεως της παραγωγικότητας ήταν φυσικό να οδηγήσουν σε αύξηση του κόστους εργασίας ανά

μονάδα προϊόντος. Η επιβράδυνση του ρυθμού αναπτύξεως, η πολιτική επιτοκίων αλλά κι ενδεχόμενη σταθεροποίηση της τιμής των καυσίμων κοντά ή και κάτω από το μέσο επίπεδο του 2006, προβλέπεται ότι θα επιφέρουν αισθητή αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων από 3,6% σε 2,0% το 2007.

Επισημαίνεται η σημαντική βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισεως σε επίπεδο Γενικής Κυβερνήσεως, με το έλλειμμα να μειώνεται από 4,6% επί του ΑΕΠ σε 3,1% το 2006. Η εξέλιξη αυτή επιτρέπει διατυπώσεις προβλέψεως για περαιτέρω μείωση αυτού μέχρι το 2008 σε 2% και σε μηδενισμό αυτού μέχρι το 2010-2011. Η επίτευξη του στόχου αυτού και, γενικότερα, της εθνικής αποταμιεύσεως σε συνδυασμό με διευθετήσεις, όπως π.χ. η ισοτιμία του κινεζικού νομίσματος, θα επιτρέψει την μείωση του τεραστίου ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και θα διευκολύνει την άσκηση πολιτικών προωθητικών της επιταχύνσεως του ρυθμού αναπτύξεως.

Η канаδική οικονομία, απαλλαγμένη καθώς είναι από διεθνείς υποχρεώσεις του τύπου που οι ΗΠΑ ηθελημένως αναλαμβάνουν, διατηρεί ικανοποιητικό ρυθμό αναπτύξεως της τάξεως του 3%, με ανεπαίσθητες διακυμάνσεις κατά την 4ετία 2004-2007, πληθωρισμό οριακώς πάνω από 2%, πλεονασματική δημοσιονομική διαχείριση (+1,0%), καθώς και πλεονασματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με άλλα λόγια, αποτελεί υπόδειγμα, σε όποιους παράγοντες και αν οφείλεται τούτο, που κάθε ανεπτυγμένη χώρα θα επιθυμούσε να προσεγγίσει.

Για το προσεχές έτος, η μόνη ίσως αβεβαιότητα, την οποία αντιμετωπίζει, όσον αφορά πρωτίστως την αναπτυξιακή της επίδοση, είναι ο βαθμός στον οποίο θα υποχωρήσει ο ρυθμός αναπτύξεως της οικονομίας των ΗΠΑ, λόγω του υψηλού βαθμού οικονομικής εξαρτήσεως από την χώρα αυτή.

<b>Πίνακας Ι - 3</b>				
<b>Δημοσιονομική Διαχείριση Γενικής Κυβερνήσεως Ανεπτυγμένων Οικονομιών</b>				
<i>(Έλλειμμα / Πλεόνασμα, % του ΑΕΠ)</i>				
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
<b>Ανεπτυγμένες Οικονομίες</b>	<b>-3,3</b>	<b>-2,7</b>	<b>-2,3</b>	<b>-2,3</b>
ΗΠΑ	-4,6	-3,7	-3,1	-3,2
Ευρωζώνη	-2,7	-2,2	-2,0	-1,9
Γερμανία	-3,7	-3,3	-2,9	-2,4
Γαλλία	-3,7	-2,9	-2,7	-2,6
Ιταλία	-3,4	-4,1	-4,0	-4,1
Ισπανία	-0,1	1,1	1,3	0,9
Μεγ. Βρετανία	-3,2	-3,3	-3,2	-2,8
Ιαπωνία	-6,3	-5,6	-5,2	-4,9
Καναδάς	0,7	1,7	1,1	1,0
Αυστραλία	1,7	2,3	2,2	2,0
Ν. Κορέα	2,3	2,1	2,4	2,5
Νεοβιομηχ. Χώρες Ασίας	0,5	0,8	1,0	1,1
<u>Μείζονες Ανεπτυγμένες</u>	<u>-4,3</u>	<u>-3,6</u>	<u>-3,2</u>	<u>-3,2</u>

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, *World Economic Outlook*, September 2006.

### 1.2.2. Ευρωπαϊκή Οικονομία

Η ανάκαμψη στην ευρωπαϊκή οικονομία απεδείχθη ισχυρότερη παρ' όσον αρχικά είχε εκτιμηθεί. Έναντι αρχικής εκτιμήσεως για 2,3% το 2006, η πιο πρόσφατη πρόβλεψη αναθεώρησε τον ρυθμό αναπτύξεως σε 2,7%, και της Ευρωζώνης από 2,0% σε 2,4%. Η επιτάχυνση αυτή προέρχεται βασικώς από τις 6 μεγαλύτερες οικονομίες, με πρωτοστατούσα την γερμανική (Πίνακας 1.7). Η ενδυνάμωση αυτή της ανακάμψεως “αντανακλά αύξηση της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών και μεγαλύτερη ικανότητα στηρίξεως στην εγχώρια ζήτηση”. Όπως προκύπτει, πράγματι, από τα διαθέσιμα στοιχεία, η ανάκαμψη πυροδοτήθηκε από την εγχώρια ζήτηση και ιδιαιτέρως τις επενδύσεις.

Η πρόβλεψη για το 2007 παραμένει αισιόδοξη, αν και ο ρυθμός αυξήσεως εμφανίζεται μειωμένος, παραμένει, ωστόσο, οριακά υψηλότερος του 2%, έναντι 2,7% το 2006.

Βεβαίως, η ανωτέρω προοπτική περιβάλλεται από μια σειρά αβεβαιοτήτων, τόσο προς τα άνω όσο και προς τα κάτω. Η ύπαρξη μεγάλων ανισοροπιών στις

παγκόσμιες εξωτερικές συναλλαγές εμπεριέχουν τον κίνδυνο ανατιμίσεως των ευρωπαϊκών νομισμάτων, με πιθανότατη συνέπεια την ανάσχεση των εξαγωγών, αλλά και των επενδύσεων στους συναφείς εξαγωγικούς κλάδους. Την οικονομική επιβράδυνση θα υπηρετούσε και τυχούσα αύξηση της τιμής των καυσίμων υπέρ το μέσο επίπεδο του τρέχοντος έτους, διότι θα επηρέαζε αρνητικά πραγματικά εισοδήματα και κατανάλωση. Η κατάσταση θα μπορούσε να επηρεασθεί σωρευτικά προς την κατιούσα, αν συντρέξει υποχώρηση των τιμών των μετοχικών αξιών και των ήδη υψηλών τιμών των ακινήτων.

<b>Πίνακας Ι - 4</b>				
<b>Πληθωριστικές Πιέσεις στην Παγκόσμια Οικονομία</b>				
<i>(% μεταβολές)</i>				
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
<b>ΚΟΣΜΟΣ</b>	<b>3,8</b>	<b>3,8</b>	<b>4,0</b>	<b>3,7</b>
<i>1. Ανεπτυγμένες Οικονομίες</i>	<i>2,0</i>	<i>2,3</i>	<i>2,6</i>	<i>2,3</i>
ΗΠΑ	2,7	3,4	3,6	2,9
Ευρωζώνη	2,1	2,2	2,3	2,4
Γερμανία	1,7	2,0	2,0	2,6
Γαλλία	2,3	1,9	2,0	1,9
Ιταλία	2,3	2,3	2,4	2,1
Ισπανία	3,1	3,4	3,8	3,4
Μεγ. Βρετανία	1,3	2,0	2,3	2,4
Ιαπωνία	-	-0,6	0,3	0,7
Καναδάς	1,8	2,2	2,2	1,9
Νεο-βιομηχ. Χώρες Ασίας	2,4	2,2	2,2	2,3
Λοιπές Βιομηχανικές (πλην νεο-βιομηχ.)	1,9	2,1	2,3	2,3
Μείζονες Ανεπτυγμένες Οικονομίες	2,0	2,3	2,6	2,3
<i>2. Αναπτυσσόμενες Οικονομίες</i>	<i>5,6</i>	<i>5,3</i>	<i>5,2</i>	<i>5,0</i>
Αφρική	8,0	8,5	9,9	10,6
Αναπτυσσόμενη Ασία	4,1	3,5	3,8	3,6
Κίνα	3,9	1,8	1,5	2,2
Ινδία	3,9	4,0	5,6	5,3
Λοιπές	5,0	7,8	8,6	6,0
Λατ. Αμερική	6,5	6,3	5,6	5,2
Μ. Ανατολή	7,6	7,7	7,1	7,9
<i>3. Χώρες σε Μετάβαση</i>				
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών	10,3	12,3	9,6	9,2
Ρωσία	10,9	12,6	9,7	8,5
Λοιπές	9,1	11,7	9,4	10,9
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη	6,1	4,8	5,3	4,6

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

Φυσικά, δεν πρέπει να υποβαθμισθεί και το ενδεχόμενο η επενδυτική δραστηριότητα να αποδειχθεί ισχυρότερη παρ' όσον υποτίθεται, με ευμενείς συνέπειες για την απασχόληση, τα εισοδήματα και την κατανάλωση. Το ενδεχόμενο αυτό αντανακλάται κατά τινά τρόπο στην κρατούσα ισχυρή επιχειρηματική εμπιστοσύνη. Με την παγκόσμια οικονομία επεκτεινόμενη με ρυθμό 4,9% για το 2007, έναντι 5,1% το 2006 – μια πράγματι ανεπαίσθητη μείωση – και τον ρυθμό αναπτύξεως των αναπτυσσόμενων χωρών παραμένοντα στο υψηλό επίπεδο του 7,3-7,2%, η εξωτερική ζήτηση θα παραμείνει ισχυρή, αν συνυπολογισθεί και η επίπτωση μιας πολύ πιθανής και αισθητά αυξημένης υπερτιμήσεως του κινεζικού νομίσματος: το τελευταίο αυτό ενδεχόμενο δεν θα επηρεάσει μόνο αμέσως τις εξαγωγές της ευρωπαϊκής οικονομίας, αλλά και εμμέσως από την αναπόφευκτη, στην προκειμένη περίπτωση, βελτίωση των συνθηκών αναπτύξεως της οικονομίας των ΗΠΑ. Στους θετικούς παράγοντες, πάντως, πρέπει να ενταχθεί και μεγάλη πιθανότητα, ενισχυόμενη από τις πρόσφατες εξελίξεις, διαμορφώσεως των τιμών των καυσίμων και βασικών μετάλλων σε επίπεδα ακόμη και χαμηλότερα εκείνων του 2006.

<b>Πίνακας Ι - 5</b>				
<b>Ανεργία</b>				
<i>(% Εργατικού Δυναμικού)</i>				
<b>Ανεπτυγμένες Οικονομίες</b>				
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
<b>I. ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>6,3</b>	<b>6,0</b>	<b>5,6</b>	<b>5,5</b>
ΗΠΑ	5,5	5,1	4,8	4,9
Ευρωζώνη	8,9	8,6	7,9	7,7
<i>Γερμανία</i>	9,2	9,1	8,0	7,8
<i>Γαλλία</i>	9,6	9,5	9,0	8,5
<i>Ιταλία</i>	8,1	7,7	7,6	7,5
<i>Ισπανία</i>	11,0	9,2	8,6	8,3
<i>ΕΛΛΑΣ</i>	10,5	9,9	9,7	9,5
Μεγ. Βρετανία	4,8	4,8	5,3	5,1
Ιαπωνία	4,7	4,4	4,1	4,0
Καναδάς	7,2	6,8	6,3	6,3
Αυστραλία	5,5	5,1	5,0	5,0
Κορέα	3,7	3,7	3,5	3,3
<b>II. Μείζονες Ανεπτ. Χώρες</b>	<b>6,3</b>	<b>6,0</b>	<b>5,7</b>	<b>5,6</b>
<b>III. Νεοβιομηχ. Χώρες Ασίας</b>	<b>4,2</b>	<b>4,0</b>	<b>3,7</b>	<b>3,4</b>

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, *World Economic Outlook*, September 2006.



Από απόψεως πληθωριστικών πιέσεων, η Ευρωζώνη ελέγχει ικανοποιητικά την κατάσταση. Για το 2006, τόσο για την Ευρωζώνη όσο και για την ΕΕ ως σύνολο, ο πληθωρισμός κινείται με ρυθμό 2,3%, ενώ ο πληθωριστικός πυρήνας (πληθωρισμός μείον τιμές καυσίμων και τροφίμων) βρίσκονται εγγύτατα του 1,5%. Με εξαίρεση την Ισπανία, όλες οι μείζονες χώρες, περιλαμβανομένου και του Ην. Βασιλείου, πραγματοποιούν αύξηση τιμών καταναλωτή ίση ή μικρότερη του 2,3%, με πρόβλεψη όλως οριακή αύξηση σε 2,4% το 2007. Είναι, ως εκ τούτου, αναμφισβήτητο ότι η ΕΕ διάγει περίοδο νομισματικής σταθερότητας, γεγονός που εκφράζεται και μέσω του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και του πληθωριστικού πυρήνα. Από την άποψη αυτή η περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο έντονου προβληματισμού και περισκέψεως, διότι τυχούσα περαιτέρω αύξηση θα είχε σοβαρές ανεπιθύμητες επιπτώσεις στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας, ενόψει της αναπτυξιακής επιβραδύνσεως της οικονομίας των ΗΠΑ, αλλά και της πολύ πιθανής αυξήσεως της ισοτιμίας του ευρώ (ανατίμηση).

Οι δημοσιονομικές εξελίξεις αντανακλούν ευκρινώς τις προσπάθειες όλων των ανεπτυγμένων χωρών να διατηρήσουν ή να μειώσουν τα ούτως ή άλλως χαμηλά, γενικώς, ελλείμματα, τουλάχιστον καθ' όσον αφορά την διαχείριση των Κεντρικών Κυβερνήσεων. Για το σύνολο των εν λόγω χωρών το έλλειμμα αυτό φαίνεται να σταθεροποιείται στο 2,1% επί του ΑΕΠ για τη διετία 2006-2007, με το έλλειμμα της Γενικής Κυβερνήσεως να διαμορφώνεται ελαφρώς υψηλότερα (2,3%). Στα επίπεδα αυτά ελλειμματικής διαχείρισεως, κλειδί για την ενίσχυση της εικόνας από άποψη δημοσιονομικής πειθαρχίας θα αποτελέσει η περαιτέρω αποκλιμάκωση στις ΗΠΑ, Μ. Βρετανία και Γαλλία.

### *1.2.3. Ιαπωνία*

Η πιο ενδιαφέρουσα εξέλιξη στα οικονομικά των ανεπτυγμένων χωρών είναι αναμφιβόλως εκείνη της Ιαπωνίας. Η χώρα αυτή φαίνεται ότι εξήλθε επιτέλους μετά 15ετία από την κατάσταση αντιπληθωρισμού, στην οποία περιήλθε στις αρχές της δεκαετίας του '90, ως συνέπεια της καταρρεύσεως των τιμών των ακινήτων και των δραματικών συνεπειών αυτών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. Από το 2005 η χώρα εισήλθε σε φάση στερεάς ανακάμψεως, με κύρια δύναμη ωθήσεως την καταναλωτική ζήτηση. Κατά το τρέχον έτος η οικονομική επέκταση συντελείται με

ρυθμό 2,7%, ο οποίος προβλέπεται να μειωθεί κατά το προσεχές έτος σε 2,1%. Η πρόβλεψη αυτή, ωστόσο, είναι πολύ πιθανόν να διαψευσθεί, ενόψει των δυνατοτήτων της εγχώριας ζήτησεως, οι οποίες αντανακλώνται ευκρινώς στις αισιόδοξες καταναλωτικές προσδοκίες. Σύνοψη της αναπτυξιακής αλλαγής που συντελείται στη χώρα αυτή καταγράφει η χρηματιστηριακή αγορά και η έξοδος από τη ζοφερή αντιπληθωριστική ψυχολογία. Το πέρασμα της εξελίξεως των τιμών σε θετικό και αυξανόμενο επίπεδο και η παράλληλη και ταχύτερη αύξηση των επιτοκίων αποτελούν αμειψή μαρτυρία, εν προκειμένω.

<b>Πίνακας Ι - 6</b>				
<b>Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών ((-) Έλλειμμα, (+)Πλεόνασμα)</b>				
<b>% του ΑΕΠ</b>				
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>(1)</sup></b>	<b>2007<sup>(2)</sup></b>
<b>I. Ανεπτυγμένες Οικονομίες</b>	<b>-0,8</b>	<b>-1,4</b>	<b>-1,6</b>	<b>-1,7</b>
ΗΠΑ	-5,7	-6,4	-6,6	-6,9
Ευρωζώνη	0,6	-0,3	-0,1	-0,1
- Γερμανία	3,7	4,1	4,2	4,0
- Γαλλία	-0,3	-1,6	-1,7	-1,7
- Ιταλία	-0,9	-1,6	-1,4	-1,0
- Ισπανία	-5,3	-7,4	-8,3	-8,7
- ΕΛΛΑΣ	-6,2	-7,8	-8,1	-8,0
Ηνωμ. Βασίλειο	-1,6	-2,2	-2,4	-2,3
Ιαπωνία	3,8	3,6	3,7	3,5
Καναδάς	2,1	2,3	2,0	1,9
Αυστραλία	-6,3	-6,0	-5,6	-5,3
Κορέα	4,1	2,1	0,4	0,3
<b>II. Μείζονες Ανεπτυγμένες</b>	<b>-1,6</b>	<b>-2,2</b>	<b>-2,4</b>	<b>-2,6</b>
<b>III. Νέο-βιομηχ. Χώρες Ασίας</b>	<b>7,0</b>	<b>6,0</b>	<b>5,0</b>	<b>4,9</b>
<b>IV. Αναπτυσσόμενες Οικονομίες</b>				
Αφρική	-0,1	2,3	3,6	4,2
Αναπτυσσόμενη Ασία	3,9	4,7	4,3	4,2
- Κίνα	3,6	7,2	7,2	7,2
- Ινδία	0,2	-1,5	-2,1	-2,7
Λατινική Αμερική	0,9	1,4	1,2	0,5
Μέση Ανατολή	11,9	18,5	23,2	22,5
<b>V. Χώρες σε Μετάβαση</b>				
ΚΑΚ	8,1	8,8	10,1	9,4
- Ρωσία	9,9	10,9	12,3	10,7
Χώρες ΚΑΚ Χαμηλού Εισοδήματος	-7,0	1,7	10,2	21,1
- Ατζερμπαϊτζάν	-29,8	1,3	26,0	44,8
<b>VI. Κεντρ. &amp; Ανατ. Ευρώπη</b>	<b>-5,7</b>	<b>-5,2</b>	<b>-5,7</b>	<b>-5,4</b>

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

Πρέπει να επισημανθεί, εντούτοις, ότι η πιθανότητα για την πρόβλεψη του ΑΕΠ να αποδειχθεί υπεκτιμημένη είναι μεγαλύτερη από την πιθανότητα να αποδειχθεί υπερτιμημένη. Τα περιθώρια αύξησης της ιδιωτικής καταναλώσεως είναι μεγάλα, αλλά και στις επενδύσεις υπόκεινται ισχυρές δυνάμεις στήριξης, όπως δείχνει η υψηλή κερδοφορία των επιχειρήσεων. Δεν θα ήταν κατά συνέπεια έκπληξη η ανατροπή των προβλέψεων με πραγματοποίηση ρυθμού αναπτύξεως υψηλότερου τόσο για το 2006, όσο και, κυρίως, για το 2007. Η ασκούμενη μακροοικονομική πολιτική, συνισταμένη σε σταθερή αποκλιμάκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και άμβλυνση της διασταλτικής πολιτικής εκφράζει σε κάποιο βαθμό την πρόβλεψη των οικονομικών αρχών ότι η οικονομία κινείται με ισχύ προς διακριτή περαιτέρω επέκταση.

Οι κίνδυνοι για την οικονομία, που κατά βάση συνίστανται στις τιμές των καυσίμων και των λοιπών πρώτων υλών, στην επιβράδυνση της αμερικανικής οικονομίας και σε ενδεχόμενη υπερτίμηση του γεν, είναι λιγότερο πιθανοί από τα αναφερθέντα ανωτέρω πιθανώς θετικά ενδεχόμενα. Η διεθνής ανταγωνιστικότητα των εξαγωγίμων ιαπωνικών προϊόντων, το μέγεθος της οποίας αντανακλάται στο σταθερά πλεονασματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (πέριξ του 3,6% επί του ΑΕΠ), η αυξημένη καταναλωτική εμπιστοσύνη, αλλά και η συνεχιζόμενη ρωμαλέα αναπτυξιακή ροπή της αναπτυσσόμενης Ασίας, είναι δυνάμεις που δύσκολα θα επιτρέψουν αναστροφή των τρεχουσών ισχυρών αναπτυξιακών τάσεων της μεγάλης αυτής χώρας.

Στα αρνητικά της ιαπωνικής οικονομίας, το κύριο ίσως, εντάσσεται το υψηλό δημόσιο χρέος, το οποίο είναι από τα υψηλότερα του ανεπτυγμένου κόσμου και συνεχίζει να αυξάνεται. Η αποκλιμάκωση του εν λόγω χρέους θα απαιτήσει πραγματοποίηση διακριτά υψηλού πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος, εγχείρημα όχι ευχερές, ενόψει της σχετικής ακαμψίας των δημοσίων δαπανών.

**Πίνακας Ι - 7**  
**Ανάπτυξη και Πληθωρισμός**  
*(% Μεταβολές)*  
**Ανεπτυγμένες Οικονομίες**

	Ανάπτυξη				Πληθωρισμός			
	2004	2005	2006 <sup>(1)</sup>	2007 <sup>(2)</sup>	2004	2005	2006 <sup>(1)</sup>	2007 <sup>(2)</sup>
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>3,2</b>	<b>2,6</b>	<b>3,1</b>	<b>2,7</b>	<b>2,0</b>	<b>2,3</b>	<b>2,6</b>	<b>2,3</b>
<b>I. Ανεπτυγμένες Οικονομίες</b>								
1. ΗΠΑ	3,9	3,2	3,4	2,9	2,7	3,4	3,6	2,9
2. Ευρωζώνη	2,1	1,3	2,4	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4
- Γερμανία	1,2	0,9	2,0	1,3	1,7	2,0	2,0	2,6
- Γαλλία	2,0	1,2	2,4	2,3	2,3	1,9	2,0	1,9
- Ιταλία	1,1	-	1,5	1,3	2,3	2,3	2,4	2,1
- Ισπανία	3,1	3,4	3,4	3,0	3,1	3,4	3,8	3,4
3. Ηνωμ. Βασίλειο	3,3	1,9	2,7	2,7	1,3	2,0	2,3	2,4
4. Ιαπωνία	2,3	2,6	2,7	2,1	-	-0,6	0,3	0,7
5. Καναδάς	3,3	2,9	3,1	3,0	1,8	2,2	2,2	1,9
6. Αυστραλία	3,5	2,5	3,1	3,5	2,3	2,7	3,5	2,9
7. Κορέα	4,7	4,0	5,0	4,3	3,6	2,7	2,5	2,7
<b>II. Μειζονες Ανεπτυγμένες</b>	<b>3,0</b>	<b>2,4</b>	<b>2,9</b>	<b>2,5</b>	<b>2,0</b>	<b>2,3</b>	<b>2,6</b>	<b>2,3</b>
<b>III. Νέο-βιομηχ. Χώρες Ασίας</b>	<b>5,9</b>	<b>4,5</b>	<b>4,9</b>	<b>4,4</b>	<b>2,4</b>	<b>2,2</b>	<b>2,2</b>	<b>2,2</b>

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, *World Economic Outlook*, September 2006.

### 1.3. Αναπτυσσόμενες Οικονομίες

Όπως επισημάνθηκε και στην προηγούμενη έκθεση, η οικονομική άνθηση στην αναπτυσσόμενη Ασία, παρά την ελαφρά συγκράτηση του ρυθμού αυξήσεως, διατηρήθη σε υψηλά επίπεδα, καθοδηγούσα σε κάποιο βαθμό και την παγκόσμια ανάπτυξη. Ο ρυθμός αναπτύξεως θα διατηρηθεί άνω του 8% και κατά τα τρέχον και προσεχές έτη, με κινητήριες δυνάμεις τις εξαγωγές, την ισχυρή επενδυτική επίδοση αλλά και την αύξηση της καταναλώσεως, η οποία έχει αρχίσει να εισχωρεί και στα ολιγότερο ανεπτυγμένα τμήματα χωρών, όπως είναι η Κίνα και η Ινδία.

Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη, που αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων σχεδόν των χωρών της αναπτυσσόμενης Ασίας, σε συνδυασμό με τις υψηλότερες τιμές των καυσίμων επηρέασε ανοδικά τις πληθωριστικές πιέσεις, ιδίως στις χώρες της ASEAN, όπου ο τιμάριθμος από (+) 4,6% το 2004, ανήλθε σε 7,5% το 2005 με πρόβλεψη για περαιτέρω επιδείνωση κατά το τρέχον έτος, αλλά δραστική πτώση το 2007. Είναι άξιον παρατηρήσεως ότι η Κίνα επιτυγχάνει θαυμαστή νομισματική σταθερότητα (πέριξ του 2%) παρά την φρενήρη ανάπτυξη αυτής.

Η βελτίωση των οικονομικών των ανεπτυγμένων οικονομιών αποτελεί στερεό υπόβαθρο, επικουρικό της αναπτυξιακής ορμής της περιοχής. Ωστόσο, ελλοχεύουν ποικίλοι κίνδυνοι η επέλευση των οποίων δεν είναι απίθανο να επηρεάσουν, αρνητικά, οριακώς τουλάχιστον, τους προβλεπόμενους ρυθμούς οικονομικής επεκτάσεως. Το τεράστιο έλλειμμα των ΗΠΑ υποθάλλει την ανάπτυξη προστατευτικών τάσεων, γεγονός που είναι πιθανόν να επιταχύνει την αύξηση της συναλλαγματικής αξίας του κινεζικού νομίσματος. Εξάλλου η ασυνήθως υψηλή επενδυτική και γενικότερα οικονομική δραστηριότητα θα θερμάνει υπερβαλλόντως την κινεζική οικονομία και θα καταστήσει αναγκαία την άσκηση περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, πολιτική που φαίνεται ενδεδειγμένη και για άλλες χώρες της περιοχής, όπως την Ινδονησία και την Ινδία. Υπάρχει, φυσικά, και ο κίνδυνος από την νόσο των πτηνών, τον οποίο απλώς προσπερνούμε.

Η υψηλή διεθνής ανταγωνιστικότητα της περιοχής αποτυπώνεται ευδιάκριτα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το οποίο είναι συνολικά πλεονασματικό (περίπου 4% του ΑΕΠ) λόγω της μεγάλης πλεονασματικότητας του ισοζυγίου της Κίνας, χώρας, επίσης, εξαρτώμενης από εισαγωγές πετρελαίου. Το πλεόνασμα αυτό της τάξεως του 7% για την περίοδο 2005-2007, αποτελεί ακριβώς και το σημείο τριβής με τις ΗΠΑ και άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Η ομαλή και σταθερά πορεία της διεθνούς οικονομίας δεν είναι συμβατή με ανισορροπίες αυτής της εκτάσεως. Ως εκ τούτου είναι ενδεδειγμένο να ασκηθούν πολιτικές με συνδυασμό μέτρων τα οποία θα επιτρέψουν συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας των πλεονασματικών οικονομιών, με παράλληλη βελτίωση της θέσεως των ελλειμματικών. Η προσαρμογή στις συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι ένα μόνον από τα συνιστώμενα, και ίσως όχι το σπουδαιότερο. Η ενθάρρυνση της εσωτερικής ζήτησεως με μέτρα νομισματικής πολιτικής, ίσως δε και δημοσιονομικής κατά περίπτωση, θα μπορούσε να αποτελέσει άκρως αρεστόν υποκατάστατο μέρους των εξαγωγών διότι θα συμπορεύετο και με βελτίωση βιοτικού επιπέδου ευρύτερων στρωμάτων του πληθυσμού.

Η αναπτυξιακή δυναμική των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά περιοχών του κόσμου δεν είναι ευχερώς μετρήσιμη *ex ante*. Η προς τα άνω έκκληση δεν θα αποτελούσε αναπάντεχο συμβάν το γε νυν έχον. Από την άποψη αυτή η πρόβλεψη για μείωση του ρυθμού αναπτύξεως της αναπτυσσόμενης Ασίας από 8,3% σε 8,2% αποτελεί, από στατιστικής τουλάχιστον σκοπιάς, άνευ αξίας εξέλιξη καθ' όσον αφορά

στις τυχούσες αρνητικές επιδράσεις στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, αλλά και του κόσμου γενικότερα.

Από τις αναπτυσσόμενες χώρες, η Λατινική Αμερική έχει δείξει τον μικρότερο δυναμισμό. Με ρυθμό αναπτύξεως της τάξεως του 4%, υστερεί έναντι όλων των αναπτυσσομένων περιοχών καθώς και των αναδυομένων ευρωπαϊκών. Βεβαίως, ο ρυθμός αναπτύξεως αυτής της τάξεως και μάλιστα συμμετρως κατανεμόμενος μεταξύ των επί μέρους περιοχών, δεν είναι μικρός, όταν μάλιστα εμπεριέχει και το χαρακτηριστικό της διατηρησιμότητας.

**Πίνακας I - 8**  
**Ανάπτυξη και Πληθωρισμός**  
*(% Μεταβολές)*  
**Αναπτυσσόμενες Οικονομίες**

	Ανάπτυξη				Πληθωρισμός			
	2004	2005	2006 <sup>(1)</sup>	2007 <sup>(2)</sup>	2004	2005	2006 <sup>(1)</sup>	2007 <sup>(2)</sup>
<b>I. Ασία</b>	<b>8,5</b>	<b>8,5</b>	<b>8,3</b>	<b>8,2</b>	<b>3,9</b>	<b>3,4</b>	<b>3,6</b>	<b>3,5</b>
- Κίνα	10,1	10,2	10,0	10,0	3,9	1,8	1,5	2,2
- Ινδία	8,0	8,5	7,3	7,3	3,9	4,0	5,6	5,3
- Ινδονησία	5,1	5,6	5,2	6,0	6,1	10,5	13,0	5,9
- Ταϊλάνδη	6,2	4,5	4,5	5,0	2,8	4,5	4,9	2,6
<b>II. Λατ. Αμερική</b>	<b>5,7</b>	<b>4,3</b>	<b>4,8</b>	<b>4,2</b>	<b>6,5</b>	<b>6,3</b>	<b>5,6</b>	<b>5,2</b>
- Βραζιλία	4,9	2,3	3,6	4,0	6,6	6,9	4,5	4,1
- Αργεντινή	9,0	9,2	8,0	6,0	4,4	9,6	12,3	11,4
- Χιλή	6,2	6,3	5,2	5,5	1,1	3,1	3,5	3,1
- Μεξικό	4,2	3,0	4,0	3,5	4,7	4,0	3,5	3,3
<b>III. Αφρική</b>	<b>5,5</b>	<b>5,4</b>	<b>5,4</b>	<b>5,9</b>	<b>8,0</b>	<b>8,5</b>	<b>9,9</b>	<b>10,6</b>
- Β. Αφρική	5,1	4,0	5,8	4,7	2,9	1,5	4,1	3,8
- Δυτ. & Κεντρ. Αφρική	6,5	5,6	4,6	5,7	8,0	11,6	7,1	5,6
- Αφρικ. Κέρας	8,1	8,2	9,4	9,0	8,4	7,8	9,0	7,7
- Περιοχή Νότιας Αφρικής	5,0	6,5	6,1	11,4	46,5	33,9	53,3	68,2
- Εξαγωγ. Πετρελαίου	7,3	7,4	6,7	9,1	9,7	9,0	7,2	6,2
<b>IV. Χώρες σε Μετάβαση</b>								
<b>ΚΑΚ</b>	<b>8,4</b>	<b>6,5</b>	<b>6,8</b>	<b>6,5</b>	<b>10,3</b>	<b>12,3</b>	<b>9,6</b>	<b>9,3</b>
- Ρωσία	7,2	6,4	6,5	6,5	10,9	12,6	9,7	8,5
- Ουκρανία	12,1	2,6	5,0	2,8	9,0	13,5	9,3	13,5
- Λιγότερο Ανεπτυγμ.	8,5	11,9	12,5	13,2	7,5	11,9	11,4	9,8
<b>V. Λοιπές Χώρες Ανατ. Συνασπισμού</b>	<b>5,7</b>	<b>4,6</b>	<b>5,5</b>	<b>5,0</b>	<b>5,3</b>	<b>3,6</b>	<b>3,6</b>	<b>3,4</b>
- Βαλτικές Χώρες	7,6	8,8	8,6	7,6	3,0	4,2	4,7	4,3
- Κεντρ. Ευρώπη	5,0	4,3	5,2	4,6	4,3	2,4	2,2	3,2
- Ν. & Ν.Α. Ασία	6,8	4,4	5,3	5,4	8,7	7,0	6,9	4,7
<b>VI. Μέση Ανατολή</b>	<b>5,5</b>	<b>5,7</b>	<b>5,8</b>	<b>5,4</b>	<b>7,6</b>	<b>7,7</b>	<b>7,1</b>	<b>7,9</b>
- Εξαγωγ. Πετρελαίου	5,8	6,0	6,0	5,3	7,3	7,0	7,9	8,4
- Λοιπές	4,3	4,5	4,7	5,2	8,1	9,5	4,5	7,3

(1) Εκτίμηση.

(2) Πρόβλεψη.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

Ωστόσο, δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στην ανάγκη ανόδου του βιοτικού επιπέδου στην περιοχή, το οποίο ως μέσος όρος είναι το χαμηλότερο στον κόσμο. Η αναπτυξιακή δυναμική είναι εν προκειμένω κατώτερη του προσδοκωμένου, ενόψει του ιδιαίτερος ευνοϊκού για ανάπτυξη περιβάλλοντος που δημιούργησε η ισχυρότατη παγκόσμια ζήτηση εμπορευμάτων, όπως των μετάλλων και του πετρελαίου, ως προς τα οποία η περιοχή έχει τύχει της ευνοίας της φύσεως.

Από άποψη νομισματικής σταθερότητας η κατάσταση κρίνεται αρκετά καλή. Ο μέσος όρος του πληθωρισμού σημείωσε σταθερή και περίπου ισοδύναμη αποκλιμάκωση από το 2004 και εντεύθεν. Εξαιρέση αποτελούν η Αργεντινή όπου παρατηρήθη μεγάλη έξαρση των πληθωριστικών πιέσεων, με τον καταγραφόμενο πληθωρισμό να αυξάνεται από 4,4% το 2004 σε 12,3% το 2006 και 11,4% το 2007 (πρόβλεψη), με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη.

Στα θετικά των οικονομικών εξελίξεων εντάσσεται η μεγάλη μείωση του δημοσίου χρέους, το οποίο προβλέπεται να αποκλιμακωθεί έτι περαιτέρω κατά την διετία 2006-2007. Βεβαίως, η μείωση του δημοσίου χρέους με συγκράτηση των δημοσίων δαπανών και αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος, βελτιώνει το οικονομικό περιβάλλον και ευνοεί την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Ωστόσο, για να εξασφαλισθεί ικανοποιητική και σταθερή ανάπτυξη θα απαιτηθούν διορθωτικές παρεμβάσεις βελτιωτικές του επιχειρηματικού κλίματος ώστε ο ρυθμός των επενδύσεων να προσεγγίσει τα επίπεδα των λοιπών αναπτυσσομένων χωρών. Ενίσχυση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, διαφάνεια και σταθερότητα στους κανόνες και τις ρυθμίσεις που διέπουν τις ιδιωτικές επενδύσεις καθώς και αναβάθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε να διοχετεύονται ομαλώς οι αποταμιεύσεις προς παραγωγικές επενδύσεις, είναι μερικές από τις *sine qua non* παρεμβάσεις που πρέπει να προωθηθούν άμεσα.

Η αφρικανική ήπειρος κατά τα τελευταία έτη πραγματοποιεί, ως σύνολο, αρκετά ικανοποιητικό ρυθμό αναπτύξεως, της τάξεως του 5,6%, με διαχρονική σταθερότητα και διαπεριφερειακή αρκετά ομοιόμορφη διασπορά. Διακρίνονται για την αναπτυξιακή επίδοση οι χώρες του αφρικανικού κέρατος, η υποσαχάρια περιοχή και η Αγκόλα, όπου οι ρυθμοί αναπτύξεως είναι υψηλότεροι του μέσου όρου. Χαμηλότερη του μέσου όρου ανάπτυξη παρατηρείται στην γαλλόφωνη ζώνη και τη Βόρεια Αφρική. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι εξαγωγικές πετρελαίου χώρες αναπτύσσονται πολύ ταχύτερα έναντι των εισαγωγικών σε πετρέλαιο χωρών. Οι

σχετικοί ρυθμοί είναι της τάξεως του 6,7 % και 9,1%, αντιστοίχως για τα έτη 2006-2007.

Οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολουθούν να είναι ισχυρές. Ο ρυθμός του πληθωρισμού από 8,0% το 2004, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 9,9% κατά το τρέχον έτος και 10% το 2007. Η βόρεια και η γαλλόφωνη Αφρική φαίνεται να επιτυγχάνουν σχετική νομισματική σταθερότητα, σε αντίθεση με τις λοιπές περιοχές, όπου αθροιστικά ο πληθωρισμός είναι διψήφιος.

Οι υψηλές τιμές του πετρελαίου και των μετάλλων, αλλά και οι μακροχρόνιες και διαρθρωτικές πολιτικές σε αρκετές χώρες έχουν παίξει και εξακολουθούν να παίζουν κρίσιμο ρόλο στην δυναμική αναπτύξεως που φαίνεται να διαμορφώνεται στην μαύρη ήπειρο. Τα ισχυρά ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών πολλών περιοχών αντανακλούν εν μέρει την διαμορφωθείσα αναπτυξιακή δυναμική.

Η ενδυνάμωση της αναπτυξιακής διαδικασίας στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες οφείλεται, σε υψηλό βαθμό, στην ωρίμανση των πρόσφατων σχετικών επενδύσεων. Στις μη πετρελαιοπαραγωγές χώρες, η αναπτυξιακή δυναμική οφείλεται στις επενεχθείσες μεταρρυθμίσεις από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 και εντεύθεν, οπότε αυξήθηκε και αντεστράφη προς τα άνω η τάση του ποσοστού των επενδύσεων. Η καταπολέμηση της φτώχειας στις περιοχές αυτές, αλλά και στο μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής θα απαιτήσει την συνέχιση και περαιτέρω ενδυνάμωση των μεταρρυθμίσεων, περιλαμβανομένης και της δημοσιονομικής πειθαρχίας, η οποία βρίσκεται ήδη σε πολύ καλό δρόμο. Η επίτευξη επιταχύνσεως του ρυθμού αναπτύξεως θα αποδειχθεί δυσχερέστατο εγχείρημα, αν οι σοβούσες στην πλειονότητα των χωρών ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις παραμείνουν στα σημερινά υψηλά επίπεδα.

Η ανάγκη για δημιουργία και ισχυροποίηση θεσμών και οικονομικού περιβάλλοντος ευνοούντος την επιχειρηματική δραστηριότητα και διασφαλίζοντος οικονομική σταθερότητα είναι τοσούτον μάλλον αναγκαία, ενόψει της υφισταμένης πιθανότητας αναστροφής των τάσεων στις τιμές των βασικών πρώτων υλών, αλλά και της εμφανίσεως εξωγενών δυσμενών παραγόντων, όπως π.χ. ακραίες καταστάσεις καταστροφής της αγροτικής παραγωγής.

Η αναπτυξιακή δυναμική της Κοινοπολιτείας (ΚΑΚ) έχει παραμείνει ισχυρή, παρά την μείωση αυτής από ρυθμό 8,4% το 2004 σε 6% βαθμιαίως το 2007



(πρόβλεψη). Η αποκλιμάκωση του συνολικού ρυθμού αναπτύξεως οφείλεται πρωτεύοντως στη δραματική πτώση του ρυθμού αναπτύξεως της Ουκρανίας από 12,1% το 2004 σε 2,6% το 2005, ποσοστό που προβλέπεται να βελτιωθεί στην διετία 2006-2007 σε 3,9% κατά μέσο όρο.

Στις λοιπές χώρες της Κοινοπολιτείας η ανάπτυξη υπήρξε ιδιαίτερος ισχυρή, με εκτιμώμενο μέσο ρυθμό της τάξεως του 12% στην τριετία 2005-2007. Με την επιβράδυνση του ρυθμού αναπτύξεως συμπορεύθηκε ανισομερής σύνθεση της ζήτησεως σε βάρος των επενδύσεων, γεγονός που εγείρει αμφιβολίες για την διατηρησιμότητα της αναπτύξεως. Η κατανάλωση αυξήθηκε σημαντικά στη Ρωσία, Ουκρανία και Καζακστάν, ενισχυθείσα από υψηλές αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις, αλλά και πιστωτικές διευκολύνσεις. Ο συνδυασμός υψηλού ρυθμού αυξήσεως της καταναλώσεως και ασθενούς επενδυτικής ροπής είχε ως συνέπεια εξάντληση των δυνατοτήτων της παραγωγικής δυναμικότητας και διατήρηση των πληθωριστικών πιέσεων, λόγω και των υψηλών τιμών καυσίμων και τροφίμων, κυρίως στην Ουκρανία. Η εξέλιξη αυτή είχε ως συνέπεια να αποδυναμωθεί η τάση προς αποκλιμάκωση του πληθωρισμού στην περιοχή.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η περιοχή, ως σύνολο, εμφανίζει υψηλό πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, της τάξεως του 9% επί του ΑΕΠ, προερχόμενου βασικώς από 3 χώρες: Ρωσία, Αζερμπαϊτζάν και Ουζμπεκιστάν. Στις εξαγωγικές σε ενέργεια χώρες το πλεόνασμα στην τριετία 2005-2007 εκτιμάται ότι θα κυμανθεί περίξ του 10,5%, ενώ στις εισαγωγικές χώρες από μικρό πλεόνασμα την διετία 2004-2005 θα πραγματοποιηθεί μέτριο έλλειμμα κατά την διετία 2006-2007.

Οι εξελίξεις, ιδίως στον πληθωρισμό, επιτάσσουν την ανάγκη ασκήσεως συσταλτικής νομισματικής πολιτικής και πολιτικής αυξήσεως της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Ιδιαίτερος, επισημαίνεται η ανάγκη δημιουργίας πρόσφορου επιχειρηματικού κλίματος, με μείωση των αβεβαιοτήτων που συμπορεύονται με τις κυβερνητικές παρεμβάσεις στην οικονομία. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις απαιτούνται τόσο για την ενίσχυση των θεσμών της ελεύθερης οικονομίας, όσο και για την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας και στους κλάδους, πλην των καυσίμων και των βασικών πρώτων υλών, ενόψει της πιθανής πιέσεως για ανατίμηση της συναλλαγματικής αξίας του εγχώριου νομίσματος. Παράλληλως, επιβάλλεται η συνέχιση εκσυγχρονισμού του

νομισματοπιστωτικού συστήματος, με αναβάθμιση των ρυθμιστικών παρεμβάσεων και του συστήματος εποπτείας.

Η αναπτυξιακή δυναμική των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης υστερεί σε σύγκριση τόσο με την ΚΑΚ, όσο και με όλες τις άλλες περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου, με εξαίρεση την Λατ. Αμερική. Στην τριετία 2005-2007 ο ρυθμός αναπτύξεως εκτιμάται ότι θα κυμανθεί περίξ του 5,2%, με ταχύτερα αναπτυσσόμενες τις βαλτικές χώρες (περίπου 8%) και οριακώς βραδύτερα τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Φυσικά, υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ χωρών, οι οποίες δεν αλλοιώνουν την ανωτέρω εικόνα.

Από απόψεως πληθωριστικών πιέσεων, παρά το μειονέκτημά τους ως εισαγωγικών ενέργειας χωρών, έχουν επιτύχει σημαντική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού (εν μέρει ως αποτέλεσμα ασκήσεως πολιτικών ικανοποίησης κριτηρίων εισχωρήσεως στην ΕΕ) σε επίπεδο της τάξεως του 3,5% για τα έτη 2006 και 2007. Ο πληθωρισμός στις χώρες της Νότιας και Ν.Α. Ευρώπης είναι αρκετά υψηλότερος, σχεδόν διπλάσιος του μέσου όρου, με την καλύτερη επίδοση να παρατηρείται στις χώρες της Κεντρ. Ευρώπης.

Ως σύνολο, η περιοχή, αλλά και οι επιμέρους χώρες, πραγματοποιούν ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία είναι εξαιρετικώς υψηλά για τις βαλτικές (9,5 – 10%) και τις Νότιες και Ν.Α. χώρες (8-10%). Οι αναγκαίες πολιτικές για βελτίωση των διαφαινόμενων συναλλαγματικών αδιεξόδων αλλά και για διατήρηση της αναπτυξιακής ορμής, διαλαμβάνουν μέτρα δημοσιονομικής πειθαρχίας και συγκρατήσεως της επεκτατικής νομισματικής πολιτικής, η οποία ωθεί την εσωτερική ζήτηση πέραν των ορίων που διαγράφει η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων. Οι χώρες με ισχυρή εσωτερική ζήτηση και ισχυρό ρυθμό αναπτύξεως διακρίνονται για ταχύτερο ρυθμό πληθωρισμού και υψηλότερα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών.

Η περιοχή της Μ. Ανατολής εμφανίζει ομοίως ισχυρή ανάπτυξη, άνω του 5,5% κατά μέσο όρο, με οριακώς ταχύτερο ρυθμό για πετρελαιοπαραγωγές-εξαγωγικές χώρες. Ενόψει των πολύ υψηλών συναλλαγματικών πλεονασμάτων θα ανέμενε κανείς, τουλάχιστον για τις πετρελαιοεξαγωγικές χώρες, αρκετά ταχύτερο ρυθμό αναπτύξεως, αλλά και βραδύτερους ρυθμούς πληθωρισμού. Η ανάπτυξη στις μη πετρελαιοπαραγωγές χώρες της περιοχής απεκόμισε αναπτυξιακά οφέλη από την

ταχύτερη ανάπτυξη των πετρελαιοεξαγωγικών αλλά και τις μεταρρυθμίσεις σε θεσμούς και αγορές που έχουν επενεχθεί.

Σημειώνεται, ότι το συνολικό πλεόνασμα της περιοχής υπερβαίνει το 20% περίπου, συντιθέμενο από αρκετά υψηλότερα πλεονάσματα για πετρελαιοεξαγωγικές και σχετικώς μικρά ελλείμματα για τις μη πετρελαιοπαραγωγές (2,5 – 3,5%).

Η μεγάλη πιστωτική επέκταση, απόρροια των υψηλών τιμών του πετρελαίου και των εξ αυτών προκαλουμένων υψηλών πλεονασμάτων στα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών, οδήγησε σε εκρηκτική αύξηση των τιμών των ακινήτων και μετοχικών αξιών. Οι εξελίξεις αυτές είναι φυσικό να δημιουργούν αβεβαιότητες για πιθανή αποσυμπίεση, με όλες τις εξ αυτής συνέπειες για την ανάπτυξη, αλλά και την ισορροπία του νομισματοπιστωτικού τομέα. Πρέπει να σημειωθεί ότι η κεφαλαιοποίηση των μετοχικών χρηματιστηριακών αξιών της περιοχής εγγίζει το 1,3 τρισεκατομμύρια δολάρια, ποσό που υπερβαίνει το αντίστοιχο μέγεθος του αθροίσματος Λατ. Αμερικής και αναδύομενης Ευρώπης.

Βασική επιταγή αποτελεί η αξιοποίηση της πρωτοφανούς, ίσως, πετρελαϊκής συγκυρίας για την ανάπτυξη και μη πετρελαϊκών κλάδων παραγωγής, ώστε να αυξηθούν η παραγωγική ικανότητα και οι ευκαιρίες απασχολήσεως και η ανάπτυξη να τύχει στηρίξεως στην περίπτωση αναστροφής των τάσεων στην πετρελαϊκή αγορά.

#### **1.4. Γενικό Συμπέρασμα**

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε φάση ισχυρής αναπτυξιακής δυναμικής, με πρωτοστατούσα την αναπτυσσόμενη Ασία και γενικότερα τον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου οι ρυθμοί αναπτύξεως είναι υπερδιπλάσιοι των ρυθμών των ανεπτυγμένων οικονομιών, με την πολυάνθρωπη Κίνα να πραγματοποιεί τριπλάσιο ρυθμό.

Η καθολική αναπτυξιακή δυναμική δεν είναι, βέβαια, τυχαία, και ασφαλώς δεν είναι ανεξάρτητη της παγκοσμιοποιήσεως και της με αυτή συνυφασμένης στενότερης συνεννοήσεως μεταξύ κρατών και συντονισμού πολιτικών ευνοουσών την ανάπτυξη και τη νομισματική σταθερότητα.

Είναι εντυπωσιακή η ανθεκτικότητα του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος απέναντι σε παράγοντες, η ύπαρξη των οποίων σε άλλες εποχές θα

προκαλούσε σοβαρές αναταράξεις με έντονες αρνητικές επιπτώσεις στη νομισματική σταθερότητα. Η δημοσιονομική πειθαρχία και η συγκράτηση του μισθολογικού κόστους – σε γενικούς όρους – αποτελεί ομοίως χαρακτηριστικό της σύγχρονης λειτουργίας του οικονομικού συστήματος και συνδέεται, βεβαίως, με την ανάγκη δημιουργίας διεθνώς ανταγωνιστικής παραγωγής, ενόψει της σε μεγάλο βαθμό απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου.

Ωστόσο, υπάρχουν κίνδυνοι και αβεβαιότητες, οι οποίες είναι πιθανόν να εξελιχθούν κατά τρόπο βλαπτικό για την ανάπτυξη. Τιμές καυσίμων, αύξηση επιτοκίων, φούσκα ακινήτων και έντονες συναλλαγματικές ανισορροπίες είναι παράγοντες που ενδέχεται να απειλήσουν επαλήθευση των αισιόδοξων προβλέψεων. Υπάρχουν, όμως, και ανασχετικές-εξισορροπητικές δυνάμεις με επίκεντρο τις μεγάλες και ανταγωνιστικές διεθνώς οικονομίες της Ιαπωνίας και Γερμανίας, όπου η ανάκαμψη της εσωτερικής καταναλωτικής ζήτησεως είναι ικανή να αντισταθμίσει σε υψηλό βαθμό τους αναφερθέντες κινδύνους. Μεγαλύτερη, όμως, εξισορροπητική δύναμη εξακολουθεί να είναι ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών με κατανόηση και αλληλεγγύη, ώστε να ανακοπεί η υφέρπουσα νέο-προστατευτική τάση, η οποία είναι περισσότερο ευκρινής στην περίπτωση των ΗΠΑ.

Στους σταθεροποιητικούς παράγοντες πρέπει να ενταχθεί και η αναπτυξιακή δυναμική του αναπτυσσόμενου κόσμου, η οποία έχει εξελιχθεί σε αυτόνομη δύναμη επηρεασμού των παγκόσμιων οικονομικών εξελίξεων. Είναι χαρακτηριστικό, εν προκειμένω, ότι μεταξύ 1996 και 2006 το μερίδιο των αναπτυσσομένων χωρών στο παγκόσμιο προϊόν αυξήθηκε – με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες – από 43,4% σε 48% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Σε όρους, όμως, αγοραστικών δυνάμεων, η σχέση έχει πλήρως αναστραφεί, με πλήρως διακριτή την ποσοτική, σε απόλυτους όρους, υπεροχή αναπτυσσόμενων και σε μετάβαση χωρών.

## **1.5. Παγκόσμια Ζήτηση Πετρελαίου και Τιμές Αργού Πετρελαίου**

Ο βαθμός, στον οποίο το ύψος της τιμής του αργού πετρελαίου, καθώς και το εύρος των διακυμάνσεων αυτού, αντανακλούν σχέση προσφοράς και ζήτησεως του προϊόντος, έχει ευλόγως εγείρει ερωτηματικά για το ρόλο της κερδοσκοπίας, εν προκειμένω. Με κίνδυνο να θεωρηθεί ότι εισερχόμεθα από άποψη λογικής σε κάποιο είδος κυκλικής επιχειρηματολογίας, δηλ. συγχύσεως μεταξύ αιτίου και αιτιατού,

ερωτάται π.χ. τι σχέση μπορεί να υπάρξει μεταξύ μεταβολής προσφερόμενης πραγματικής προσφοράς και ζήτησεως και της πρόσφατης μείωσης της τιμής του πετρελαίου από 76-77 \$ το βαρέλι σε 60-61 \$, μείωση ίση με 21% (!). Το ενδεχόμενο επιχείρημα ότι η τιμή μειώθηκε διότι εξαιτίας του ύψους της μειώθηκε η ζητούμενη ποσότητα δεν ευσταθεί, διότι η παγκόσμια ανάπτυξη διατηρεί την ισχύ της και, επομένως, την ζήτηση πετρελαίου αμείωτη από απόψεως τάσεως.

Στον Πίνακα I - 9 περιλαμβάνεται η παγκόσμια ζήτηση κατά περιοχές για το πρώτο εξάμηνο των ετών 2005 και 2006. Η παγκόσμια ζήτηση εμφανίζεται αυξανόμενη με ρυθμό 0,6%, ενώ οι τιμές αυξήθηκαν μεταξύ των 2 περιόδων κατά πλέον του 20%.

Επομένως, το πρόβλημα της κερδοσκοπίας με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εμφανίζεται υπαρκτό, στην έκταση δε που αυτό οφείλεται στην λειτουργία των καλουμένων παραγώγων είναι χρήσιμο για την παγκόσμια οικονομία να αντιμετωπισθεί.

Πίνακας I - 9 Ζήτηση Πετρελαίου κατά Περιοχή σε εκατ. βαρέλια ημερησίως						
Περιοχές	Α' Εξάμηνο		% Μεταβολή Α' Εξαμ. 2006/2005	Β' Εξάμηνο 2005	Μεταβολή Α' Εξαμ. 2006/2005 <i>σε εκατ. βαρέλια</i>	% Κατανομή Ζήτησης 2006
	2006	2005				
Β. Αμερική	25,15	25,45	-1,18	25,45	-0,30	29,94
Ευρώπη	16,05	16,10	-0,31	16,25	-0,05	19,11
OECD Ειρηνικού	8,55	8,75	-2,29	8,45	-0,20	10,18
Κίνα	6,95	6,55	6,11	6,75	0,40	8,27
Ινδία	2,70	2,65	1,89	2,55	0,05	3,21
Λοιπή Ασία	6,25	6,25	0,00	6,15	0,00	7,44
Πρώην ΕΣΣΔ	3,80	3,75	1,33	3,85	0,05	4,52
Μέση Ανατολή	6,40	6,05	5,79	6,20	0,35	7,62
Αφρική	3,00	2,90	3,45	2,85	0,10	3,57
Λατινική Αμερική	5,15	5,05	1,98	5,15	0,10	6,13
<b>Σύνολο</b>	<b>84,00</b>	<b>83,50</b>	<b>0,60</b>	<b>83,65</b>	<b>0,50</b>	<b>100,00</b>
<i>Ανεπτυγμένες</i>						<i>57,61</i>
<i>Αναπτυσσόμενες</i>						<i>42,39</i>
<b>Σύνολο</b>						<b>100,00</b>

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, September 2006.

# Ια. Παράρτημα Κεφαλαίου Ι

## Π.1. Πανόραμα Βασικών Δεικτών Παγκόσμιας Οικονομίας

Στο παρόν σημείωμα, παρατίθεται άνευ πολλών σχολίων, ένα είδος παραρτήματος, στο οποίο ιεραρχούνται χώρες και περιοχές με κριτήρια την ελλειμματικότητα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και δημοσιονομικής διαχείρισεως, τον πληθωρισμό και, βεβαίως, την ανάπτυξη. Παραλλήλως, οριοθετούνται κατά περιοχή ο αριθμός των χωρών με υψηλό, μέσο, χαμηλό και αρνητικό ρυθμό αναπτύξεως. Η τελευταία αυτή διάσταση παρέχει μια ατελή μεν αλλά σχετικώς αποκαλυπτική εικόνα του βαθμού στον οποίο η οικονομική πρόοδος διαχέεται στις επιμέρους κοινωνίες: τον βαθμό δηλ. που ολοένα μεγαλύτερα ποσοστά των πληθυσμών μετέχουν στην αδιαλείπτως αυξανόμενη παγκόσμια ευημερία κατά την πιο πρόσφατη περίοδο.

Οι αριθμοί του Πίνακα Π.1 είναι αποκαλυπτικοί – υπό τους περιορισμούς που θέτει η διανομή του εισοδήματος σε κάθε περιοχή και χώρα – καθ' όσον αφορά στη διασπορά της αναπτύξεως παγκοσμίως.

Πρώτον, από τις 86 χώρες που επιτυγχάνουν κατά την περίοδο 2004-2007 ρυθμό αναπτύξεως μεγαλύτερο του 5%, οι 83 ανήκουν στην ομάδα των αναπτυσσόμενων, ήτοι ποσοστό 54% αυτών αναπτύσσεται με ρυθμό μεγαλύτερο του 5%· αρκετά υψηλό ποσοστό από αυτές πραγματοποιούν ανάπτυξη ταχύτερη του 7%.

Δεύτερον, μόνο 3 από 29 χώρες των ανεπτυγμένων, ήτοι ποσοστό 10%, πραγματοποιούν ρυθμό υψηλότερο του 5%.

Τρίτον, ρυθμό αναπτύξεως χαμηλότερο του 3% πραγματοποιούν 47 χώρες, εκ των οποίων 30 ανήκουν στην ομάδα των υπανάπτυκτων. Στο διάστημα 3-5% εμπίπτουν, επίσης, 47 χώρες, εκ των οποίων μόνο 9 ανήκουν στην ομάδα των ανεπτυγμένων.

Τέλος, αρνητικός ρυθμός εμφανίζεται μόνο σε 2 χώρες: τις Ζιμπάμπουε και Σεϋχέλλες (Αφρική).

Συνέπεια αυτής της αναπτυξιακής δυναμικής των αναπτυσσόμενων χωρών είναι ότι το μερίδιό τους στο παγκόσμιο ΑΕΠ έχει ανέλθει στο 48%. Σε όρους ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων, η σχέση ανατρέπεται πλήρως, με βάση δε στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας η σχέση είναι τουλάχιστον 60% - 40%, υπέρ των

αναπτυσσόμενων. Με το 80% των αναπτυσσόμενων χωρών να αναπτύσσεται με ρυθμό μεγαλύτερο του 3% και με το πραγματικό εισόδημα να αναπτύσσεται πολύ ταχύτερα παρ' όση δείχνουν οι επίσημες συναλλαγματικές ισοτιμίες παρέχεται ελπίδα εξόδου μεγάλου τμήματος του πληθυσμού της γης από την κατάσταση της φτώχειας.

Στον Πίνακα Π.2 καθρεπτίζεται η ανισορροπία των εξωτερικών συναλλαγών που χαρακτηρίζει την παγκόσμια οικονομία. Είκοσι (20) χώρες, στην πλειονοψηφία τους ευρωπαϊκές (13), έχουν ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αυτών, που υπερβαίνουν το 6% επί του ΑΕΠ<sup>1</sup>. Αντιστοίχως, 19 χώρες εμφανίζουν πλεονάσματα, το μέσο μέγεθος των οποίων είναι πολύ υψηλότερο του μέσου ελλειμματικού (άνω του 6%). Σημειώνεται ότι από τις 19 χώρες με πολύ υψηλά πλεονάσματα οι 14 είναι πετρελαιοπαραγωγές χώρες.

Οι πληθωριστικές πιέσεις, παρά την συντελεσθείσα και συντελούμενη πρόοδο, εξακολουθούν να είναι ορατά παρούσες. 65 χώρες, όλες από τις αναπτυσσόμενες, πραγματοποιούν πληθωρισμό άνω του 5% και 117 κάτω του 5%. Κάτω του 3% πληθωρισμός αναφέρεται σε 74 χώρες, εκ των οποίων οι 25 προέρχονται από την ομάδα των ανεπτυγμένων. Για να καταστεί αντιληπτή η συντελεσθείσα πρόοδος, σημειώνεται ότι κατά την δεκαετία 1988-97 μόνο από την Αφρική υπήρχαν 24, όσες δηλ. σήμερα από όλον τον κόσμο, με πληθωρισμό κυμαινόμενο από 10 έως 821% (!). Ο μέσος κατά περιοχή πληθωρισμός στην ως άνω δεκαετία συγκρίνεται με τον πληθωρισμό του 2006 ως ακολούθως:

### Πληθωρισμός

	1988-98	2006
Αφρική	29,1	9,9
Ασία	10,5	3,6
Λατ. Αμερική	162,8	5,6
ΚΑΚ (1998)	23,9	9,7
Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη	65,4	4,6
Μέση Ανατολή	12,4	7,9
Ευρωζώνη	-	2,4
Β. Αμερική	3,1	2,6
Λοιπές Ανεπτυγμένες	4,8	2,3

<sup>1</sup> Το 6% ως οριοθετική γραμμή επελέγη διότι στο ύψος αυτό μια χώρα έχει εισέλθει σε ζώνη υψηλού κινδύνου.

Πίνακας Π-1 Ανακεφαλαίωση: Αριθμός Χωρών κάθε Περιοχής που αντιστοιχεί στους Αναφερόμενους Ρυθμούς Αναπτύξεως					
Περιοχές	Ρυθμός Αναπτύξεως				Σύνολο Χωρών Περιοχής
	Άνω του 5%	Κάτω του 3%	3-5%	Αρνητικός Ρυθμός	
Αφρική	22	11	15	2	50
Λατ. Αμερική	12	8	13	0	33
Αναπτυσσόμενη Ασία	17	7	2	0	26
Μ. Ανατολή	9	3	2	0	14
ΚΑΚ	13	0	0	0	13
Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη	10	1	6	0	17
Δυτ. Ευρώπη	1	15	3	0	19
Β. Αμερική	0	0	2	0	2
Ανεπτυγμένη Ασία	2	2	4	0	8
<b>Σύνολο</b>	<b>86</b>	<b>47</b>	<b>47</b>	<b>2</b>	<b>182</b>
<i>Ανεπτυγμένες</i>	<i>3</i>	<i>17</i>	<i>9</i>	<i>0</i>	<i>29</i>
<i>Αναπτυσσόμενες</i>	<i>83</i>	<i>30</i>	<i>38</i>	<i>2</i>	<i>153</i>
<b>Σύνολο</b>	<b>86</b>	<b>47</b>	<b>47</b>	<b>2</b>	<b>182</b>
% Κατανομή <sup>(1)</sup>					
Ανεπτυγμένες	10,3	58,6	31,0	0,0	99,9
Αναπτυσσόμενες	54,2	19,6	24,8	1,3	99,9

(1) Τα ποσοστά σε κάθε στήλη αναφέρονται στο ποσοστό των χωρών επί του συνόλου της περιοχής, που αντιστοιχεί τους επιλεγέντες ρυθμούς αναπτύξεως.

Πίνακας Π-1α Ρυθμός Ανάπτυξης επιμέρους Περιοχών		
1. Αφρική		
Συνολικός Αριθμός Χωρών: 50		
Κλιμάκια Πληθωρισμού	Αριθμός Χωρών	Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης
Άνω του 5%	22	5,6
Κάτω του 3%	11	
3 - 5%	15	
Αρνητικός ρυθμός	2	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>50</b>	



<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>2. Λατινική Αμερική</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 33</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	12	4,8
Κάτω του 3%	8	
3 - 5%	13	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>33</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>3. Αναπτυσσόμενη Ασία</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 26</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	17	8,8
Κάτω του 3%	7	
3 - 5%	2	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>26</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>4. Μέση Ανατολή</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 14</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	9	5,6
Κάτω του 3%	3	
3 - 5%	2	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>14</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>5. Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ)</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 13</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	13	
Κάτω του 3%	0	
3 - 5%	0	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>13</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>6. Κεντρική &amp; Ανατολική Ευρώπη (+Τουρκία και Μάλτα)</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 17</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	10	5,6
Κάτω του 3%	1	
3 - 5%	6	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>17</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>7. Δυτική Ευρώπη</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 19</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	1	2,3
Κάτω του 3%	15	
3 - 5%	3	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>19</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>8. Βόρεια Αμερική</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 2</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	0	3,3
Κάτω του 3%	0	
3 - 5%	2	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>2</b>	

<b>Πίνακας Π-1α (συνέχεια)</b>		
<b>9. Ανεπτυγμένες Ασίας - Ωκεανία</b>		
<b>Συνολικός Αριθμός Χωρών: 8</b>		
<b>Κλιμάκια Πληθωρισμού</b>	<b>Αριθμός Χωρών</b>	<b>Μέσος Ρυθμός Ανάπτυξης</b>
Άνω του 5%	2	
Κάτω του 3%	2	
3 - 5%	4	
Αρνητικός ρυθμός	0	
<b>Σύνολο Χωρών</b>	<b>8</b>	

<b>Πίνακας Π.2</b> <b>Χώρες με τα Μεγαλύτερα Συναλλαγματικά Πλεονάσματα</b> <b>και Ελλείμματα.</b> <i>Οριοθετική Γραμμή το 6% επί του ΑΕΠ</i> <b>2006</b>			
<b>Χώρες με Υπερβολικά Πλεονάσματα</b>		<b>Χώρες με Υπερβολικά Ελλείμματα</b>	
<i>άνω του 6%</i>		<i>άνω του 6%</i>	
Κουβέιτ	52,5	Ιορδανία	20,7
Σαουδική Αραβία	32,9	Λίβανος	12,8
Σιγκαπούρη	28,5	Ισλανδία	12,5
Ατζερπαϊτζάν	26,0	Βουλγαρία	12,4
Αλγερία	24,8	Ρουμανία	10,9
Νορβηγία	19,9	Βαλτικές Χώρες	10,5
Βενεζουέλα	17,5	Μολδαβία	10,5
Νιγηρία	15,7	Αιθιοπία	10,1
Μαλαισία	15,6	Γεωργία	9,9
Ελβετία	13,3	Πορτογαλία	9,8
Ρωσία	12,3	Ν. Ζηλανδία	9,6
Ανγκόλα	12,2	Ουγγαρία	9,1
Ουζμπεκιστάν	12,0	Ισπανία	8,3
Ιραν	10,0	Τανζανία	8,3
Χονγκ Κονγκ	8,7	Ελλάδα	8,1
Λουξεμβούργο	8,2	Κιρκισία	7,9
Ολλανδία	7,9	Σλοβακία	7,7
Τουρκμενιστάν	7,6	Γκάνα	7,6
Κίνα	7,2	Κροατία	6,8
		Τουρκία	6,7
		ΗΠΑ	6,6

<b>Πίνακας Π.3</b> <b>Τιμές Καταναλωτή</b>					
<b>Περιοχές</b>	<b>Άνω του 10%</b>	<b>5 - 10%</b>	<b>3 - 5%</b>	<b>Κάτω του 3%</b>	<b>Σύνολο Χωρών Περιοχής</b>
Αφρική	7	9	17	17	50
Ασία	3	8	9	6	26
Λατ. Αμερική	5	10	7	11	33
ΚΑΚ	6	6	0	1	13
Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη	1	4	3	9	17
Μ. Ανατολή	3	4	2	5	14
Β. Αμερική	0	0	1	1	2
Ευρωζώνη	0	0	2	10	12
Λοιπές Ανεπτυγμένες	0	0	2	13	15
<b>Σύνολο</b>	<b>25</b>	<b>41</b>	<b>43</b>	<b>73</b>	<b>182</b>
<i>Αναπτυσσόμενες</i>	<i>24</i>	<i>41</i>	<i>38</i>	<i>48</i>	<i>151</i>
<i>Ανεπτυγμένες</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	<i>25</i>	<i>31</i>

<b>Πίνακας Π.4</b> <b>Ιεράρχηση Περιοχών με κριτήριο</b> <b>το Μέσο Ρυθμό Αναπτύξεως</b> <b>2003 2006</b>	
<b>Περιοχές</b>	<b>Μέση Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή</b>
Αναπτυσσόμενη Ασία	8,7
ΚΑΚ	7,2
Μ. Ανατολή	5,9
Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη	5,5
Αφρική	5,2
Λατ. Αμερική	4,2
Β. Αμερική	3,2
Ευρωζώνη	1,7
Μείζονες Ανεπτυγμένες	2,5
<i>Μείζονες Περιοχές (Ιεράρχηση)</i>	
Αναπτυσσόμενες Χώρες	7,3
Χώρες σε Μετάβαση	6,7
Ανεπτυγμένες	2,7

## **II. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

1. ΣΥΝΟΨΗ
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2006
3. ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΤΟ 2007
4. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
5. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
6. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ



## II. Ελληνική Οικονομία: Τάσεις και Προοπτικές

### 2.1. Σύνοψη

#### 2.1.1. Εξελίξεις κατά το 2006

Η αναπτυξιακή δυναμική της χώρας εμφανίζεται ενισχυμένη κατά τα πρόσφατα έτη με προοπτική συνέχισης κατά τα προσεχή έτη. Κατά το τρέχον έτος, ο ρυθμός αναπτύξεως εκτιμάται ότι θα υπερβεί το 4%, παρά τις δυσμενείς επιπτώσεις από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και την στασιμότητα του ναυτιλιακού συναλλάγματος. Για την συντελεσθείσα επιτάχυνση του ρυθμού αναπτύξεως καθοριστικός υπήρξε ο ρόλος των επενδύσεων σε κατασκευές και του τουριστικού τομέα, ο οποίος τροφοδότησε διττά την οικονομική δραστηριότητα: με μεγάλη αύξηση της εισροής συναλλάγματος και μείωση της εξαγωγής, γεγονός που ισοδυναμεί με πρόσθετη αύξηση της καθαρής εισροής τουριστικού συναλλάγματος. Η διεύρυνση του ελλείμματος του εισοδηματικού ισοζυγίου δεν επέτρεψε την πραγματοποίηση ενός αρκετά ταχύτερου ρυθμού αναπτύξεως με βάση την κατά 5% αύξηση της εγχώριας τελικής ζήτησεως.

Η αύξηση του επιπέδου των επενδύσεων κατά 8%, έναντι 3,8% της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης αποτελεί διακριτή βελτίωση της διαρθρώσεως της δαπάνης της οικονομίας. Ωστόσο, η εσωτερική διάρθρωση των επενδύσεων παράγει μικρότερο αναπτυξιακό αποτέλεσμα σε σύγκριση με αυτό που συνεπάγεται η συνολική αύξηση αυτών.

Το τρέχον έτος υπήρξε, συνεπικουρόντος και του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, επιρρεπές σε ενδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων. Πρέπει να σημειωθεί, ότι η επιτάχυνση του ρυθμού του πληθωρισμού στην Ελλάδα μπορεί να ερμηνευθεί στο σύνολό του ως αποτέλεσμα της αυξήσεως των τιμών των καυσίμων. Κατά το δωδεκάμηνο Αυγούστου 2005 – Ιουλίου 2006 είχε συντελεσθεί επιτάχυνση του πληθωρισμού σε 3,5% έναντι 3,2% της αντίστοιχης περιόδου του 2005. Η συντελεσθείσα κατά την πρόσφατη περίοδο μείωση της τιμής του πετρελαίου έχει μειώσει σε 3,4% τον πληθωρισμό, προσδοκείται δε ότι μέχρι το τέλος του έτους ο πληθωρισμός θα έχει περαιτέρω υποχωρήσει, ώστε να πλησιάσει το 3%.

Βεβαίως, στην επιτάχυνση του πληθωρισμού έχει πολλαπλώς συμβάλει και η πιστωτική επέκταση, με αποκλειστικό σχεδόν δέκτη τον ιδιωτικό τομέα. Αντιπληθωριστική, αντιθέτως, υπήρξε η δημοσιονομική πολιτική μέσω της ζήτησεως

αλλά και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, καθώς και η διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Δυσμενές και ανησυχητικό στοιχείο των οικονομικών εξελίξεων αποτελεί η σοβαρή επιδείνωση της ελλειμματικότητας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Όχι μόνο λόγω μεγέθους, αλλά και λόγω διαρθρώσεως. Η δομή του ισοζυγίου έχει υποστεί αλλαγές, οι οποίες προδιαγράφουν υψηλό βαθμό αδυναμίας αντιμετώπισης του προβλήματος με διορθωτικές παρεμβάσεις. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έχει σχεδόν διπλασιασθεί, από 7.984 εκατ. € σε 14.868 εκατ. € (αύξηση 86,2%) στο οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου, καθ' ον χρόνο συντελείται ταχύτατη μείωση του ποσοστού του εμπορικού ελλείμματος που καλύπτεται από το πλεόνασμα του ισοζυγίου αδήλων συναλλαγών γενικότερα.

#### **Έλλειμμα Εμπορικού Ισοζυγίου: Πλεόνασμα Αδήλων**

##### *Ιανουάριος – Αύγουστος*

<i>2004</i>	<i>65,6%</i>
<i>2005</i>	<i>54,7%</i>
<i>2006</i>	<i>35,7%</i>

Βεβαίως, η σχετική ανταγωνιστική θέση της ελληνικής οικονομίας στην παγκόσμια κατάταξη έχει αναβαθμισθεί κατά 8 θέσεις, με βάση, προφανώς, τις ασκούμενες πολιτικές, δημοσιονομικές και άλλες, για μείωση των ελλειμμάτων και εκσυγχρονισμό των δομών της οικονομίας. Ωστόσο, η κατάσταση του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών, που αποτελεί και την καθαρότερη, ίσως, εικόνα της οικονομίας, δεν συμμερίζεται απολύτως την ανωτέρω – δυναμικού χαρακτήρα, πρέπει να ομολογήσουμε – αξιολόγηση.

#### ***2.1.2. Πρόβλεψη για το 2007***

Μια σειρά θετικών παραγόντων διαμορφώνουν για το 2007 αισιόδοξη προοπτική, τόσο για την ανάπτυξη (3,9%) όσο και για τον πληθωρισμό και την ανεργία. Ενδεικτικώς αναφέρονται:

- (α) Η διατήρηση υψηλού ρυθμού αναπτύξεως (4,9%) της παγκόσμιας οικονομίας.
- (β) Επίπτωση από τη μεγάλη αύξηση αδειών οικοδομών κατά το 2005, για την οποία, αν και έκτακτη, δεν υπήρξε διόρθωση το 2006.



- (γ) Συνέχιση της ανοδικής πορείας του τουρισμού με ρυθμό αυξήσεως της τάξεως του 7-8%.
- (δ) Συγκράτηση των τιμών των διεθνών εμπορευμάτων στο μέσο επίπεδο αυτών κατά το 2006.
- (ε) Επιτάχυνση των ιδιωτικών επιχειρηματικών επενδύσεων, ενθαρρυνόμενη από την χωρίς οπισθοδρομήσεις και δισταγμούς συνέχιση των πολιτικών εξυγιάνσεως της οικονομίας.

Η αποφασιστικότητα, με την οποία η Κυβέρνηση προχωρεί στο μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα έχει αλλάξει σε αξιόλογο βαθμό το επιχειρηματικό κλίμα, διαχέοντας αισιοδοξία στους παράγοντες που κινούν την ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο.

Η νομισματική σταθερότητα θα βελτιωθεί περαιτέρω, με μεγάλη πιθανότητα ο πληθωρισμός να κινηθεί στο διάστημα 2,5% - 3,0%. Η οικονομία φαίνεται να εισέρχεται, επιτέλους, σε φάση μιας μεσο-μακροπρόθεσμης περιόδου οικονομικής ανόδου με σημαντικές συμβολές από την κοινοτική πλευρά, αλλά και την νεκρανάσταση του τουρισμού, των εξαγωγών αγαθών και των επιχειρηματικών επενδύσεων.

## **2.2. Οικονομική Δραστηριότητα 2006**

Κύριος προσδιοριστικός παράγοντας επιταχύνσεως της οικονομικής αναπτύξεως κατά το τρέχον έτος από 3,7% το 2005 σε 4,1% το 2006 υπήρξε η ασυνήθους μεγέθους αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας, ακολουθούμενη από αρκετά μεγάλη επιτάχυνση του ρυθμού αυξήσεως της ιδιωτικής καταναλώσεως. Οι λοιπές επενδύσεις πραγματοποίησαν αύξηση 50% περίπου ταχύτερη από την κατανάλωση, ωστόσο, υπελείφθησαν του επιθυμητού ρυθμού, ενόψει του κενού ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει η εγχώρια παραγωγή. Ο εξωτερικός τομέας έδρασε αντιπληθωριστικά, λόγω ταχείας αυξήσεως των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών και στασιμότητας του ναυτιλιακού συναλλάγματος. Η αρνητική επίδραση του διευρυμένου ελλείμματος του εισοδηματικού ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών αντανακλάται στην σχέση μεταξύ ρυθμού αυξήσεως της εγχώριας τελικής ζητήσεως και του ρυθμού αυξήσεως του ΑΕΠ (4,1%). Σημαντικό τμήμα της αυξήσεως της εγχώριας τελικής ζητήσεως ικανοποιήθηκε από την αύξηση των εισαγωγών, ή άλλως από την ταχεία διαστολή του ελλείμματος του ισοζυγίου. Η κατάσταση από την

σκοπιά των εξωτερικών συναλλαγών θα ήταν πολύ δυσμενέστερη, απεφεύχθη δε χάρη στην πολύ υψηλή επίδοση του τουριστικού τομέα. Η ταχύτερη αύξηση των εξαγωγών αγαθών δεν επήρκεσε για να εξουδετερώσει το αρνητικό για την βραχυπρόθεσμη ανάπτυξη αποτέλεσμα της αυξητικής εξάρσεως των εισαγωγών. Ο ρυθμός αύξησεως των επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό (εισαγόμενο σχεδόν στο σύνολό του) δεν προϋδεάζει για εκσυγχρονισμό και διεύρυνση της παραγωγικής ικανότητας της οικονομίας, που θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά της κατά διακριτό τρόπο στο μέλλον.

Πάντως, αποτελεί οπωσδήποτε πρόοδο η βελτίωση της διαρθρώσεως της εγχώριας δαπάνης, η οποία αντανακλάται στην αύξηση του μεριδίου των επενδύσεων σ' αυτή, αν και κατώτερης του αναγκαίου.

Η αύξηση των επενδύσεων, ιδιωτικών και δημοσίων, στον κατασκευαστικό τομέα εμφανίζουν σοβαρή ενδυνάμωση. Τόσο οι ιδιωτικές όσο και οι δημόσιες επενδύσεις, για διαφορετικούς λόγους εκάστη, έχουν εισέλθει σε φάση ισχυρής ανακάμψεως. Η βίαιη ανατροπή του οικοδομικού κύκλου – σμίκρυνση του χρόνου από την ύφεση στην ανάκαμψη – παρήγε αναπτυξιακά αποτελέσματα κατά το τρέχον έτος και θα εξακολουθήσει να παράγει και κατά το προσεχές έτος. Η πρωτοφανής αύξηση των αδειών οικοδομών κατά τους τελευταίους μήνες του 2005 εμφανίζεται ως δύναμη κρούσεως κατά τα επόμενα 1-2 έτη, λόγω των γνωστών χρονικών υστερήσεων. Αλλά και οι ιδιωτικές επιχειρηματικές επενδύσεις έχουν εισέλθει σε φάση ανακάμψεως, ηπιότερης βεβαίως μορφής. Πράγματι, η αύξηση των δαπανών για εξοπλισμό – μια κατεξοχήν ιδιωτική δαπάνη – με ρυθμό της τάξεως του 6%, εμπνέει κάποια αισιοδοξία και υπογραμμίζει τον δημιουργικό ρόλο που διαδραματίζει το ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα, όπως αυτό διαμορφώνεται από τη γενική κυβερνητική οικονομική πολιτική, ως πρόθεση και πράξη.

Δεν είναι τυχαίο, επομένως, ότι σύμφωνα με το “The World Competitiveness Scoreboard 2006” η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της από 50<sup>η</sup> στον κόσμο σε 42<sup>η</sup>, βελτίωση σημαντική και σηματοδοτική μετά από δεκαετίες συνεχούς υποβαθμίσεως. Θα αποτελούσε δε παράλειψη και παραγνώριση της πραγματικότητας, αν αποσυνδέαμε την ευνοϊκή αυτή εξέλιξη από πολιτικές που έχουν με έμφαση διακηρυχθεί και εφαρμόζονται σε μεγάλο βαθμό με προορισμό την κάθαρση της οικονομικής ζωής από το πλήθος των παραγόντων που έχουν αμβλύνει σωρευτικά την ροπή για εργασία και επιχειρηματική δράση.

**Πίνακας Π-1**  
**Εγγώρια Δαπάνη και Εγγώριο Προϊόν**  
*(σε εκατ. ευρώ, τιμές 1995)*

<b>Κατηγορία Δαπάνης</b>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2004/03</b>	<b>2005/04</b>	<b>2006/05</b>	<b>2007/06</b>
<b>I. Συνολική Κατανάλωση</b>	<b>90.450,00</b>	<b>94.430,00</b>	<b>97.832,00</b>	<b>101.573,00</b>	<b>105.290,00</b>	<b>4,4</b>	<b>3,6</b>	<b>3,8</b>	<b>3,7</b>
<i>Ιδιωτική</i>	<i>74.480,00</i>	<i>78.006,00</i>	<i>80.898,00</i>	<i>84.300,00</i>	<i>87.670,00</i>	<i>4,7</i>	<i>3,7</i>	<i>4,2</i>	<i>4,0</i>
<i>Δημόσια</i>	<i>15.970,00</i>	<i>16.424,00</i>	<i>16.934,00</i>	<i>17.273,00</i>	<i>17.620,00</i>	<i>2,8</i>	<i>3,1</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>
<b>II. Ακαθ. Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου</b>	<b>29.227,00</b>	<b>30.884,00</b>	<b>30.453,00</b>	<b>32.880,00</b>	<b>35.400,00</b>	<b>5,7</b>	<b>-1,4</b>	<b>8,0</b>	<b>7,7</b>
<i>Κατασκευές</i>	<i>15.059,00</i>	<i>15.599,00</i>	<i>14.910,00</i>	<i>16.400,00</i>	<i>18.000,00</i>	<i>3,6</i>	<i>-4,4</i>	<i>10,0</i>	<i>9,8</i>
<i>Εξοπλισμός</i>	<i>14.168,00</i>	<i>15.285,00</i>	<i>15.543,00</i>	<i>16.480,00</i>	<i>17.400,00</i>	<i>7,9</i>	<i>1,7</i>	<i>6,0</i>	<i>5,6</i>
<b>III. Μεταβολή Αποθεμάτων</b>	<b>407,00</b>	<b>443,00</b>	<b>404,00</b>	<b>700,00</b>	<b>0,00</b>	<b>8,8</b>	<b>-8,8</b>	<b>73,3</b>	
<b>IV. Εγγώρια Τελική Ζήτηση</b>	<b>120.084,00</b>	<b>125.757,00</b>	<b>128.689,00</b>	<b>135.153,00</b>	<b>140.690,00</b>	<b>4,7</b>	<b>2,3</b>	<b>5,0</b>	<b>4,1</b>
<b>V. Εξαγωγές</b>	<b>22.820,00</b>	<b>25.444,00</b>	<b>26.202,00</b>	<b>27.550,00</b>	<b>29.375,00</b>	<b>11,5</b>	<b>3,0</b>	<b>5,1</b>	<b>6,6</b>
<i>Αγαθών</i>	<i>9.694,00</i>	<i>9.454,00</i>	<i>10.226,00</i>	<i>11.250,00</i>	<i>12.375,00</i>	<i>-2,5</i>	<i>8,2</i>	<i>10,0</i>	<i>10,0</i>
<i>Υπηρεσιών</i>	<i>13.126,00</i>	<i>15.990,00</i>	<i>15.976,00</i>	<i>16.300,00</i>	<i>17.000,00</i>	<i>21,8</i>	<i>-0,1</i>	<i>2,0</i>	<i>4,3</i>
<b>VI. Τελική Ζήτηση</b>	<b>142.904,00</b>	<b>151.201,00</b>	<b>154.891,00</b>	<b>162.703,00</b>	<b>170.065,00</b>	<b>5,8</b>	<b>2,4</b>	<b>5,0</b>	<b>4,5</b>
<b>VII. Εισαγωγές</b>	<b>34.673,00</b>	<b>37.908,00</b>	<b>37.454,00</b>	<b>40.500,00</b>	<b>43.035,00</b>	<b>9,3</b>	<b>-1,2</b>	<b>8,1</b>	<b>6,3</b>
<i>Αγαθών</i>	<i>29.718,00</i>	<i>32.406,00</i>	<i>32.368,00</i>	<i>35.000,00</i>	<i>37.150,00</i>	<i>9,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>8,1</i>	<i>6,1</i>
<i>Υπηρεσιών</i>	<i>4.955,00</i>	<i>5.502,00</i>	<i>5.086,00</i>	<i>5.500,00</i>	<i>5.885,00</i>	<i>11,0</i>	<i>-7,6</i>	<i>8,1</i>	<i>7,0</i>
<b>VIII. ΑΕΠ σε Αγοραίες Τιμές</b>	<b>108.231,00</b>	<b>113.293,00</b>	<b>117.437,00</b>	<b>122.203,00</b>	<b>127.030,00</b>	<b>4,7</b>	<b>3,7</b>	<b>4,1</b>	<b>3,9</b>
<b>IX. Εξωτερικό Ισοζύγιο</b>	<b>-11.853,00</b>	<b>-12.464,00</b>	<b>-11.252,00</b>	<b>-12.950,00</b>	<b>-13.660,00</b>	<b>5,2</b>	<b>-9,7</b>	<b>15,1</b>	<b>5,5</b>
<b>Ποσοστιαία Κατανομή Δαπανών</b>									
	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>				
(I) : (IV) Συνολ. Κατανάλ./Εγγ. Τελ. Ζήτηση	75,3	75,1	76,0	75,2	74,8				
(II) : (IV) Ακαθ. Επενδ./Εγγ. Τελ. Ζήτηση	24,3	24,6	23,7	24,3	25,2				
(V) : (VI) Εξαγωγές/Τελική Ζήτηση	16,0	16,8	16,9	16,9	17,3				
(V) : (VIII) Εξαγωγές/ΑΕΠ σε α.τ.	21,1	22,5	22,3	22,5	23,1				
(VII) : (VIII) Εισαγωγές/ΑΕΠ σε α.τ.	32,0	33,5	31,9	33,1	33,9				

Η αποφασιστικότητα, με την οποία προχωρεί η ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων και η κάθαρση της οικονομικής ζωής από σημαντικό τμήμα του πλήθους των αντικινήτρων που επιβιώνουν και αποτρέπουν την λήψη επενδυτικών πρωτοβουλιών, είναι βέβαιον ότι θα ασκήσουν ευεργετικές επιδράσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Ενδεικτικώς αναφέρονται ο νέος αναπτυξιακός νόμος, η φορολογική μεταρρύθμιση, οι συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και ιδιαιτέρως η απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησεως νέων επιχειρήσεων, οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, η αναβάθμιση των υποδομών στην περιφέρεια, η παρέμβαση στο ασφαλιστικό σύστημα, η αποτελεσματικότερη διαδικασία μελέτης και αναθέσεως δημοσίων έργων, η έμπρακτη αναγνώριση του κρίσιμου για την οικονομία αναπτυξιακού ρόλου του τουρισμού και πολλές άλλες παρεμβάσεις που αμβλύνουν ή αίρουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες και δομές της οικονομίας και δημιουργούν επιχειρηματικό περιβάλλον πρόσφορο για την ανάληψη σημαντικών επενδυτικών πρωτοβουλιών. Σκληρός πυρήνας του πλήθους των μέτρων που έχουν ληφθεί ή εξαγγελθεί είναι η ενδυνάμωση της εξωστρέφειας της οικονομίας, πρόβλεψη που φαίνεται να επιβεβαιώνεται και να αναγνωρίζεται από διεθνείς οργανισμούς, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

Όπως καταγράφεται στον Πίνακα Π-1, ο ρυθμός αναπτύξεως, βάσει εκτιμήσεως του ΙΤΕΠ, θα υπερβεί το 4% κατά το τρέχον έτος, παρά τις δυσμενείς επιπτώσεις από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και την στασιμότητα του ναυτιλιακού συναλλάγματος. Όπως ήδη επισημάνθηκε, στην επιτάχυνση του ρυθμού αναπτύξεως από 3,7% το 2004 σε 4,1% το 2006, υπήρξε καθοριστικός ο ρόλος των επενδύσεων και ιδιαιτέρως των επενδύσεων σε κατασκευές, του αλλοδαπού τουρισμού που πραγματοποίησε αύξηση της τάξεως του 8% σε όρους αφίξεων και περίπου 10% σε όρους συναλλαγματικής εισροής. Από απόψεως συμβολής του τουρισμού στην επιτάχυνση του ρυθμού αναπτύξεως είναι σκόπιμο να αναφερθεί και ο θετικός ρόλος του εσωτερικού τουρισμού. Το επιτυχημένο πρόγραμμα “Μένουμε Ελλάδα” φαίνεται ότι συνέβαλε στην συγκράτηση του “εξαγόμενου τουρισμού” από κατοίκους της χώρας, η εκ του οποίου συναλλαγματική δαπάνη σημείωσε μείωση κατά 6% στο 8μηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου. Βεβαίως, η επιτάχυνση του ρυθμού αυξήσεως της καταναλωτικής δαπάνης διαδραμάτισε θετικό ρόλο, ωστόσο, οι αυτόνομοι παράγοντες είναι εκείνοι με την μεγαλύτερη βαρύτητα, τόσο λόγω ταχύτερης αυξήσεως αλλά και αναπτυξιακής σπουδαιότητας.

### 2.3. Πρόβλεψη για το 2007

Η προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΠ κατά ποσοστό 3,9% και η περαιτέρω διακριτή μείωση της ανεργίας και του ρυθμού του πληθωρισμού στηρίζεται σε συγκυρία συνυπάρξεως μιας σειράς θετικών παραγόντων, που έχουν προέλευση την εσωτερική οικονομία αλλά και το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον.

- (α) Η οικονομική κατάσταση στην Ευρωζώνη, και γενικότερα στις ευρωπαϊκές οικονομίες, θα ευνοήσει την εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας τόσο στα αγαθά, όσο και στις υπηρεσίες. Η τουριστική δραστηριότητα θα διατηρηθεί, ως αύξηση, σε αρκετά υψηλό επίπεδο, ώστε να παράσχει στήριξη στην επίτευξη υψηλού ρυθμού αναπτύξεως (3,9%).
- (β) Τυχούσα αύξηση της τιμής του πετρελαίου και των βασικών μετάλλων από τα σημερινά επίπεδα, έχουν μικρή πιθανότητα να υπερβούν το μέσο επίπεδο των τιμών του 2006, με ευεργετικές συνέπειες στην παραγωγή και τη νομισματική σταθερότητα.
- (γ) Η μεγάλη αύξηση εκδόσεως αδειών οικοδομών που πραγματοποιήθηκε την διετία 2005-2006, σε συνδυασμό με την επιτάχυνση του ρυθμού εκτελέσεως των προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων, θα διατηρήσει υψηλό ρυθμό αυξήσεως της κατασκευαστικής δραστηριότητας, μιας επενδυτικής δραστηριότητας με υψηλό ποσοστό προστιθέμενης αξίας.
- (δ) Οι ιδιωτικές επιχειρηματικές επενδύσεις πιθανότατα θα κινηθούν με ταχύτερο βηματισμό παρ' όσον προβλέπεται στην παρούσα έκθεση, πυροδοτούμενες από το ευμενές κλίμα που έχει δημιουργηθεί για την ανάπτυξη του "επιχειρείν".
- (ε) Το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου θα είναι σε μικρότερο βαθμό, σε σχέση με το παρελθόν έτος, μειωτικό του ρυθμού αυξήσεως που προκύπτει από την εγχώρια τελική ζήτηση. Είναι πιθανότατα μια διακριτή μείωση του ρυθμού αυξήσεως των εισαγωγών, ενόψει των αυξημένων εισαγωγών του 2006, και διατήρηση των υψηλών ρυθμών αυξήσεως εξαγωγής αγαθών και υπηρεσιών (τουρισμός). Η πιθανότατη αυτή εξέλιξη θα οδηγήσει σε μείωση της αρνητικής επιπτώσεως επί του ρυθμού αναπτύξεως που προέρχεται από το εισοδηματικού χαρακτήρα έλλειμμα του ισοζυγίου.

Βεβαίως, υπάρχουν, ως συνήθως, αβεβαιότητες και κίνδυνοι με χαμηλότερο συντελεστή βαρύτητας για εξελίξεις που θα επαλήθευαν την ανωτέρω αισιόδοξη

πρόβλεψη. Σημαντικότερος κίνδυνος είναι η τιμή του πετρελαίου και η εξ αυτού του λόγου ανατροπή της τρέχουσας τάσεως αυξήσεως των τιμών, η οποία θα έτεινε να αυξάνει το κόστος του χρήματος και να αποθαρρύνει την οικονομική διαστολή τόσο από την πλευρά της καταναλώσεως όσο και από την πλευρά των επενδύσεων αλλά και των εξαγωγών.

Τα αδιέξοδα για τα νοικοκυριά έχουν γίνει εμφανή και καταγράφονται με αρκετή ευκρίνεια στην αυξανόμενη προσπάθεια των δανειζόντων για την εξασφάλιση σχετικής πελατείας. Ωστόσο, η διαγραφόμενη αύξηση των επιτοκίων δεν πρόκειται να αφήσει ανεπηρέαστες και τις σχετικές δανειακές αγορές. Οι εμφωλεύοντες κίνδυνοι, που έχουν και αυτοί αποκτήσει παγκόσμιο χαρακτήρα, έχουν προκαλέσει την αντίδραση τόσο των διεθνών συλλογικών οργάνων, όπως το IMF, όσο και των εγχωρίων νομισματικών αρχών – το έχει πράξει ήδη η Τράπεζα της Ελλάδος. Ο βαθμός στον οποίο οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλουν στην επικράτηση λογικής στις αποφάσεις δανειζόντων και δανειζομένων, θα επηρεάσει την πληθωριστική διαδικασία προς την κατεύθυνση αποδυναμώσεως των πληθωριστικών προσδοκιών και πιέσεων.

Υπολογίσιμο αντιπληθωριστικό παράγοντα αποτελεί η ασκούμενη πολιτική μειώσεως των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, η οποία από τη φύση της θα έχει αντιπληθωριστικό αποτέλεσμα, πιθανότατα διττού χαρακτήρα: συγκρατήσεως της ζήτησεως αλλά και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Το τελευταίο θα είναι ένα άκρως επιθυμητό αποτέλεσμα, διότι είναι βελτιωτικό της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής, η οποία δυστυχώς έχει εξελιχθεί σε αχίλλειο πτέρνα αναπτύξεως της ελληνικής οικονομίας. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, στο τελευταίο “IMD Competitiveness Yearbook 2006”, όπου ιεραρχούνται 60 χώρες με κριτήριο την ανταγωνιστικότητα, η Ελλάδα καταλαμβάνει την τεσσαρακοστή δεύτερη (42) θέση, κατά 8 θέσεις βελτίωση από την προηγούμενη θέση της, βελτίωση που συνοψίζει κατά τον καλύτερο και περιεκτικότερο τρόπο την συντελούμενη πρόοδο στην οικονομία.

Οι τιμές του πετρελαίου και των βασικών μετάλλων, όπως είχε υπογραμμισθεί στην προηγούμενη έκθεση και φαίνεται να επαληθεύεται από τις εξελίξεις, είχαν φθάσει σε οριακό σημείο. Θεωρούμε εύλογο, ότι η όποια ανάκαμψη των τιμών από τα τρέχοντα επίπεδα θα επηρεάσει ηπίως τον πληθωρισμό, χωρίς καθόλου να αποκλείεται και μια περαιτέρω αποκλιμάκωση.

Σημαντικό παράγοντα ωθήσεως της οικονομικής δραστηριότητας αποτελεί η αποφασιστικότητα με την οποία η κυβέρνηση αντιμετωπίζει τις ποικίλες διεκδικήσεις από διάφορες κοινωνικο-οικονομικές μονάδες, η εμμονή στην μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και βαθμιαία εξάλειψη των πηγών αυτών. Η αποφασιστικότητα αυτή έχει αλλάξει σε αξιόλογο βαθμό το οικονομικό κλίμα, γεγονός που αποτυπώνεται στα αποτελέσματα των ερευνών που αφορούν στις επιχειρηματικές προσδοκίες. Η σαφής πρόοδος που συντελείται στην αγορά εργασίας και η προοπτική που διαγράφεται για ουσιαστική περαιτέρω μείωση της ανεργίας – παρά τη συνεχή και παράνομη εισροή μεταναστών – διαγράφουν προοπτική αισιοδοξίας, διαχεομένης στους παράγοντες που κινούν την ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο. Η οικονομία, επιτέλους, φαίνεται να εισέρχεται σε φάση μιας μεσο-μακροπρόθεσμης περιόδου οικονομικής ανόδου με σημαντικές συμβολές από την κοινοτική πλευρά, αλλά και από τη νεκρανάσταση του τουρισμού και την εξαγωγή αγαθών.

Η νομισματική σταθερότητα πιθανότατα θα βελτιωθεί περαιτέρω ενισχυόμενη από τη διαφαινόμενη συγκράτηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, την δημοσιονομική πειθαρχία, αλλά και την συγκράτηση της νομισματικής επεκτάσεως.

Τείνομε να υιοθετούμε αισιόδοξη άποψη για τον πληθωρισμό, παρά την προβλεπόμενη ισχυρή ανάπτυξη, σταθμίζοντας τις επιπτώσεις από τις προβλεπόμενες εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία και τις με συνέπεια και πείσμα ασκούμενες πολιτικές δημοσιονομικής πειθαρχίας, εποπτείας των αγορών και εκσυγχρονισμού των δομών της οικονομίας. Θεωρούμε, ως το πλέον πιθανό σενάριο, αύξηση των τιμών καταναλωτή εντός του διαστήματος 2,5% - 3,0%.

## **2.4. Νομισματικές Εξελίξεις**

Το τρέχον έτος, διεθνώς, υπήρξε και εξακολουθεί να είναι επιρρεπές προς κάποιου βαθμού ανατροπής της παγκόσμιας συγκλίσεως για επίτευξη και παγίωση σταθεροποιητικών συνθηκών στην οικονομία. Η τιμή του πετρελαίου, των μετάλλων και η συρρίκνωση της αργούσας παραγωγικής δυναμικότητας αναφέρονται ως κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες αυτής της τάσεως, η οποία θα ήταν ισχυρότερη, αν δεν επετυγάνετο παράλληλα συγκράτηση των πραγματικών μισθών.

Χαρακτηριστικό αυτής της τάσεως είναι ο ανισομερής επηρεασμός των πληθωριστικών πιέσεων καθ' όσον αφορά στο μερίδιο της αυξήσεως των τιμών που προσδιορίζεται από τον βαθμό εξαρτήσεως μιας χώρας από το εξωτερικό για πρώτες ύλες και βασικά εμπορεύματα εν γένει. Εν προκειμένω, στις εσωτερικώς παραγόμενες πληθωριστικές πιέσεις προστίθεται μια κατά τεκμήριο συγκριτικώς ισχυρότερη πίεση από τις ταχύτερα αυξανόμενες τιμές βασικών εμπορευμάτων.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω διεθνών οικονομικών εξελίξεων πρέπει να αξιολογηθούν οι πληθωριστικές πιέσεις στην ελληνική οικονομία. Κατά το 12μηνο Σεπτεμβρίου 2005-Αυγούστου 2006 ο δείκτης τιμών καταναλωτή παρουσίασε αύξηση 3,5% έναντι αυξήσεως 3,3% του προηγούμενου αντίστοιχου 12μηνου. Το 25% της αυξήσεως, ήτοι 0,88 ποσοστιαίες μονάδες, οφείλεται μόνο στην διεθνή αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Σημειωτέον, ότι ο συντελεστής σταθμίσεως των καυσίμων στον γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή είναι 6%. Αν δηλ. οι τιμές των καυσίμων αυξάνονταν με τον ρυθμό που αυξήθηκαν τα λοιπά αγαθά, ο δείκτης τιμών καταναλωτή θα έδειχνε αύξηση της τάξεως του 2,8-2,9%, αντί 3,5%. Κατ' ουσίαν, επομένως, η επιτάχυνση του ρυθμού του πληθωρισμού οφείλεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στις τιμές των καυσίμων.

Στην επιτάχυνση του πληθωρισμού έχει πολλαπλώς συμβάλει και ο χρηματοπιστωτικός τομέας με την όχι επουσιώδη πιστωτική επέκταση με αποκλειστικό σχεδόν δέκτη τον ιδιωτικό τομέα, επιχειρηματικό και μη. Συγκεκριμένα, η πιστωτική επέκταση μέχρι τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους εμφανίζει αύξηση 16,0% έναντι 12,8% της αντίστοιχης περιόδου του παρελθόντος έτους, και η επέκταση που οφείλεται σε χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα έχει αυξηθεί κατά 18,6% (!) έναντι 14,6% το 2005, με μεγαλύτερη επιτάχυνση του ρυθμού δανειοδοτήσεως των επιχειρήσεων. Πρέπει να σημειωθεί, ότι εντός τριών μόλις ετών η δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών έχει σχεδόν εξισωθεί με εκείνη των επιχειρήσεων, με διακριτά ταχύτερη αύξηση της καταναλωτικής πίστωσης, η οποία έχει διπλασιάσει σχεδόν το χρεωστικό υπόλοιπο προς τα πιστωτικά ιδρύματα από 12,4 δις € το 2003 σε 23,6 δις € τον παρελθόντα Ιούλιο.

Υπολογίσιμο αντιπληθωριστικό παράγοντα αποτελεί η μετ' επιμονής ασκούμενη πολιτική μειώσεως των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, η οποία από τη φύση της ασκεί εγγενώς αντιπληθωριστική επίδραση, και δη διττώς: μέσω συγκρατήσεως της ζήτησεως αλλά και μέσω του κόστους εργασίας ανά μονάδα



προϊόντος. Το τελευταίο αποτελεί άκρως επιθυμητό αποτέλεσμα και από άλλης απόψεως: είναι βελτιωτικό της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής, η οποία, δυστυχώς, έχει από πολλών ετών καταστεί η αχίλλειος πτέρνα της ελληνικής οικονομίας.

Προς την ίδια κατεύθυνση λειτουργεί και η διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου αλλά και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών γενικότερα. Η διαστολή αυτή απορροφά ζήτηση και αποδυναμώνει, τοιουτοτρόπως, την επέκταση των και εξ άλλων λόγων ασκουμένων πληθωριστικών πιέσεων.

Η πρόβλεψη την οποία διατυπώσαμε στις προηγούμενες εξαμηνιαίες εκθέσεις για διαμόρφωση του πληθωρισμού εγγύς του 3%, είχε στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στην αξιολογική κρίση ότι οι τιμές των καυσίμων και των μετάλλων δεν αντανakλούσαν πραγματικές δυνάμεις προσφοράς και ζήτησεως. Επομένως, ήταν λογικό να θεωρηθεί ότι είχαν φθάσει στα όριά τους από απόψεως περαιτέρω επιβαρύνσεως του κόστους παραγωγής και των τιμών καταναλωτή. Βεβαίως, οι μέχρι και τον Αύγουστο ενδείξεις δεν ήταν σύμφωνες με αυτήν την πρόβλεψη. Ωστόσο, οι πρόσφατες εξελίξεις στις διεθνείς τιμές των ανωτέρω εμπορευμάτων, ακόμη και αν αναστραφούν προς τα άνω κατά 10-11%, είναι πολύ πιθανόν ότι στο υπόλοιπο του έτους θα εξαρκέσουν για διαμόρφωση του πληθωρισμού σε επίπεδο εγγύτερα προς το 3% παρά στο 3,5%.

Η προοπτική για το προσεχές έτος εμφανίζεται μάλλον καλή.

- (α) Οι προβλέψεις για την παγκόσμια οικονομία και ειδικότερα για τις χώρες που αποτελούν την κύρια προέλευση των εισαγωγών μας – πλην καυσίμων – θέλουν τις πληθωριστικές πιέσεις αποδυναμωμένες. Οι τιμές των εισαγομένων είναι ούτως ή άλλως χαμηλότερες των εγχωρίων κατά μέσο όρο και, επομένως, οι με ταχύ ρυθμό αυξανόμενες εισαγωγές θα ενεργήσουν αντιπληθωριστικά, όχι μόνο ως προσφορά αλλά και αυτονόμως ως τιμές.
- (β) Από τα διαθέσιμα στοιχεία για το σύνολο της οικονομίας, το ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος βαίνει φθίνον κατά τα πρόσφατα έτη, εξέλιξη που προβλέπεται και για το 2007. Η ανάγκη καλύψεως των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και ενδυναμώσεως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής πιέζουν προς την κατεύθυνση συγκρατήσεως του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Ο παράγων αυτός, είναι αληθές, ότι μέχρι τώρα τουλάχιστον

- ήταν περιοριστικός της ζήτησεως από πλευράς πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος. Ωστόσο, η φρενίτιδα που επικράτησε στον τομέα της καταναλωτικής πίστεως, και γενικότερα στον τομέα του δανεισμού των νοικοκυριών, ενεργούσε εξουδετερωτικά. Η ύπαρξη ενδείξεων επιβραδύνσεως των ρυθμών νομισματικής επεκτάσεως, με τα μέχρι και τον Ιούλιο στοιχεία, όσον αφορά τουλάχιστον στην καταναλωτική πίστη, είναι ενθαρρυντικά, είναι δε πολύ πιθανόν να επιταθεί στη συνέχεια ενόψει των κινδύνων που συνεπάγεται ο υπερδανεισμός για δανειστές και δανειζόμενους. Η επισήμανση των κινδύνων του άκριτου δανεισμού των νοικοκυριών με σύμπραξη και κάποιου βαθμού “ανευθυνότητας” από πλευράς δανειζόντων έχει επισημανθεί από το IMF, αλλά και από την Τράπεζα της Ελλάδος. Εκφράζεται η εκτίμηση ότι θα επικρατήσει επιτέλους λογική – έστω και εκ των αδιεξόδων που σωρεύονται για αυξανόμενο ποσοστό νοικοκυριών – γεγονός που θα ανακόψει τον πολύ υψηλό ρυθμό πιστωτικής επεκτάσεως του 2006 και θα συμβάλει στην συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων.
- (γ) Ο τρίτος σημαντικός παράγοντας είναι το πιθανό μέσο επίπεδο τιμών των καυσίμων το 2007. Όπως δείχθηκε στο τμήμα για την παγκόσμια οικονομία, ο ετήσιος ρυθμός αυξήσεως της ζήτησεως πετρελαίου είναι τρεχόντως μόλις 0,5%! Τέτοιος ρυθμός δεν είναι οικονομικά συμβατός με αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου κατά 40% ή 50%, όπως συνέβη κατά την πρόσφατη περίοδο. Ούτε υπάρχει οικονομική δικαιολόγηση της πρόσφατης μειώσεως του αργού πετρελαίου ανά βαρέλι κατά 20-25%. Υπάρχει με άλλα λόγια φούσκα, η οποία μπορεί να είναι σε κάποιο βαθμό ελεγχόμενη, ωστόσο, προϊδεάζει θετικά για μια εκτίμηση ότι η μέση τιμή του αργού το 2007 δεν θα υπερβεί την μέση αντίστοιχη του 2006. Μια τέτοια εξέλιξη από μόνη της θα μείωνε τον πληθωρισμό σε επίπεδο εγγύς του 2,5%.
- (δ) Πλην των ανωτέρω, βασικών κατά την άποψή μας παραγόντων, πρέπει να αναφερθεί η ευμενής εξέλιξη των τιμών των υπηρεσιών, οι οποίες κατά τα παρελθόντα έτη αυξάνοντο αρκετά ταχύτερα σε σύγκριση με τις τιμές των αγαθών. Είναι δε ιδιαίτερης σημασίας τούτο, διότι συντελείται σε ένα εξαιρετικώς καλό τουριστικό έτος, κατά το οποίο η ζήτηση κατευθύνεται υπερβαλλόντως στις υπηρεσίες.

Πρέπει, πάντως, να επισημανθεί ότι οι υπάρχουσες αβεβαιότητες, στην έκταση που θα εξελιχθούν σε πραγματικότητες, θα έχουν περισσότερο αντιπληθωριστική κατεύθυνση, παρ' όσον πληθωριστική. Χαρακτηριστική περίπτωση, εν προκειμένω, αποτελεί η περί φούσκας στις τιμές των ακινήτων συζήτηση, η οποία συντηρείται, με επιμονή, στην επικαιρότητα. Εν προκειμένω υποστηρίζεται ότι τα παγκοσμίως επικρατήσαντα χαμηλά επιτόκια έχουν συντελέσει στην ομοίως παγκοσμίως αναγνωριζόμενη φούσκα στις τιμές των ακινήτων. Η φούσκα αυτή θεωρείται, ορθώς, πολύ περισσότερο επικίνδυνη από την χρηματιστηριακή φούσκα στις τιμές των μετοχών, πρόσφατη εμπειρία της οποίας έχουμε. Υπενθυμίζεται σε όσους το έχουν λησμονήσει, ότι η διάρρηξη της φούσκας στα ακίνητα στην Ιαπωνία κατά τις αρχές της δεκαετίας του '90 έχει στοιχίσει στην ιαπωνική οικονομία άνω των δέκα ετών οικονομική στασιμότητα.

Ο μεγαλύτερος σε σχέση με την φούσκα σε μετοχές ελλοχεύων κίνδυνος από την φούσκα στα ακίνητα οφείλεται στο γεγονός ότι το αποτέλεσμα πλούτου στα ακίνητα συνδέεται συνήθως με πολύ βαρύτερο δανεισμό σε σύγκριση με το αποτέλεσμα πλούτου από μετοχές. Το χρέος δε των νοικοκυριών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, λόγω των πρωτοφανών χαμηλών επιτοκίων που επικρατούν. Και ναι μεν η συμπεριφορά των νοικοκυριών απέναντι στα χαμηλά επιτόκια είναι βασικώς ορθολογική, αφού διευκολύνει την απόκτηση ίδιας στέγης για τους μη έχοντες ή ανετότερη για τους έχοντες, προκαλεί όμως υπερτίμηση της τιμής των κατοικιών, η οποία δεν είναι πάντοτε διατηρήσιμη. Τυχούσα αισθητή μείωση της εν λόγω τιμής προκαλεί εκρηκτική κατάσταση με θύματα πολλούς, περιλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων και γενικότερα της οικονομίας. Η ρήξη της φούσκας είναι προφανές ότι θα δημιουργήσει γενικότερα αντιπληθωριστικά φαινόμενα, φιλικά προς τη νομισματική σταθερότητα αλλά εχθρικά προς την ανάπτυξη.

Συνοψίζοντας, για το τρέχον έτος ο πληθωρισμός τείνει να διαμορφωθεί στο επίπεδο που ανεφέρετο στις προηγούμενες 2 εκθέσεις του ΙΤΕΠ, δηλ. εγγύτατα του 3%. Για το 2007 η πρόβλεψη είναι ακόμη πιο αισιόδοξη. Εκτιμάται, ότι τόσο το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον, όσο και η εγχώρια οικονομική πολιτική θα τείνουν να μειώσουν τις πληθωριστικές πιέσεις σε επίπεδο αρκετά χαμηλότερο του 3%.

## 2.5. Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

«Η παρεμβολή του ολυμπιακού έτους και η έξαρση των εισροών από τη ναυτιλία ανέτρεψαν προσωρινώς την κατιούσα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και ενδεχομένως να προκάλεσαν κάποιου είδους εφησυχασμό. Ωστόσο, οι εξελίξεις κατά το παρελθόν έτος, όσες εκπτώσεις και αν γίνουν εν ονόματι της τιμής του πετρελαίου, υπογραμμίζουν για μια ακόμη φορά την σοβούσα κρίση στις εξωτερικές πληρωμές της χώρας και αναδεικνύουν το μέγεθος του ελλείμματος διεθνούς ανταγωνιστικότητας που χαρακτηρίζει την εγχώρια παραγωγή. Η μακροπρόθεσμη πλέον προβληματικότητα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών συγκαλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από τις καθαρές εισροές κοινοτικών πόρων στην χώρα μας, οι οποίες κατά τα τελευταία έτη είναι της τάξεως των 3-4 δις ευρώ ετησίως. Τα κονδύλια αυτά συγκαλύπτουν την προβληματικότητα του ισοζυγίου και αναστέλλουν την εκδήλωση καταστάσεως κρίσεως για “ευθετότερο χρόνο”. Είναι δε τραγικό το γεγονός ότι διανύουμε ήδη την Τρίτη δεκαετία του “θεσμού” των πλουσιοπαρόχως εισρεόντων στην χώρα αναπτυξιακών κοινοτικών πόρων, χωρίς δείγματα – εμφανή τουλάχιστον – βελτιώσεως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, η οποία συνεχώς διολισθαίνει και αποτελεί συστηματικώς ουραγό στην ΕΕ, με παράλληλη χειροτέρευση στην σχετική διεθνή κατάταξη. Όπως τονίσθηκε μετ’ εμφάσεως και σε προηγούμενες εκθέσεις του Ινστιτούτου, τα κοινοτικά κονδύλια έχουν συντελέσει δραματικά στην δημιουργία υποδομών σε μεταφορές και άλλους τομείς, οι οποίες ίσως να μην πραγματοποιούντο στο ορατό τουλάχιστον μέλλον. Είναι, εντούτοις, ανησυχητικό το φαινόμενο οι σημαντικές αυτές υποδομές να μην προκαλούν τις αναταράξεις εκείνες στην παραγωγική λειτουργία που θα βελτίωναν καταφανώς την διεθνή ανταγωνιστικότητα της εγχώριας παραγωγής, που συνιστά και την λυδία λίθο ανυψώσεως του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού, σε μακροπρόθεσμη προοπτική· θα μείωναν την ανεργία και θα προωθούσαν την πραγματική σύγκλιση. Το εμφανώς συμβαίνον είναι να ευνοείται δραματικά, και δη ασυμμέτρως, η καταναλωτική λειτουργία, η οποία και εξ άλλων λόγων ωθείται σε παροξυσμό, με επιπτώσεις και στο ισοζύγιο, αλλά και την ομαλή οικονομική πορεία της χώρας.»

Η ανωτέρω θέση προβλήθηκε στην παρελθούσα έκθεση του ΙΤΕΠ για το εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Είναι, ωστόσο, αληθές ότι η σχετική ανταγωνιστική θέση της ελληνικής οικονομίας, αναβαθμίσθηκε κατά 8 θέσεις στην διεθνή κλίμακα διαβαθμίσεως των χωρών με αναφορά στην διεθνή

ανταγωνιστικότητα των αντιστοίχων οικονομιών. Συγκεκριμένως, όπως ήδη αναφέρθη, από την 50<sup>η</sup> θέση η Ελλάδα ανεβαθμίσθη στην 42<sup>η</sup>, μια μη οριακή και ελπιδοφόρα βελτίωση. Βεβαίως, η τρέχουσα εξέλιξη του ισοζυγίου δεν συμερίζεται την αισιόδοξη αυτή εκτίμηση, αλλά και δεν απαξιώνει την ως άνω αξιολόγηση, η οποία αντανακλά την σπουδαιότητα των ασκουμένων πολιτικών για την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της χώρας: πολιτικών, οι οποίες, εφόσον συνεχισθεί η εφαρμογή τους, θα αποδώσουν μεσο-μακροπρόθεσμως.

**Πίνακας Π-2**  
**Συνοπτικό Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών** (σε εκατ. Ευρώ)  
*Ιανουάριος - Αύγουστος*

	2004	2005	2006	Ποσοστιαίες Μεταβολές	
				2005/2004	2006/2005
1. Εξαγωγές Αγαθών	8.118,2	9.127,5	10.764,6	12,4	17,9
2. Εισαγωγές Αγαθών	24.621,7	26.760,4	33.902,9	8,7	26,7
3. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-16.503,5	-17.632,9	-23.138,3	6,8	31,2
4. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-13.484,4	-13.751,5	-17.272,6	2,0	25,6
4α. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα-πλοία	-13.979,7	-13.688,4	-15.133,2	-2,1	10,6
5. Ισοζύγιο Υπηρεσιών	10.882,8	11.280,7	11.084,4	3,7	-1,7
6. Ισοζύγιο Εισοδημάτων	-3.064,0	-3.758,9	-4.852,6	22,7	29,1
7. Ισοζύγιο Τρεχ. Μεταβιβάσεων	3.003,4	2.126,9	2.037,8	-29,2	-4,2
8. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΔΗΛΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	10.822,2	9.648,7	8.269,6	-10,8	-14,3
9. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	-5.681,3	-7.984,2	-14.868,8	40,5	86,2
10. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦ. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	1.443,5	1.082,6	2.004,8	-25,0	85,2
11. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧ. ΣΥΝ/ΓΩΝ & ΚΕΦ. ΜΕΤ/ΣΕΩΝ	-4.237,8	-6.901,6	-12.864,0	62,9	86,4
12. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	4.444,9	7.207,6	12.649,5	62,2	75,5
13. Ύψος Συν/κών Διαθεσίμων	3.289,0	1.930,0	2.273,0		
14. (8) : (3) x 100	65,6	54,7	35,7		
15. (8 + 10) : (3) x 100	74,3	60,9	44,4		

Πράγματι, η τρέχουσα εικόνα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, παρά τις ενθαρρυντικές εξελίξεις στις εξαγωγές αγαθών και στον τουρισμό, είναι ήκιστα ικανοποιούσα. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών κατά την περίοδο Ιαν.-Αυγούστου 2006 εκτινάχθηκε στα 14.868,8 εκατ. δολάρια, αυξημένο κατά 86,2% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του παρελθόντος έτους. Αν περιορίσομε την σύγκριση σε μεγέθη χωρίς καύσιμα και πλοία – αγαθά μη συνδεδεμένα καθ' οιονδήποτε τρόπο με την πορεία της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας – η αύξηση του ελλείμματος μειώνεται διακριτά (έχει αφαιρεθεί η αύξηση των τιμών των καυσίμων).

Η αύξηση του ελλείμματος στην έκταση αυτή (της τάξεως των 6,9 δις \$) αποτελεί σήμα κινδύνου και αφορά σε κυβερνώντες αλλά και επιβαίνοντες στο πλοίο, υπό οιαδήποτε ιδιότητα. Η εποχή των επιτευξίμων διεκδικήσεων και εκβιασμών της οικονομίας από ομάδες συμφερόντων είναι παρωχημένη. Για θεσμικούς και ουσιαστικούς λόγους. Η καλπάζουσα παγκοσμιοποίηση, η συμπορευόμενη με αυτήν απελευθέρωση των αγορών και η ανάδειξη νέων οικονομικών δυνάμεων με κοστολογικές δυνατότητες συντηρήσεως επί μακρόν χρόνο ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, δεν αφήνουν περιθώρια σε χώρες, όπως η Ελλάδα, με σοβαρή καθυστέρηση προσαρμογής στις νέες συνθήκες, για άσκηση πολιτικής παροχών, αποκομμένων από την παραγωγικότητα και το εθνικό καθήκον στηρίξεως της μακροπρόθεσμης διατηρησιμότητας της οικονομικής προόδου.

Πρέπει να υπενθυμίσουμε για μια ακόμη φορά, ότι κατά τις τελευταίες 2-3 δεκαετίες καλλιεργήθηκε και ριζώθηκε στην ελληνική κοινωνία πνεύμα ραστώνης, το οποίο φέρει μεγάλη ευθύνη για την εξέλιξη αυτή, η οποία δεν είναι τόσο εύκολα αναστρέψιμη όσον, συνήθως, θεωρείται και διοχετεύεται στους στόχους της οικονομικής πολιτικής. Είναι μεγάλες οι αντιστάσεις της κοινωνίας στην οικονομική πρόοδο που στηρίζεται στο μόχθο, στην αυτενέργεια και την προσαρμογή της ικανοποίησεως καταναλωτικών αναγκών στις πραγματικές δυνατότητες της οικονομίας. Η μη συνειδητοποίηση της αναπτυξιακής σημασίας μιας τέτοιας συμπεριφοράς έχει εγκαταστήσει στην κοινωνία μας ένα φαύλο κύκλο δανεισμού - υπερκαταναλώσεως- έντονης προεξοφλήσεως του μέλλοντος - συσσωρεύσεως υπέρογκου εξωτερικού χρέους και κοινωνικών διεκδικήσεων, αποκομμένων από τις πραγματικές δυνατότητες της οικονομίας, που με μαθηματική ακρίβεια οδηγούν σε αδιέξοδο.

Η δομή του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών της χώρας έχει υποστεί αλλαγές, οι οποίες έχουν επηρεάσει την συγκριτική σημασία των κατ' ιδίαν μερών στην διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος. Η ανατροπή του ισοζυγίου εισοδημάτων, το οποίο από πλεονασματικό έχει εξελιχθεί βαθμιαίως σε ελλειμματικό (για το 2006 το έλλειμμα ενδέχεται να υπερβεί τα 6,5 δις €). Το εμπορικό ισοζύγιο θα υπερβεί πιθανότατα τα 35 δις € έναντι 27,5 δις € το 2005. Τα δύο αυτά ελλειμματικά και ταχέως αυξανόμενα τμήματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώνουν αθροιστικό έλλειμμα της τάξεως των 40-45 δις €, καθ' ον χρόνο τα πλεονασματικά ισοζύγια – υπηρεσιών και τρεχουσών μεταβιβάσεων – συντηρούν

μετά πολλού κόπου σταθερό πλεόνασμα, ώστε το σύνολο της αύξησής του ελλείμματος των ελλειμματικών ισοζυγίων να καθίσταται αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Είναι χαρακτηριστική η εικόνα των 4 επιμέρους ισοζυγίων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (Ιαν.-Αύγουστος 2006).

Ο ρόλος του ισοζυγίου αδήλων συναλλαγών ως παράγοντος που εξουδετερώνει εν μέρει το εντόνως ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται συνεχώς για τους λόγους που ήδη αναφέρθηκαν. Πράγματι, το πλεόνασμα του ισοζυγίου αδήλων, όχι μόνο δεν ακολούθησε την αντίστοιχη τάση του εμπορικού ισοζυγίου, ώστε να διατηρήσει την εξουδετερωτική του ισχύ, αλλ' αντιθέτως, μειώθηκε, ως απόλυτο μέγεθος, με συνέπεια να μειωθεί (για την εξεταζόμενη περίοδο Ιαν.-Αυγούστου) από 65,6% το 2004, σε 54,7% το 2005 και 35,7% (!) το 2006. Όσες εκπτώσεις και αν γίνουν για την τιμή του πετρελαίου ή για άλλα εξωγενή στοιχεία, η εικόνα είναι άκρως δυσάρεστη και αποτυπώνει τις ανεύθυνες οικονομικές πολιτικές που ασκήθηκαν επί τρεις περίπου δεκαετίες.

*% του Ελλείμματος του Εμπορικού Ισοζυγίου  
που καλύπτεται από το πλεόνασμα του Ισοζυγίου Αδήλων  
Ιανουάριος – Αύγουστος*

2004	65,6
2005	54,7
2006	35,7

<b>Πίνακας Π - 3</b>					
<b>Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών</b>					
<b>Επιμέρους Ισοζύγια</b>					
<i>Ιανουάριος - Αύγουστος</i>					
<i>(σε εκατ. €)</i>					
<b>Ισοζύγια</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>% Μεταβολή</b>	
				<b>2005/04</b>	<b>2006/05</b>
(α) Εμπορικό	-16.504	-17.633	-23.138		
(β) Εισοδημάτων	-3.064	-3.759	-4.853		
<i>Μερικό άθροισμα</i>	<i>-19.568</i>	<i>-21.392</i>	<i>-27.991</i>	9,3	30,8
(γ) Υπηρεσιών	10.883	11.281	11.084		
(δ) Μεταβιβάσεων	3.003	2.127	2.038		
<i>Μερικό άθροισμα</i>	<i>13.886</i>	<i>13.408</i>	<i>13.122</i>	-3,4	-2,1
<b>Σύνολο Ελλείμματος/Πλεονάσματος</b>	<b>-5.681</b>	<b>-7.984</b>	<b>-14.869</b>	<b>40,5</b>	<b>86,2</b>
(α <sub>1</sub> ) Εμπορικό	-16.504	-17.633	-23.138		
(β <sub>1</sub> ) Αδήλων	10.823	9.649	8.270		
<i>(β<sub>1</sub>) : (α<sub>1</sub>)</i>	<i>-65,6</i>	<i>-54,7</i>	<i>-35,7</i>		

Η προβληματική αυτή πορεία της οικονομίας είναι απαραίτητο να αφυπνίσει και τους πλέον ανεύθυνους και μυωπικούς, θεσμικούς και μη, παράγοντες της οικονομικής ζωής. Ο στυλοβάτης (ΕΕ) που επέτρεψε στην ετοιμόρροπη κατοικία να επιβιώσει επί δύο δεκαετίες, μετ' ου πολύ θα αφαιρεθεί και το κτίσμα πρέπει να έχει αποκτήσει άλλα στηρίγματα. Ισχυρές τσιμεντένιες κολώνες και στηρίγματα των θεμελίων.

## **2.6. Δημοσιονομικές Εξελίξεις**

Οι μέχρι τον Αύγουστο του τρέχοντος έτους εξελίξεις στην εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού επιτρέπουν την πραγματοποίηση βαθιάς αναπνοής, αφού το έλλειμμα μειώθηκε κατά 28,7%, έναντι του αντίστοιχου της ίδιας περιόδου το 2005. Αυτή η μακροεντύπωση της πορείας των δημόσιων οικονομικών – η οποία, φυσικά, δεν είναι επιδεκτική υποτιμήσεως – οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ασκούμενη με αρκετή συνέπεια περιοριστική δημοσιονομική πολιτική· δημοσιονομική πολιτική που υπαγορεύεται όχι απλώς από τις έναντι προς την ΕΕ υποχρεώσεις, αλλά, κυρίως, από την ανάγκη βαθμιαίας, αλλά ουσιαστικής και βιώσιμης μειώσεως του οικονομικού μεγέθους του κράτους. Με άνω του 40% των οικονομικών πόρων της χώρας να τελούν υπό κρατική διαχείριση, απομειώνεται σημαντικό τμήμα της ενυπάρχουσας δυναμικής αναπτύξεως, απομείωση η οποία θα πραγματοποιήσει την αδυσώπητα απειλητική παρουσία της ευθύς ως ο πακτωλός των κοινοτικών πόρων αρχίσει να στερεύει.

Πάντως, από απόψεως κριτικής θεώρησης και αξιολογήσεως της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής πρέπει να αναγνωρισθεί ότι αυτή ασκείται σε συνθήκες ιδιαίτερος δυσμενείς, η δε επιδεικνυόμενη αντοχή και επιμονή είναι επαινετή. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της προσπάθειας είναι κατώτερα αναλογικώς από το μέγεθος της προθέσεως και της αντιστάσεως στην αφορήτως ασκούμενη υπό πολιτικό μανδύα κοινωνική πίεση, όπως τουλάχιστον δείχνει η εξέλιξη των πρωτογενών δαπανών, οι οποίες κατά το δμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου αυξάνονται ταχύτερα, σε σύγκριση με τις προϋπολογισθείσες, ενώ τα μη δανειακά έσοδα υστερούν ελαφρώς έναντι των προϋπολογισθέντων.

Είναι δε η εξέλιξη των δαπανών αυτών και, κυρίως, το θετικό μέγεθος του πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος που θα προσδιορίσει την έκταση της



μειώσεως του δημοσίου χρέους. Η δυσχέρεια που αντιμετωπίζει η δημοσιονομική πολιτική, εν προκειμένω, αναδεικνύει την ύπαρξη δυσκαμψιών, τις οποίες επεσώρευσε η αλόγιστη μεγέθυνση του δημοσίου τομέα κατά τη δεκαετία του '80. Ενδεικτικώς αναφέρομε ότι οι τρέχουσες δαπάνες του δημοσίου από 29,7% επί του ΑΕΠ το 1975 αυξήθηκαν σε 49,3% το 1987!

Η ακαμψία των πρωτογενών δαπανών απεικονίζεται ευκρινώς στο σχέδιο προϋπολογισμού για το 2007, όπου οι πρωτογενείς δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι 25,08% τόσο για το 2006 όσο και για το 2007. Αντιστοίχως, το πρωτογενές αποτέλεσμα προβλέπεται οριακώς θετικό και για τα δύο δημοσιονομικά έτη. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη εμμονής και μετ' επιτάσεως εφαρμογής της πολιτικής συγκρατήσεως των τρεχουσών δαπανών, αλλά και αντίστοιχης προσπάθειας συλλήψεως της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης. Όπως και σε προγενέστερες εκθέσεις τονίσθηκε, η φορολογική επιβάρυνση των ειλικρινών φορολογούμενων είναι βαρύτερη, όχι μόνο σε απόλυτους αριθμούς, αλλά και συγκριτικώς με άλλες χώρες της ΕΕ, και αποτελεί εθνικής προτεραιότητας καθήκον η εξάλειψη του φαινομένου, που συνιστά, ίσως, και το "απαύγασμα" της διαφθοράς.

Ευμενής για την ανάπτυξη είναι η επιτάχυνση των δαπανών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά 11,5% έναντι προβλεπόμενης ετήσιας μεταβολής 11,7%. Η επιτάχυνση στην εκτέλεση των δημοσίων έργων βελτιώνει τις υποδομές και αυξάνει τις εξωτερικές οικονομίες για τις επιχειρήσεις δημιουργώντας, τοιουτοτρόπως, πρόσφορο κλίμα για την ανάληψη επενδυτικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Ο προβλεπόμενος περιορισμός του ελλείμματος της Γενικής Κυβερνήσεως από 5,14% επί του ΑΕΠ το 2005 σε 2,44% το 2007 αποτελεί ελπιδοφόρα εξέλιξη, όχι όμως και κατ' ανάγκη βιώσιμη, αν η συγκράτηση των δαπανών δεν συνδυασθεί με μείωση των φορολογικών συντελεστών και σύλληψη υψηλού ποσοστού της φοροδιαφεύγουσας φορολογητέας ύλης. Η μείωση των φορολογικών συντελεστών και των δημοσίων δαπανών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αποτελούν βασική προϋπόθεση για επίτευξη και διατήρηση ικανοποιητικού ρυθμού αναπτύξεως. Οι προϋποθέσεις, όμως, αυτές δεν είναι επιτεύξιμες χωρίς δραστικό περιορισμό της φοροδιαφυγής και καταστολή της διαφθοράς. Αν το τελευταίο δεν επιτευχθεί, θα κινούμεθα κυκλικώς με σταθερό το κέντρο του κύκλου, χωρίς καμία δημοσιονομική πρόοδο και κατ' επέκταση αναπτυξιακή και σταθεροποιητική.

Η ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική, καθ' ο εξυγιαντική, είχε ως συνέπεια και μείωση του δημοσίου χρέους κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2004 και 2006, προβλέπεται δε περαιτέρω μείωση για το 2007. Στην μείωση αυτή, εκτός από την εξάλειψη του πρωτογενούς δημοσιονομικού ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού και την επίτευξη πλεονάσματος, θετική υπήρξε και η συμβολή της αποτελεσματικότερης διαχείρισεως του δημοσίου χρέους (ορθολογικότερη χρονική διάρθρωση επιτοκίων και καλύτερη σύνθεση του χρεωστικού χαρτοφυλακίου). Τέλος, πρέπει να μνημονευθεί και ο παράγων “αποκρατικοποιήσεις”, οπόθεν προκύπτουν ασφαλή βραχυπρόθεσμα οφέλη, αλλά και μακροπρόθεσμα, όπως είναι η μείωση δαπανών για κάλυψη ελλειμμάτων αλλά και αύξηση εσόδων από το προκύπτον αναπτυξιακό αποτέλεσμα.

Η αύξηση των εσόδων του κράτους με ρυθμό υψηλότερο του ρυθμού αυξήσεως του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές μαρτυρεί *ex post* εισοδηματική ελαστικότητα τρεχόντων εσόδων (κατά βάση φορολογικών) μεγαλύτερη της μονάδας. Υπό κανονικές συνθήκες, δηλ. απουσίας φοροδιαφυγής, ελαστικότητα αυτού του μεγέθους θα ήταν συνεπής με τον εγγενή χαρακτήρα των φορολογικών κλιμάκων να επιβαρύνουν τα υψηλότερα εισοδήματα, αμέσως και εμμέσως αναλογικώς περισσότερο, δηλ. προοδευτικώς. Ουσιώδης σύλληψη της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης θα απέφερε για την μεταβατική περίοδο, έως ότου ο στόχος συλλήψεως επιτευχθεί, έσοδα αντιστοιχούντα σε ελαστικότητα αρκετά υψηλότερη του 1,5. Αυτή δε η ελαστικότητα πρέπει να αποτελέσει θεμελιώδη παράμετρο οριοθετικού χαρακτήρα του βαθμού συλλήψεως της φορολογητέας ύλης.

Βεβαίως, τουλάχιστον σε σχέση με το οδυνηρό από άποψη λειτουργίας των φοροεισπρακτικών μηχανισμών έτος 2004, έχει συντελεσθεί πρόοδος. ΦΠΑ, φόρος καυσίμων, φόρος εισοδήματος, κυρίως σε κλάδους όπου ενδημεί παραοικονομία και φοροδιαφυγή – κατασκευές, εμπόριο, ελευθέρια επαγγέλματα και, γενικότερα υπηρεσίες – έχουν αρχίσει να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα. Αυτό θα επιτρέψει την βαθμιαία μείωση του φορολογικού βάρους της οικονομίας, το οποίο προς το παρόν φέρεται από το εισέτι υπάρχον κοινό των ελικρινών φορολογουμένων, με πολύ σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική μεγέθυνση και την κοινωνική συνοχή. Για τον ειλικρινή φορολογούμενο οι υπάρχουσες φορολογικές κλίμακες συνεπάγονται υπερβολικό βάρος, το οποίο επιτείνεται από την προκλητική

καταναλωτική συμπεριφορά των φοροφυγάδων, και έχει ως αποτέλεσμα να δηλητηριάζεται η κοινωνική ζωή και να πλήττεται η συνοχή της κοινωνίας.

Η αποφασιστικότητα, με την οποία προχωρεί ο εκσυγχρονισμός των μηχανισμών συλλήψεως της φορολογητέας ύλης και της μείωσης του δημοσίου τομέα με αποκρατικοποιήσεις και καταπολέμηση της σπατάλης, δημιουργεί εύλογες προσδοκίες ότι η οικονομία θα τεθεί επιτέλους σε τροχιά αξιόπιστης αναπτυξιακής προοπτικής, η οποία θα αυτοτροφοδοτείται εσωτερικώς, αλλά και θα ενισχύεται από το ξένο επιχειρηματικό κεφάλαιο, το οποίο οσφραίνεται τις ευκαιρίες αλλά και αποφεύγει την εμπλοκή σε νεφελώδεις καταστάσεις. Η αποχή του ξένου επιχειρηματικού κεφαλαίου από τα εν Ελλάδι τεκταινόμενα, και μάλιστα επί σειράν ετών, μαρτυρεί του λόγου το αληθές. Καθ' όσον χρόνο το ξένο επιχειρηματικό κεφάλαιο θα τηρεί στάση αδιαφορίας για τα εν Ελλάδι, πρέπει οι ασκούντες την οικονομική πολιτική να προβαίνουν σε αναζήτηση και διόρθωση των αιτίων του φαινομένου. Η Ελλάδα χρειάζεται το ξένο επιχειρηματικό κεφάλαιο, ως τεχνογνωσία, ως επιχειρηματικότητα και ως χρηματικό κεφάλαιο. Υπάρχουν πολλοί κλάδοι παραγωγής, από τον τουρισμό και την ενέργεια μέχρι την φθίνουσα μεταποίηση, πολλοί κλάδοι της οποίας θα ήταν εφικτό, υπό κατάλληλες προϋποθέσεις να αναδειχθούν σε επιτυχώς εξαγωγικούς. Το πόσο δυσχερές είναι ένα τέτοιο εγχείρημα, ενόψει των εισέτι ανυπέβλητων εμποδίων ενάρξεως επιχειρηματικής δραστηριότητας, αντανakλάται στην μετανάστευση ελληνικών επιχειρήσεων σε χαμηλού εργασιακού κόστους χώρες στην προσπάθεια αυτών να επιβιώσουν.



### **III. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

1. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
2. ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΦΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΗ  
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ  
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ
3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ  
ΑΤΡΑΠΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ  
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ



## III. Τουριστική Οικονομία

### 3.1. Πρόσφατες Τουριστικές Εξελίξεις

#### 3.1.1. Τρέχουσα Επίδοση - Επιστημάνσεις

Στην προηγούμενη έκθεση του ΙΤΕΠ είχε διατυπωθεί η αισιόδοξη πρόβλεψη – εν μέσω επιφυλάξεων αλλά και τάσεων εκφράσεως απαισιόδοξων προοπτικών από πλευράς επιχειρούντων – ότι ο ρυθμός αφίξεων αλλοδαπών τουριστών κατά το τρέχον έτος θα υπερέβαινε πιθανώς το 8%, ενώ η αύξηση των συναλλαγματικών εισπράξεων θα έτρεχε με ακόμη ταχύτερο ρυθμό. Καθ' οδόν οι συναλλαγματικές εισπράξεις ενεφάνισαν πρωτοφανή υστέρηση, αποκλίνουσες από τις τάσεις των φυσικών τουριστικών εισροών, οι οποίες εμφανώς ήσαν ισχυρότερες από εκείνες του 2005. Από τον Ιούνιο και εντεύθεν η συνήθως ομόρροπη τάση αποκαταστάθηκε, καταλίπουσα έντονο αίσθημα ανακουφίσεως.

Με τα μέχρι το Σεπτέμβριο στοιχεία φαίνεται ότι ο ρυθμός των αλλοδαπών τουριστών θα αυξηθεί με ρυθμό εγγύς του 8%, ενώ οι συναλλαγματικές εισπράξεις πιθανότατα θα τρέξουν με ελαφρώς υψηλότερο αυξητικό ρυθμό. Η εξέλιξη αυτή είναι άκρως ικανοποιητική για δύο κυρίως λόγους: (α) η επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τόσο στις εμπορευματικές συναλλαγές όσο και στις άδηλες καθιστά αυτόχρονα κρίσιμης σημασίας την επιτάχυνση των τουριστικών συναλλαγματικών εισροών, (β) *ceteris paribus*, η ταχύτερη αύξηση του τουριστικού συναλλάγματος σε σύγκριση με τον αριθμό των τουριστών συνεπάγεται αυξημένες ανά διανυκτέρευση δαπάνες και βελτίωση της οικονομικής αποδόσεως των τουριστικών υποδομών. Η βελτίωση αυτή θα αφορά πρωτευόντως τον ξενοδοχειακό κλάδο, ο οποίος έχει ταλαιπωρηθεί και σε πολλές περιπτώσεις περιέλθει σε κατάσταση αδιεξόδου, λόγω των μειωμένων τιμών τις οποίες αναγκαζόταν να προσφέρει κατά το πρόσφατο παρελθόν.

Η άκρως ευνοϊκή εξέλιξη του αλλοδαπού τουρισμού κατά το τρέχον έτος έχει προσδιορισθεί προεξαρχόντως από εσωτερικά αίτια, ωστόσο, και το εξωτερικό περιβάλλον, οικονομικό και μη, συνέβαλε στην συντελεσθείσα σοβαρή επιτάχυνση έναντι του 2005. Υπενθυμίζεται ότι σε όρους ποσοστιαίου ρυθμού αύξησεως, οι αφίξεις τουριστών κατά τα έτη 2004-2006 (χωρίς Αλβανούς και κρουαζιέρες) έχουν ως ακολούθως:

**% Μεταβολή Αφίξεων**

2004	-5,7% (Ολυμπιακό έτος)
2005	+5,6%
2006	+8,0% (Εκτίμηση)

Οι συναλλαγματικές εισπράξεις διαφοροποιούνται κάπως έναντι του ανωτέρω προτύπου για προφανείς λόγους.

**% Μεταβολή Εισπράξεων**

2004	+10,0%
2005	+6,7%
2006	+8,0 – 9,0% (Εκτίμηση)

Η πολύ καλή επίδοση του τουριστικού τομέα κατά το τρέχον έτος τόσο σε όρους αφίξεων όσο και σε χρηματικούς όρους, δεν πρέπει επ' ουδενί να εκληφθεί ή ερμηνευθεί ότι σηματοδοτεί αλλαγή τάσεως που λειτουργεί ως αυτόματος πιλότος. Η εξέλιξη της ανακάμψεως που άρχισε το 2005 και εντάθηκε το 2006 υποδεικνύει την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει η τουριστική πολιτική της χώρας, ώστε τα πρόσφατα επιτεύγματα να καταστούν στέρεες βάσεις για την περαιτέρω πορεία. Η συνέχιση της ανοδικής πορείας προϋποθέτει συνέχιση της προσπάθειας που έχει μέχρι τώρα καταβληθεί και επέκταση αυτής συμμετρως και στην ποιότητα των υποδομών και του γενικότερου τουριστικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου ο επισκέπτης αναζητεί την αναψυχή, την γνωριμία με την διαχρονική πολιτισμική ταυτότητα και το πολυδιάστατο φυσικό κάλλος της χώρας. Είναι λάθος να υποβαθμίζουμε το γεγονός ότι η εφετινή λαμπρή επίδοση δεν είναι άμοιρη παρουσίας εξωγενών ευμενών για τη χώρα μας – μη οικονομικών – παραγόντων, οι οποίοι κατεύθυναν αυξημένο ποσοστό του τουριστικού αλλοδαπού πλήθους προς την Ελλάδα. Είναι για τον λόγο αυτό χρήσιμο να επαναλάβουμε επισημάνσεις που έγιναν και σε προηγούμενες εκθέσεις.

Το 2005 μπορεί να χαρακτηριστεί, χωρίς καμιά υπερβολή, ως αφετηρία για μια νέα ανοδική και κερδοφόρα πορεία για τον τουρισμό και την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη. Είναι το πρώτο έτος, κατά το οποίο συνετελέσθη πείθουσα αναστροφή των πτωτικών τάσεων, μετά πενταετία αρνητικών επιδόσεων σε φυσικές ροές και συνάλλαγμα. Το 2004, ως ολυμπιακό έτος, για αμιγώς συγκυριακούς λόγους, ήταν ασφαλώς ένα καλό τουριστικό έτος σε όρους συναλλάγματος, ενώ κατά τα λοιπά δεν διέφερε σε τίποτα από τα προηγούμενα αυτού πιο πρόσφατα έτη. Η αύξηση του συναλλάγματος οφείλεται σε γεγονός μη επαναλαμβανόμενο και, επομένως, το 2004 δεν μπορεί να χαρακτηριστεί από την άποψη αυτή ως περίοδος που σηματοδότησε αλλαγή πορείας. Αυτό έγινε το 2005 με την πρωτοφανή κινητοποίηση



της πολιτικής ηγεσίας του τουρισμού με διαφήμιση και άλλα συναφή μέσα προβολής της χώρας.

Αναγνωρίζεται, γενικώς, ότι η παρουσία της χώρας στις καθιερωμένες ετήσιες εκθέσεις τουρισμού της Ευρώπης υπήρξε πρωτόγνωρη και έτυχε αναγνωρίσεως και επιβραβεύσεως από τις σχετικές διεθνείς τουριστικές αρχές.

<b>Πίνακας III - 1</b>					
<b>Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών Αεροπορικώς</b>					
<b>Ιανουάριος - Σεπτέμβριος</b>					
	2004	2005	2006	% μεταβολή	
				2005/04	2006/05
Θεσσαλονίκη*	902.131	936.391	965.919	3,8	3,2
Καβάλα	91.681	78.038	89.221	-14,9	14,3
<b>(B. Ελλάς)</b>	<b>993.812</b>	<b>1.014.429</b>	<b>1.055.140</b>	<b>2,1</b>	<b>4,0</b>
Ηράκλειο	1.698.400	1.818.475	1.966.917	7,1	8,2
Χανιά	489.908	509.488	611.636	4,0	20,0
<b>(Κρήτη)</b>	<b>2.188.308</b>	<b>2.327.963</b>	<b>2.578.553</b>	<b>6,4</b>	<b>10,8</b>
Ρόδος	1.065.993	1.109.442	1.229.728	4,1	10,8
Κως	575.457	559.526	610.483	-2,8	9,1
<b>(Δωδεκάνησος)</b>	<b>1.641.450</b>	<b>1.668.968</b>	<b>1.840.211</b>	<b>1,7</b>	<b>10,3</b>
Κέρκυρα	775.912	797.831	814.804	2,8	2,1
Κεφαλονιά	146.136	132.700	151.844	-9,2	14,4
Ζάκυνθος	453.694	440.221	449.963	-3,0	2,2
Άκτιο	131.234	134.377	130.783	2,4	-2,7
<b>(Ιόνια Νησιά)</b>	<b>1.506.976</b>	<b>1.505.129</b>	<b>1.547.394</b>	<b>-0,1</b>	<b>2,8</b>
Μυτιλήνη	67.796	64.440	66.915	-5,0	3,8
Χίος	15.123	12.844	14.621	-15,1	13,8
Σάμος	115.098	108.412	124.355	-5,8	14,7
<b>(B. Αιγαίο)</b>	<b>198.017</b>	<b>185.696</b>	<b>205.891</b>	<b>-6,2</b>	<b>10,9</b>
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>6.528.563</b>	<b>6.702.185</b>	<b>7.227.189</b>	<b>2,7</b>	<b>7,8</b>
ΑΘΗΝΑ*	3.325.164	3.627.997	3.778.546	9,1	4,1
<b>ΣΥΝΟΛΟ (Με Αθήνα)</b>	<b>9.853.727</b>	<b>10.330.182</b>	<b>11.005.735</b>	<b>4,8</b>	<b>6,5</b>

\* Συνολικές πτήσεις εξωτερικού.

Η αναφορά αυτή δεν πρέπει να θεωρηθεί ως υπονοούσα ότι η διαφήμιση και προβολή, όταν λαμβάνεται στο ενδεδειγμένο ποσοτικά μέγεθος, με την αρμόζουσα ποιότητα και χρονική και περιφερειακή κατανομή, είναι από μόνη της ικανή να συντηρήσει ικανοποιητικό τουριστικό ρυθμό αναπτύξεως σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Αυτό που επισημαίνεται και εμπειρικώς υποστηρίζεται από στατιστικά

ευρήματα είναι ότι η απουσία ή ανεπαρκής ποσότητα και ποιότητα του παράγοντα αυτού είναι ικανή να προκαλέσει αυτονόμως αρνητικές εξελίξεις στον τουρισμό.

Η καθίζηση του αλλοδαπού τουρισμού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2000-2004 ασφαλώς δεν προήλθε αποκλειστικώς από την απουσία της Ελλάδος στα τουριστικά δρώμενα ανά τον κόσμο (εκθέσεις, εκδηλώσεις διάφορες, κτλ.). Σημαντικός υπήρξε και ο αρνητικός ρόλος της καθιζήσεως της ολικής ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, προερχόμενη κατά βάση από την περαιτέρω υποβάθμιση του εξωξοδοχειακού τουριστικού περιβάλλοντος, αλλά και από την αδράνεια της Πολιτείας απέναντι στο μέγα ζήτημα της ανάγκης αναβαθμίσεως του μέσου όρου των παρεχομένων ξενοδοχειακών υπηρεσιών. Υπενθυμίζεται ότι άνω των 2/3 του καταλυματικού δυναμικού, λόγω μεγέθους και κατηγορίας, δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις της διεθνούς ζήτησεως. Καθ' ον χρόνο οι προτιμήσεις των καταναλωτών αλλάζουν και οι νέοι τουριστικοί προορισμοί εισέρχονται στην αγορά με πιο σύγχρονες υποδομές, η Ελλάδα εξακολουθεί να επιχορηγεί τη δημιουργία ενοικιαζομένων δωματίων και ξενοδοχείων χαμηλών κατηγοριών. Με άλλα λόγια, υπήρξε σύγκλιση πολλών παραγόντων προς κατεύθυνση μείσεως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η βαθμιαίως συντελεσθείσα, σε συγκριτικούς προς τις άμεσα ανταγωνίστριες χώρες όρους, υποχώρηση της ολικής ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, στοίχισε στην Ελλάδα απώλεια πολλών δις ευρώ, αλλά και θα εξακολουθήσει να στοιχίζει στο μέλλον, ακόμα και όταν η μελλοντική ανάπτυξη δεν υστερεί του μέσου όρου των χωρών της Ν. Α. Ευρώπης και της Μεσογείου. Κατά συντηρητικό υπολογισμό, η απώλεια τουριστικών συναλλαγματικών εισροών κατά την περίοδο 2000-2004 υπερβαίνει αρκετά τα 2 δις ευρώ. Βεβαίως, με παραδοχή αυξήσεως μεγαλύτερη του μέσου όρου, που θα αποτελούσε εφικτό στόχο, η συναλλαγματική απώλεια γίνεται 3-4 δις ευρώ.

### ***3.1.2. Περιφερειακές Επιδόσεις***

Η καταγραφή και αξιολόγηση των τάσεων που παρατηρούνται στις “περιφερειακές προτιμήσεις” των τουριστών στηρίζονται αποκλειστικώς στα διαθέσιμα ποσοτικά δεδομένα για τον αλλοδαπό τουρισμό. Καθ' όσον αφορά στον εσωτερικό τουρισμό, ο οποίος εικάζεται ότι γνωρίζει μεγάλη άνθηση τρεχόντως, χάρη στο πρόγραμμα “Μένουμε Ελλάδα”, δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία. Τα

δημοσιευόμενα από την ΕΣΥΕ στοιχεία δεν προσφέρονται προς αξιοποίηση, διότι εμφανώς προσκρούουν όχι απλώς στην κοινή εμπειρία, αλλά κυρίως στην διάσταση των μεγεθών που προκύπτουν από την ειδική έρευνα της ΕΣΥΕ για τον εσωτερικό τουρισμό, στην οποία το μέγεθος του εσωτερικού τουρισμού σε όρους αφίξεων και διανυκτερεύσεων εμφανίζεται διπλάσιο του δημοσιευμένου. Βεβαίως, οι πηγές για τα ανωτέρω στοιχεία είναι διαφορετικές, γεγονός που θα δικαιολογούσε, ίσως, κάποια απόκλιση. Τα δημοσιευόμενα ετησίως στοιχεία στην “Στατιστική του Τουρισμού” έχουν πηγή τις επιχειρήσεις και δίνουν συνολικό αριθμό διανυκτερεύσεων της τάξεως των 13,5 εκατ. έναντι αριθμού της τάξεως των 23 εκατ. που προκύπτει από την ειδική έρευνα που έχει ως πηγή τις προς τούτο δηλώσεις του δείγματος των ερευνωμένων νοικοκυριών.

Πίνακας III - 2 Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών Αεροπορικώς Σεπτέμβριος					
	2004	2005	2006	% μεταβολή	
				2005/04	2006/05
Θεσσαλονίκη*	126.014	138.161	134.581	9,6	-2,6
Καβάλα	15.529	12.856	13.975	-17,2	8,7
<b>(Β. Ελλάδα)</b>	<b>141.543</b>	<b>151.017</b>	<b>148.556</b>	<b>6,7</b>	<b>-1,6</b>
Ηράκλειο	310.832	335.194	366.903	7,8	9,5
Χανιά	96.652	99.612	117.718	3,1	18,2
<b>(Κρήτη)</b>	<b>407.484</b>	<b>434.806</b>	<b>484.621</b>	<b>6,7</b>	<b>11,5</b>
Ρόδος	203.908	222.402	226.383	9,1	1,8
Κως	117.595	108.455	113.706	-7,8	4,8
<b>(Δωδεκάνησος)</b>	<b>321.503</b>	<b>330.857</b>	<b>340.089</b>	<b>2,9</b>	<b>2,8</b>
Κέρκυρα	140.058	150.523	153.981	7,5	2,3
Κεφαλονιά	27.344	25.406	28.018	-7,1	10,3
Ζάκυνθος	86.126	84.352	84.205	-2,1	-0,2
Άκτιο	24.182	25.825	24.898	6,8	-3,6
<b>(Ιόνια Νησιά)</b>	<b>277.710</b>	<b>286.106</b>	<b>291.102</b>	<b>3,0</b>	<b>1,7</b>
Μυτιλήνη	13.157	11.961	11.045	-9,1	-7,7
Χίος	2.937	2.403	2.784	-18,2	15,9
Σάμος	22.047	19.834	23.862	-10,0	20,3
<b>(Β. Αιγαίο)</b>	<b>38.141</b>	<b>34.198</b>	<b>37.691</b>	<b>-10,3</b>	<b>10,2</b>
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>1.186.381</b>	<b>1.236.984</b>	<b>1.302.059</b>	<b>4,3</b>	<b>5,3</b>
ΑΘΗΝΑ*	439.135	449.633	484.846	2,4	7,8
<b>ΣΥΝΟΛΟ (Με Αθήνα)</b>	<b>1.625.516</b>	<b>1.686.617</b>	<b>1.786.905</b>	<b>3,8</b>	<b>5,9</b>

\* Συνολικές πτήσεις εξωτερικού.

Στους Πίνακες III-1 και III-2 καταγράφεται ο αριθμός των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στα αεροδρόμια της χώρας. Παραλείπεται μικρός αριθμός μικρών αεροδρομίων, γεγονός που δεν επηρεάζει τις προκύπτουσες από τα στοιχεία του πίνακα τάσεις. Η εικόνα που αναδύεται έχει χαρακτηριστικά άξια σχολιασμού και προβληματισμού.

- (α) Οι ρόλοι “Αθήνας” και “επαρχίας” στη διαμόρφωση του ρυθμού αυξήσεως των αφίξεων αντεστράφησαν πλήρως. Κατά το παρελθόν έτος ο ρόλος του αεροδρομίου Αθηνών ήταν κυρίαρχος ως παράγων διαμορφώσεως ρυθμού αυξήσεως της τάξεως του 5% στις αφίξεις. Κατά το τρέχον έτος, αντιθέτως, έναντι ρυθμού αυξήσεως στις αφίξεις των επαρχιακών αεροδρομίων της τάξεως του 8%, η Αθήνα με ρυθμό μόλις 4,1%, λειτουργεί ως βαρίδι μειώνουσα τον ρυθμό αυξήσεως των αεροπορικών αφίξεων σε 6,5%.
- (β) Η ανάκαμψη στις αφίξεις είναι καθολική αντιπαρατιθέμενη στις γενικευμένες μειώσεις κατά το παρελθόν έτος, όταν 7 προορισμοί είχαν αρνητικό πρόσημο, με πρωτοστατούντες τους προορισμούς του Β. Αιγαίου και της Καβάλας.
- (γ) Οι κατεξοχήν προσφιλείς προορισμοί, Κρήτη και Δωδεκάνησος, εμφανίζουν και τη μεγαλύτερη σταθερότητα. Κατά το παρελθόν, ασθενικό για την τουριστική περιφέρεια, έτος η Κρήτη περισσότερο και η Δωδεκάνησος λιγότερο, πραγματοποίησαν αυξητικούς ρυθμούς, καθ’ ον χρόνο το Β. Αιγαίο είχε μείωση 6,2%, τα Ιόνια Νησιά 0,1% και η Καβάλα 14,9%. Κατά το τρέχον 9μηνο οι δύο ανωτέρω μεγάλοι προορισμοί πραγματοποίησαν αυξήσεις μεγαλύτερες του 10%, ενώ Αθήνα και Θεσσαλονίκη (αεροδρόμια) εμφανίζουν μείωση του ρυθμού αυξήσεως, η οποία στην περίπτωση της Αθήνας είναι σχετικά έντονη.
- (δ) Η ασθενέστατη ανάκαμψη των Ιονίων Νησιών αποτελεί ζήτημα για σοβαρό προβληματισμό και μελέτη, όχι μόνο από τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και από την Κυβέρνηση. Διότι υπήρξαν επί μακρόν μεγάλος προσφιλής προορισμός, κυρίως χάρη στο φυσικό πλούτο που διαθέτουν, παρά το γεγονός ότι η ξενοδοχειακή υποδομή υπήρξε και είναι κατώτερη των περιστάσεων. Αρκεί να υπομνησθεί ότι στον εν λόγω προορισμό αντιστοιχεί το 25% περίπου των ενοικιαζομένων δωματίων στην χώρα (σε όρους κλινών).

Εν συνόψει, κατά το τρέχον έτος (Ιαν.-Σεπτέμβριος), πρωταγωνιστούν σε επίδοση οι προορισμοί Β. Αιγαίο, Κρήτη και Δωδεκάνησος με μέσους ρυθμούς

αυξήσεως άνω του 10%, ενώ τα Ιόνια Νησιά, η περιοχή της Πρωτεύουσας και η Θεσσαλονίκη κινούνται με πολύ χαμηλότερους αυξητικούς ρυθμούς.

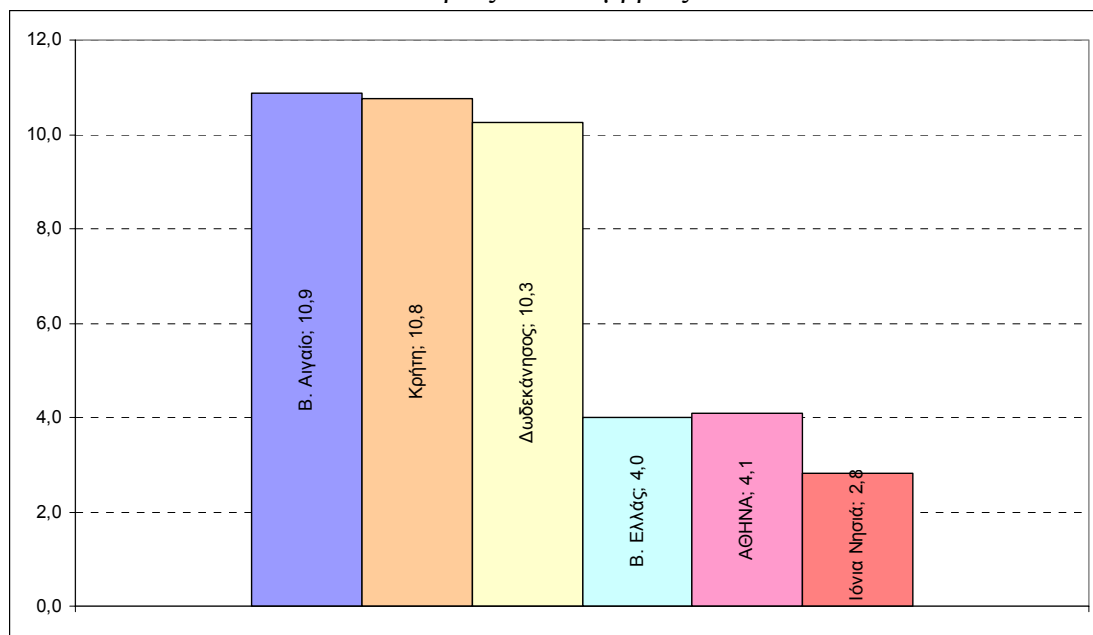
Αθήνα	4,1%
Θεσσαλονίκη	3,2%
Ιόνια Νησιά	2,8%

Σε όρους “επιμέρους προορισμών” διακρίνονται τα αεροδρόμια:

Χανίων	20,0%
Σάμου	14,7%
Κεφαλληνίας	14,4%
Καβάλα	14,3%
Χίου	13,8%
Ρόδος	10,8%

Για το σύνολο της χώρας, όπως ήδη αναφέρθη, ο ρυθμός αυξήσεως των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών θα κυμανθεί πιθανότατα στο διάστημα 7-8%, με τις συναλλαγματικές εισπράξεις να αυξάνονται με ταχύτερο ποσοστιαίο ρυθμό.

Διάγραμμα ΙΙΙ – 1  
Ποσοστιαία Μεταβολή Αφίξεων Αλλοδαπών Τουριστών  
Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2006



### 3.1.3. Εσωτερικός Τουρισμός

Για το πρόγραμμα “Μένουμε Ελλάδα” έχουν γίνει επανειλημμένες και μάλιστα επαινετικές αναφορές. Θεωρούμε ρηξικέλευθη την ιδέα η τουριστική πολιτική στην διαφημιστική διάσταση να περιλάβει με πρωτοφανή για τα ελληνικά

πράγματα τρόπο και τον εσωτερικό τουρισμό. Με βάση επίσημα στατιστικά στοιχεία δεν είναι εφικτό να αξιολογηθεί αντικειμενικά η αποτελεσματικότητα του προγράμματος, υπάρχουν, ωστόσο, οι απόψεις και εντυπώσεις της ξενοδοχειακής κοινότητας, οι οποίες είναι άκρως θετικές, συχνά δε ενθουσιώδεις. Κρίνεται, ότι το πρόγραμμα “Μένουμε Ελλάδα” προκάλεσε ευρύτερη ευαισθητοποίηση και υπέθαλψε τουριστικό ενδιαφέρον με καθαρά εσωτερικό προσανατολισμό, αποτρέποντας τοιουτοτρόπως σημαντικό, πιθανώς, τμήμα δυνητικών τουριστών να αναζητήσει αναψυχή στο εξωτερικό.

Υπάρχουν, πράγματι, ενδείξεις οι οποίες είναι επιτρεπτόν να ερμηνευθούν ως εναρμονιζόμενες με το αμέσως ανωτέρω επιχείρημα. Οι ενδείξεις παρέχονται από την πορεία των πληρωμών για αγορά τουριστικών υπηρεσιών στο εξωτερικό από κατοίκους της χώρας, και έχουν ως ακολούθως για τα έτη 2001-2006.

<b>Πίνακας III - 3</b>			
<b>Ταξιδιωτικό Συναλλάγμα</b>			
<b>Πληρωμές</b>			
<i>(σε εκατ. €)</i>			
		<b>Ιαν. – Σεπτέμβριος</b>	
		<b>2005</b>	<b>2006</b>
2001	2.283	1.810,7	1.720,5
2002	2.408		
2003	3.146		
2004	2.873		
2005	2.446		

Η σημαντική μείωση κατά το 2005, η οποία σε μικρότερο βαθμό συνεχίζεται και το 2006, αποτελεί κατά τη γνώμη μας σοβαρή ποσοτική ένδειξη για την βελτιωτική επίπτωση του “Προγράμματος” στις καθαρές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις (Εισπράξεις μείον Πληρωμές), ενόψει μάλιστα του γεγονότος ότι κατά την περίοδο 2004-06 είχαμε ικανοποιητική ανάπτυξη που εκφράσθηκε και ως μείωση της ανεργίας.

Πρέπει, ωστόσο, να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις, ή επί το ορθότερο, να επαναληφθούν ορισμένες επισημάνσεις. Η βασική ιδέα στις επισημάνσεις αυτές είναι ότι ο εσωτερικός, για μια μικρή χώρα με μεγάλες εξαγωγικές τουριστικές δυνατότητες όπως είναι η Ελλάδα, σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να εκληφθεί ως υποκατάστατο του αλλοδαπού τουρισμού. Αποτελεί, απλώς, μια δυνατότητα

περιορισμένης ποσοτικής εμβέλειας, υπό την μακροπρόθεσμη σημασία της, η αξιοποίηση της οποίας, ακόμη και αν δεν λειτουργήσει ως υποκατάστατο του εξαγόμενου τουρισμού, είναι επωφελής για τη χώρα αναπτυξιακά αλλά και από περιφερειακή άποψη. Μεσοπρόθεσμως, αν είναι επιτυχής η προσπάθεια, ασφαλώς βελτιώνει το τουριστικό ισοζύγιο και ενισχύει την όποια αναπτυξιακή δυναμική της περιφέρειας. Μακροπρόθεσμως θα έχει συντελέσει σε μετάθεση της καμπύλης πληρωμών προς τα κάτω, αλλά με φθίνουσα σημασία και μηδενική αναπτυξιακή επίπτωση. Πρόκειται περί σημαντικού μεσοπρόθεσμου οφέλους, η σχετική σημασία του οποίου θα βαίνει φθίνουσα. Στο πλαίσιο αυτό οφείλομε να αξιολογούμε τα βραχυπρόθεσμα-μεσοπρόθεσμα επιτεύγματα, προκειμένου οι όποιες ιεραρχήσεις στόχων να μην αφίστανται της πραγματικότητας.

Έχει τονισθεί στις μελέτες του ΙΤΕΠ, ότι η εκ του εξωτερικού τουριστική πελατεία έχει απόλυτη προτεραιότητα στην κλίμακα των στόχων της τουριστικής πολιτικής, διότι το από την πελατεία αυτή προερχόμενο όφελος αποτελεί καθαρή συμβολή στην αύξηση του ΑΕΠ, της απασχόλησεως, της εισροής συναλλάγματος, αλλά και στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, στην ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο. Ο αλλοδαπός τουρισμός, καθ' ό εξωγενής, επηρεάζει αυτονόμως και δραστηκώς την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Ο εσωτερικός τουρισμός δεν διαθέτει αυτήν την δυνατότητα, διότι οι επιδράσεις του ομοιάζουν σε μεγάλο βαθμό με τις επιδράσεις του παιγνίου μηδενικού αθροίσματος. Οι τουρίστες εσωτερικού, αντί να καταναλίσκουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας των, αναλίσκουν σε άλλες περιοχές της χώρας. Αυτό για προφανείς λόγους συνεπάγεται δημιουργία πολύ μικρότερης συγκριτικά προστιθέμενης αξίας. Όταν, όμως, ο εσωτερικός τουρισμός υποκαθίσταται στον εξερχόμενο τουρισμό, το οικονομικό αποτέλεσμα εξισώνεται με εκείνο του αλλοδαπού τουρισμού – αντιστοίχου μεγέθους – διότι αυτό που τελικώς ενδιαφέρει αναπτυξιακά είναι το μέγεθος του εισρέοντος καθαρού τουριστικού συναλλάγματος.

Πάντως, η ευαισθητοποίηση των κατοίκων της χώρας, ο έντονος, ομολογουμένως, ερεθισμός που προκαλεί το πρόγραμμα “Μένουμε Ελλάδα” έχει θετικό αναπτυξιακό αποτέλεσμα, διότι ικανοποιεί αρκετές διαστάσεις της οικονομικής πολιτικής. Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό του πληθυσμού της χώρας που επιλέγει εσωτερικό τουρισμό, τόσο μεγαλύτερο θα είναι, κατ' αρχήν, το αναπτυξιακό αποτέλεσμα. Βεβαίως, δεν πρέπει να επικρατήσει ο συνήθης

αθεμελίωτος ενθουσιασμός και η ουτοπική αντίληψη πολλών, οι οποίοι θεωρούν ότι με δραστηριότητες τύπου αγροτουρισμού και άλλων παρεμφερούς ρεαλισμού θα εξασφαλίσουν ανάκαμψη και μακροπρόθεσμη ανοδική πορεία για τον τουρισμό. Ο εσωτερικός τουρισμός, ως δυναμική, αντιμετωπίζει συγκεκριμένους ποσοτικούς περιορισμούς, προσδιοριζόμενους από το μέγεθος του πληθυσμού και το επίπεδο διαβίωσης αυτού. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει όσον αφορά στον αλλοδαπό τουρισμό. Εδώ η δυνητική ζήτηση είναι πρακτικώς άνευ ορίων.

Και αυτός έχει απόλυτη προτεραιότητα στην ιεράρχηση των στόχων της τουριστικής πολιτικής.

### ***3.1.4. Επίδοση των Αμεσότερα Ανταγωνιστριών Χωρών***

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, ο πιθανός ρυθμός αυξήσεως του παγκόσμιου αλλοδαπού τουρισμού σε όρους αφίξεων θα κινηθεί στο διάστημα 4-5%. Πρόκειται για ένα αρκετά υψηλό ρυθμό τουριστικής επεκτάσεως, ενόψει των κινδύνων που εμφωλεύουν σε ορισμένες περιοχές, κυρίως στην Ασία, κινδύνων όχι μόνο ανθρώπινης προελεύσεως, αλλά και αμιγώς εξωγενών.

Η Ελλάδα εμφανίζεται να προηγείται σε επίδοση όλων των αμεσότερα ανταγωνιστριών χωρών, καλύπτουσα μικρό τμήμα των μεγάλων απωλειών που πραγματοποίησε λόγω της συγκριτικής υστερήσεως έναντι των εν λόγω χωρών, αλλά έναντι και της παγκόσμιας επιδόσεως κατά τα τελευταία έτη. Η επίδοση αυτή, τρίτη συνεχής σε όρους συναλλαγματικών εισπράξεων, έχει ενδεχομένως θέσει την τουριστική Ελλάδα σε τροχιά δυνητικής μακροπρόθεσμης ανοδικής πορείας, εν πάση δε περιπτώσει, έχει “υπό όρους” προσδώσει ορατή δυναμική στον τομέα. Στα προηγούμενα επισημάνθηκαν οι ενδεδειγμένες πολιτικές για την συντήρηση και περαιτέρω ενδυνάμωση των ανοδικών τάσεων. Εδώ απλώς επισημαίνεται η ύπαρξη υψηλού βαθμού ανταποκρίσεως της τουριστικής ζήτησεως σε πολιτικές που βελτιώνουν την ποιότητα των υπηρεσιών και αναβαθμίζουν τις βασικές υποδομές.

Ως ακατανόητη κρίνεται η κάμψη του αλλοδαπού τουρισμού στην Κροατία ενόψει της γειτνιάσεως αυτής με τις κύριες πηγές προελεύσεως τουριστών.

Η παρατηρούμενη μείωση του αριθμού των αλλοδαπών που επισκέφθηκαν την Τουρκία, μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπογραμμίζει την εμπειρικώς



υποστηριζόμενη τάση, εξαιρετικά υψηλές επιδόσεις σε κάποια έτη να ακολουθούνται από μια περίοδο – μικρή ή μεγάλη – προσαρμογής στα νέα δεδομένα με φαινόμενα ακόμη και αρνητικών μεταβολών σε αφίξεις και εισπράξεις. Εξάλλου, είναι φυσικό, η απότομη σώρευση, ο αναπόφευκτος συνωστισμός στην περίοδο αιχμής, να μειώνει το προσδοκώμενο ποιοτικό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών με όλα τα συνεπαγόμενα.

<b>Πίνακας III - 4</b>		
<b>Επίδοση των Αμεσότερα Ανταγωνιστριών Χωρών</b>		
<i>% Μεταβολή Αφίξεων</i>		
<b>2006</b>		
<b>Παγκόσμιος Τουρισμός</b>	<b>4 – 5</b>	
ΕΛΛΑΣ	7 – 8	
Ισπανία	4,9	<i>Ιαν. – Σεπτέμβριος</i>
Ιταλία	4,5	<i>Ιαν. – Αύγουστος</i>
Πορτογαλία	7 – 8	<i>Ιαν. – Σεπτέμβριος</i>
Κροατία	1,9	<i>Ιαν. – Σεπτέμβριος</i>
Τουρκία	-6,0	<i>Ιαν. – Σεπτέμβριος</i>

Αυτό που πρέπει να τονισθεί είναι – αν η πρόβλεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού επαληθευθεί – η επιβράδυνση του βαθμού επεκτάσεως της παγκόσμιας ζήτησεως αλλοδαπού τουρισμού, ώστε να προκύπτει βαθμός ελαστικότητας της ζήτησεως μικρότερος ή εγγύς της μονάδος. Ιστορικά, η εξέλιξη αυτή φαίνεται να παρεκκλίνει του μεγέθους της οικονομετρικά θεμελιούμενης εισοδηματικής ελαστικότητας. Είναι, ωστόσο, δύσκολο η εφεινή εξέλιξη να ερμηνευθεί με όρους μακροπροθέσμου θεωρήσεως. Το πιο πιθανό είναι η συνολική ζήτηση τουριστικών υπηρεσιών να έχει εξελιχθεί με εισοδηματική ελαστικότητα μεγαλύτερη της μονάδας, αλλά με ανακατανομή της συνολικής ζήτησεως υπέρ του εσωτερικού τουρισμού, χωρίς να αποκλείεται και ο εξωγενής – αλλά βραχυπροθέσμως – αρνητικός επηρεασμός της.

Πάντως, ό,τι και αν έχει συμβεί, η επίδοση της Ελλάδος αποτελεί πηγή αισιοδοξίας και αυξάνει τις υποχρεώσεις της χώρας για μεσο-μακροπρόθεσμη διατηρησή της. Αυτό δε είναι λάθος να ερμηνευθεί ότι μπορεί να επιτευχθεί μόνο με συνέχιση της προβολής και διαφημίσεως της χώρας. Όπως από έρευνες έχει προκύψει, υψηλό ποσοστό των επισκεπτών δηλώνει ότι περί της τουριστικής Ελλάδος έλαβε γνώση από φίλους ή συγγενείς ή γείτονες. Η ικανοποίηση, επομένως, των

επισκεπτών σε όρους εκπληρώσεως προσδοκιών, αποτελεί λιθία λίθο για την διατήρηση αλώβητης της τουριστικής φήμης της χώρας και περαιτέρω αναβαθμίσεώς της.

### **3.1.5. Εκτίμηση για το 2006 – Πρόβλεψη για το 2007**

Όπως ήδη ανεφέρθη, το εφετινό τουριστικό έτος έχει εξελιχθεί σε ένα πολύ καλό έτος από πολλές απόψεις:

- (α) Ο ρυθμός αυξήσεως των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών θα κινηθεί στο διάστημα 7-8%, πιθανώς εγγύτερα στο 8% παρά στο 7%. Η εκτίμηση αυτή στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι δι' άλλων μέσων, πλην του αεροπλάνου, ταξιδεύοντες πραγματοποίησαν αρκετά μεγαλύτερο ρυθμό αυξήσεως σε σύγκριση με τις αεροπορικές αφίξεις.
- (β) Οι τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις καταγράφουν τάση για αύξηση της τάξεως του 8%, χωρίς να αποτελεί έκπληξη μια ηπίως μεγαλύτερη αύξηση. Πιθανότατα οι εισπράξεις θα υπερβούν σε ρυθμό αυξήσεως τις αφίξεις.
- (γ) Η διαφαινόμενη μείωση, σε απόλυτους όρους, του εκρέοντος τουριστικού συναλλάγματος για τρίτο συνεχόμενο έτος, αφενός ενισχύει το πλεόνασμα του τουριστικού ισοζυγίου και αφετέρου βελτιώνει τα αποτελέσματα των τουριστικών επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα ενεργεί διορθωτικά υπέρ της περιφέρειας όσον αφορά στην κατανομή εισοδήματος και απασχολήσεως.
- (δ) Οι διαθέσιμες πληροφορίες βεβαιώνουν, ότι ο αριθμός των ανά άφιξη διανυκτερεύσεων διατηρήθηκε στα επίπεδα των πιο πρόσφατων ετών, γεγονός θετικό για την επίδοση του τουριστικού τομέα.

Οι επικρατούσες οικονομικές συνθήκες και τάσεις της παγκόσμιας οικονομίας, ιδίως δε των ευρωπαϊκών χωρών, διαμορφώνουν ευνοϊκό πλαίσιο για την συνέχιση της διαστολής της τουριστικής δραστηριότητας, με ρυθμό παρεμφερή προς εκείνο του τρέχοντος έτους. Οι θετικοί παράγοντες που είχαν απαριθμηθεί στην προηγούμενη έκθεση και αφορούσαν στο 2006 ισχύουν σε μεγαλύτερο, ίσως, βαθμό για το προσεχές έτος λόγω και της θετικής λειτουργίας των εμπειριών που αποκτήθηκαν από ένα αυξημένο τουριστικό πλήθος.

- (α) Εν πρώτοις, οι αναβαθμίσεις των γενικών υποδομών, η ευρύτερη αναγνωρισιμότητα της Ελλάδος ως τουριστικού προορισμού ως συνέπεια των

Ολυμπιακών Αγώνων θα εξακολουθήσει να δρα θετικά, σε συνδυασμό και με την διαπίστωση απουσίας περιστατικών δυσφημιστικών του όλου τουριστικού περιβάλλοντος της χώρας.

- (β) Η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη προχωρεί και αφήνει πίσω της την μια έκπληξη μετά την άλλη, απορροφώσα κραδασμούς, οι οποίοι σε άλλους καιρούς θα είχαν οδηγήσει σε μη επιθυμητές καταστάσεις. Η ταχέως αναπτυσσόμενη Νότια και Ανατ. Ασία, η αποκόλληση της Ιαπωνίας από μακροετή ύφεση και αντιπληθωριστική ψυχολογία, αλλά και η οικονομική κατάσταση της ευρωζώνης, δημιουργούν κατάσταση σχετικής αισιοδοξίας. Η παγκοσμιοποίηση, η υψηλή τεχνολογία και η μεγάλη κινητικότητα κεφαλαίου, επιχειρηματικού και μη, οι τεράστιες καταναλωτικές δυνατότητες χωρών, όπως είναι η Κίνα και η Ινδία, δεν επιτρέπουν πλέον εύκολη συναγωγή συμπερασμάτων για την διάρκεια και την ένταση της αναπτυξιακής πορείας του κόσμου. Υπό την έννοια αυτή, είναι μάλλον ασφαλές να θεωρήσουμε την παγκόσμια ανάπτυξη ως ένα καίριας σημασίας παράγοντα για την εξέλιξη του τουρισμού το 2007.
- (γ) Στα πλαίσια της παγκόσμιας αναπτύξεως, η οικονομική κατάσταση της ευρωπαϊκής οικονομίας διατηρείται καλή, αυτό δε έχει ιδιαίτερη σημασία για την χώρα μας, αφού η εν λόγω περιοχή είναι η κύρια πηγή προελεύσεως τουριστών για τον ελληνικό προορισμό.
- (δ) Ιδιαίτερος αυξημένη εκτιμάται ότι θα είναι η ευμενής επίπτωση από την ασκηθείσα και ασκούμενη προβολή και διαφήμιση της χώρας. Όπως προκύπτει από μελέτη του ΙΤΕΠ, ο κύριος όγκος των επιπτώσεων από μια διαφημιστική προσπάθεια δεν πραγματοποιείται άμεσα. Εξάλλου, η έμφαση που άρχισε να επικεντρώνεται στην αναβάθμιση της ολικής ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, πολιτικής που αποτελεί την λιθία λίθο για την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης και ικανοποιούσας αναπτύξεως του τουρισμού, αλλάζει τα δεδομένα για τον τουρισμό, εφόσον δεν αποτελεί μια βραχείας διάρκειας προσπάθεια. Ο ρόλος της αναβαθμίσεως, εν προκειμένω, έχει λάβει σάρκα και οστά στην περίπτωση της πρωτεύουσας, η οποία με αφορμή του Ολυμπιακού Αγώνες, άλλαξε όψη και ήδη επιλέγεται από αυξημένους αριθμούς ανθρώπων ως προορισμός, παρά το γεγονός ότι παραμένει πολεοδομικά μια όχι και τόσο ελκυστική πόλη.

- (ε) Η δραστηριοποίηση της τουριστικής πολιτικής σε ευρωπαϊκή περιοχή με μεγάλα αποθέματα μη εισέτι εκδηλωθείσας τουριστικής ζήτησεως, όπως είναι οι χώρες της ΚΑΚ, εκφράζεται η ελπίδα ότι θα αρχίσει να έχει διακριτά αποτελέσματα. Η Τουρκία δέχεται από την περιοχή αυτή αριθμό τουριστών της τάξεως των 3,5 εκατ., έναντι κατά προσέγγιση αριθμού 300-400.000 που επιλέγουν την Ελλάδα ως προορισμό. Φυσικά, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η Τουρκία αποτελεί αφενός ένα είδος “φυσικού” προορισμού για πολλούς από τους κατοίκους της ΚΑΚ λόγω γειτνιάσεως. Εξάλλου, για τους κατοίκους της ΚΑΚ δεν υπάρχουν θεσμικά εμπόδια προσβάσεως στην Τουρκία, σε αντίθεση με την Ελλάδα. Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι άλλες χώρες ανεζήτησαν διεξόδους για υπερνίκηση των εν λόγω εμποδίων, σε αντίθεση με την παροιμιωδώς αδρανούσα Ελλάδα.
- (στ) Η σε ευρεία έκταση συγκράτηση των τιμών στα καταλύματα, ανεξάρτητα και πέραν από τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην κερδοφορία, αλλά σε πολλές περιπτώσεις και στην επιβίωση των σχετικών επιχειρήσεων, συμβάλλει στην αντιμετώπιση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, που προς το παρόν απολαμβάνουν οι μεσογειακοί δολαριακοί προορισμοί, οι οποίοι καθό αναδυόμενοι εκκινούν χωρίς βαρίδια, χωρίς την συσσώρευση προβλημάτων που τρεχόντως ταλανίζουν την Ελλάδα.
- (ζ) Η διαφανόμενη αναζωογόνηση της αμερικανικής αγοράς ως προελεύσεως έχει αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία της, είναι δε εύλογο να αναμένουμε συνέχιση της ανοδικής τάσεως, παρά την επιβράδυνση της αναπτύξεως των ΗΠΑ. Η αγορά αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι η ανά διανυκτέρευση δαπάνη είναι σχετικά υψηλή και ο αριθμός διανυκτερεύσεων μεγάλος.
- (η) Τέλος, η απειλή από τυχόντα τρομοκρατικά επεισόδια εμφανίζεται πολύ εξασθενημένη, όπως προκύπτει από την σχετικά πρόσφατη εμπειρία. Όπως προσφυώς επισημαίνει ο ΠΟΤ, ο κίνδυνος από τρομοκρατία έχει εισέλθει πλέον ως κοινό βίωμα στην ψυχολογία του τουρίστα, ο οποίος τον αντιμετωπίζει ως ένα ενδεχόμενο αυτοκινητιστικό ή άλλο ατύχημα. Συναφώς, είναι πραγματικό γεγονός, ότι τυχόντα περιστατικά αυτού του είδους στον ευρύτερο γειτονικό χώρο μάλλον ενθαρρύνουν παρά αποθαρρύνουν την επιλογή της χώρας μας ως τουριστικού προορισμού.

Η ανωτέρω συλλογιστική συνοψίζεται σε πρόβλεψη για αύξηση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών με ρυθμό της τάξεως του 8% κατά το προσεχές έτος και αύξηση των τουριστικών συναλλαγματικών εισπράξεων με ελαφρώς ταχύτερο ρυθμό.

Η ιδιαίτερως αισιόδοξη αυτή πρόβλεψη υπαγορεύει την ανάγκη διατυπώσεως επισημάνσεων αναφορικών με την συνέχεια της τουριστικής πολιτικής σ' όλες τις βασικές αυτές διαστάσεις: βελτίωση της ποιότητας, συνέπεια μεταξύ τιμής και ποιότητας και προβολή και διαφήμιση των δύο πρώτων διαστάσεων. Επιτυχής τουριστική πολιτική και ανάπαυση επί των δαφνών της επιτυχίας αποτελούν έννοιες αντιφατικές.

Ο ανταγωνισμός απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση, συνεχή βελτίωση της ολικής ποιότητας, συνεχή προσπάθεια μειώσεως του κόστους για δεδομένη ποιότητα και συνεχή και “επαρκούς μεγέθους” προβολή και διαφήμιση. Οι προτιμήσεις των καταναλωτών υπόκεινται σε μεταβολές υπό την επίδραση της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, αλλά και της κτηθείσας τουριστικής εμπειρίας. Η τουριστική πολιτική οφείλει να προηγείται κατά τινά τρόπο της εμφανίσεως των αλλαγών στις προτιμήσεις και να εναρμονίζεται συνεχώς προς τις ανάγκες που δημιουργεί ο διεθνής ανταγωνισμός, ιδίως σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες.

### **3.2. Οι κατά Τουριστική Αφιξη και Διανυκτέρευση Συναλλαγματικές Εισπράξεις σε Ελλάδα και Ανταγωνίστριες Χώρες**

Η προσέγγιση του προβλήματος συγκρίσεως των ανταγωνιστικών της Ελλάδος τουριστικών προορισμών από άποψη τιμών ομοειδών τουριστικών υπηρεσιών, επί τη βάση μακρο-δεδομένων, δεν αποτελεί και την καταλληλότερη μέθοδο διεισδύσεως στο ανωτέρω ερώτημα. Προς τούτο απαιτείται πολυσύνθετη δέσμη ποσοτικών στοιχείων και πληροφοριών, τα οποία δεν είναι διαθέσιμα σε δημοσιευμένη μορφή και ενδεδειγμένη πληρότητα. Για το λόγο αυτό τα όποια συμπεράσματα συναχθούν με βάση τα μακρο-δεδομένα πρέπει να εκτιμηθούν με πολλές επιφυλάξεις και μόνο ως ενδείξεις για την εικόνα της πραγματικής καταστάσεως.

Στους Πίνακες III – 5 και III – 6 παρατίθενται στοιχεία σε μορφή μέσων όρων για τη δαπάνη ανά άφιξη σε Ελλάδα και ανταγωνίστριες χώρες, τα οποία συμπληρώνονται με στοιχεία αριθμού διανυκτερεύσεων ανά άφιξη καθώς και με στοιχεία συναλλαγματικών εισπράξεων ανά άφιξη, ώστε να φωτισθεί κάπως το πρόβλημα και να συναχθούν, ενδεχομένως, χρήσιμα συμπεράσματα.

<b>Πίνακας III - 5</b> <b>Εσπράξεις ανά Άφιξη Τουριστών (σε \$)</b> <i>Χώρες Ν.Α. Ευρώπης - Μεσογείου</i>									
Χώρες	1980	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	% Μεταβολή 2004/1980
Ισπανία	308	546	727	647	673	671	821	881	186
Ιταλία	372	750	925	668	653	675	789	954	157
Τουρκία	378	672	700	797	934	931	990	944	150
Ελλάς	495	420	540	745	728	752	836	1.062	114
Πορτογαλία	425	443	456	433	450	495	562	668	57
Κροατία		242	1.019	473	510	549	861	881	-
Ισραήλ	809	1.300	1.338	1.691	2.069	2.371	1.945	1.584	96
Σλοβενία			1.481	882	810	834	977	1.084	-
Αίγυπτος	500	827	935	849	872	767	798	825	60
Τυνησία	378	297	338	321	325	301	310	328	-13
Μαρόκο	279	313	501	481	595	615	677	713	156
Κύπρος	575	806	851	723	739	797	875	953	66
Μάλτα	451	568	591	502	490	504	639	675	50

Τα παρατιθέμενα στοιχεία καλύπτουν μια αρκετά μακρά περίοδο, ώστε να προκύψουν ενδεχόμενες τάσεις και να συναχθούν, υπό όρους, συμπεράσματα για τη διαχρονική μεταβολή της συγκριτικής ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, με τις αναγκαίες προεκτάσεις στο πεδίο της τουριστικής πολιτικής. Επισημαίνεται και πάλι ότι η χρησιμοποιούμενη μακρο-προσέγγιση δεν εισέρχεται σε ουσιώδη θέματα που συναποτελούν την έννοια της ανταγωνιστικότητας. Η πολυσύνθετη αυτή έννοια εμπεριέχει όλα τα στοιχεία που προσδιορίζουν το κόστος παραγωγής, είτε αυτά αναφέρονται σε εσωτερικούς παράγοντες της επιχειρήσεως, είτε σε γενικότερο περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργεί η παραγωγική μονάδα. Στους εσωτερικούς παράγοντες εντάσσονται συνήθως διαστάσεις συνδεδεμένες με την οργάνωση, την επιχειρηματική ικανότητα σ' όλες αυτής τις εκφάνσεις, το πλέγμα των κινήτρων, την ποιότητα κ.ο.κ. Αναφερόμενοι στην διεθνή ανταγωνιστικότητα, διότι για το τουριστικό προϊόν περί αυτού ακριβώς πρόκειται, η σύγκριση των πηγών

γενέσεως του κόστους αποκτά ιδιαίτερη σημασία, διότι εντοπίζει τις εστίες τυχόντος προβλήματος και διευκολύνει την επίλυσή του.

Ασφαλώς, στην έννοια της ανταγωνιστικότητας εντάσσονται – ή πρέπει να εντάσσονται – και ζητήματα, όπως είναι π.χ. η επιλογή του παραγόμενου προϊόντος. Προϊόντα με επουσιώδους μεγέθους διεθνή ζήτηση προσδίδουν στην οικονομία που τα παράγει τον χαρακτήρα της μη ανταγωνιστικής. Στην περίπτωση της τουριστικής οικονομίας, όπου εστιάζεται το ενδιαφέρον του παρόντος σημειώματος, η επιλογή του είδους του τουριστικού προϊόντος είναι μείζονος σημασίας, διότι αυτή πρέπει να ανταποκρίνεται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην ζήτηση αφενός, όπως αυτή εξελίσσεται και μεταβάλλεται, και αφετέρου στα διεθνή συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Στην ακραία του έκφανση, συναφές παράδειγμα είναι η δημιουργία γηπέδων γκολφ, επειδή υπάρχει μεγάλη και αυξανόμενη διεθνής ζήτηση ή αγροτουριστικών υποδομών, για τις οποίες η διεθνής ζήτηση είναι μηδαμινή και αφορά βασικώς στον εσωτερικό τουρισμό.

<b>Πίνακας III - 6</b> <b>Εσπράξεις ανά Διανυκτέρευση</b> (σε \$ για τα έτη 1980-2004, σε € για το 2005) <b>Χώρες Ν.Α. Ευρώπης - Μεσογείου</b>									
<b>Χώρες</b>	<b>1980</b>	<b>1990</b>	<b>1995</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b> (σε €)
<b>Ισπανία</b>	111,38	270,92	235,63	132,45	140,63	153,07	191,74	220,98	182,79
<b>Ιταλία</b>	79,53	236,26	254,24	195,88	176,05	184,62	224,62	250,61	192,77
<b>Τουρκία</b>	281,17	243,01	268,28	267,83	276,81	274,77	323,08	319,50	n.a.
<b>Ελλάς</b>	45,02	39,95	53,99	78,42	77,42	80,84	90,83	116,65	95,82
<b>Πορτογαλία</b>	113,13	183,73	195,09	203,34	216,81	234,48	270,02	324,30	251,10
<b>Κροατία</b>	n.a.	37,22	158,43	81,01	86,89	95,99	154,32	164,01	130,45
<b>Ισραήλ</b>	117,09	224,10	n.a.	394,90	533,75	744,63	601,22	473,41	n.a.
<b>Σλοβενία</b>	n.a.	n.a.	n.a.	293,26	270,19	282,30	334,75	387,09	n.a.
<b>Αίγυπτος</b>	n.a.	99,98	131,18	132,52	127,46	115,23	86,28	78,73	n.a.
<b>Τυνησία</b>	50,01	50,58	59,24	50,81	53,05	58,90	62,66	64,24	n.a.
<b>Μαρόκο</b>	64,95	67,25	70,73	96,40	126,93	143,20	177,08	187,25	n.a.
<b>Κύπρος</b>	101,81	133,46	125,72	115,43	110,15	126,04	149,44	164,19	n.a.
<b>Μάλτα</b>	34,31	51,54	60,45	59,42	52,23	53,87	62,62	71,08	n.a.

Σημείωση: Τα δεδομένα για την Ελλάδα για τα έτη μέχρι και το 1995 πρέπει να γίνουν δεκτά με επιφύλαξη. Ως γνωστόν, η αναθεώρηση του Ισοζυγίου Πληρωμών της χώρας (1998) δεν προχώρησε, ώστε να περιλάβει και την προ του εν λόγω έτους περίοδο. Καταρτίστηκε, ως εκ τούτου, σειρά για τους σκοπούς της μελέτης, με εφαρμογή κατάλληλου αλγόριθμου.

Το γενικότερο περιβάλλον εντός του οποίου αναπτύσσεται η επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως αυτό διαμορφώνεται από το πλέγμα των υφισταμένων θεσμών – φορολογικό σύστημα, αγορά εργασίας, γραφειοκρατία – και του επιπέδου των εξωτερικών οικονομιών που απολαμβάνουν οι επιχειρούντες, αποτελεί μείζονος σημασίας παράγοντα προσδιορισμού της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Σε συγκριτικό πάντοτε επίπεδο, σε μια οικονομία με υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση κόστους παραγωγής αλλά και κτωμένου εισοδήματος (μισθού, κέρδους), ατελέστερα λειτουργούσα αγορά εργασίας, συνεπαγόμενη υψηλότερο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ακατάλληλο από απόψεως δεξιοτήτων και καταρτίσεως εργατικό δυναμικό κτλ., αυξημένη δυσχέρεια εισόδου στο επιχειρηματικό γίγνεσθαι, προσ αυξάνουν το κόστος παραγωγής σε βαθμό που η τιμή πώλησεως, η οποία απαιτείται για να δικαιολογεί οικονομικά την παραγωγή, να καθιστά αδύνατη την διάθεση του προϊόντος στην διεθνή αγορά.

Τα ανωτέρω αναφέρθηκαν για να οριοθετηθεί ο βαθμός αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης στα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την παρούσα μακρο-ανάλυση.

Στον Πίνακα III-5 παρατίθενται στοιχεία πολύ συχνά χρησιμοποιούμενα, προκειμένου να συναχθούν συμπεράσματα, όπως είναι π.χ. η συγκριτική ανταγωνιστικότητα ενός προορισμού, κατά πόσο δηλ. ένας προορισμός είναι φθηνός ή ακριβός, κατά πόσο οι διαφορές των ανά τουρίστα δαπανών αντανακλούν διαφορές στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και στα φυσικά και πολιτισμικά αξιοθέατα που διαθέτει κ.ο.κ. Θα ήταν, πράγματι, πρόσφορα σε κάποιο βαθμό τα εν λόγω στοιχεία, αν συνέβαινε να χαρακτηρίζονται από ανεκτό βαθμό ομοιογένειας ως προς την μέση διάρκεια διαμονής στον προορισμό. Η Ελλάδα, για παράδειγμα, με βάση τις ανά άφιξη εισπράξεις συγκρίνεται ευνοϊκότατα με τις κύριες ανταγωνίστριες χώρες, αφού οι ανά άφιξη εισπράξεις είναι υψηλότερες όλων των μείζονος ποσοτικώς σημασίας ανταγωνιστικών προορισμών.

Ωστόσο, τα στοιχεία του Πίνακα III-5 θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από την άποψη της δυναμικής που καταγράφουν, αλλά και πάλι υπό προϋποθέσεις. Βασική, απαιτούμενη παραδοχή, εν προκειμένω, θα ήταν ότι ο αριθμός των



διανυκτερεύσεων ανά άφιξη παρέμεινε διαχρονικώς σταθερός και η αναλογία επισκεπτών/τουριστών αμετάβλητη.

Η καταγραφόμενη υστέρηση της Ελλάδος αναφορικώς προς συγκριτική αύξηση των ανά τουρίστα εισπράξεων δείχνει, ότι κατά την 25ετία 1980-2004 η υπεροχή της Ελλάδος στις ανά άφιξη εισπράξεις εξανεμίσθηκε ως προς Ισπανία – Ιταλία – Τουρκία και ενισχύθηκε ως προς Πορτογαλία και Αίγυπτο.

<b>Πίνακας III – 7</b>		
<b>Σχέση ανά Αφιξη Εισπράξεων</b>		
<b>Ελλάδος – Μειζόνων Ανταγωνιστικών Χωρών</b>		
<i>(Ελλάδα = 100)</i>		
	<b>1980</b>	<b>2004</b>
Ισπανία	0,62	0,85
Ιταλία	0,75	0,95
Ελλάς	100,00	100,00
Τουρκία	0,73	0,95
Πορτογαλία	0,86	0,68
Αίγυπτος	1,01	0,85

Η ανωτέρω προσέγγιση, ωστόσο, δεν μπορεί, υπό αυστηρά έννοια, να παράξει ούτε και ενδείξεις για το τι πράγματι έχει συμβεί, αν δεν υπάρχει συνοδευτική ανάλυση των παραδοχών, στις οποίες βασίζεται. Αναμφιβόλως, πιο αξιόπιστη είναι η προσέγγιση με κριτήριο τις ανά διανυκτέρευση εισπράξεις, αφού για προφανείς λόγους, η μέση πραγματοποιούμενη δαπάνη είναι συνάρτηση – αν και όχι αναλογική – του αριθμού των διανυκτερεύσεων. Ίσος αριθμός αφίξεων παράγει διαφορετικά αποτελέσματα, αν ο μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων διαφοροποιείται κατά περιορισμό.

Τα δεδομένα του Πίνακα III-6 είναι σαφώς καταλληλότερα για συναγωγή συμπερασμάτων τουριστικής πολιτικής σημαντικών. Προσπερνούμε εξέταση της διαχρονικής δυναμικής, λόγω αβεβαιότητας όσον αφορά στην ακρίβεια των στοιχείων για την Ελλάδα και επικεντρώνουμε στην πιο πρόσφατη περίοδο 2000-2005.

Διαπιστώσεις:

- (α) Η Ελλάδα παραμένει ουραγός στην κατάταξη από απόψεως επιδόσεως μεταξύ των ανταγωνιστριών χωρών γενικώς, υστερούσα διακριτά έναντι χωρών, όπως το Μαρόκο και η Κροατία. Σε σχέση με τις αμεσότερα ανταγωνίστριες χώρες

για το έτος 2005 οι ανά διανυκτέρευση εισπράξεις στην χώρα μας είναι κατά μέσο όρο 50% χαμηλότερες.

- (β) Η Ελλάδα εμφανίζεται, σε πείσμα του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου που διαθέτει, σε σύγκριση πάντοτε με τις ανταγωνίστριες χώρες, ένας πολύ φθηνός προορισμός. Γεγονός, που εγείρει ερωτήματα, όσον αφορά στα αίτια. Φυσικά, δεν έχουμε λόγο να αμφισβητούμε την σχετική ακρίβειας της στατιστικής συναλλάγματος.

Η Τουρκία εμφανίζεται να εισπράττει 2,8 φορές περισσότερο συνάλλαγμα ανά διανυκτέρευση, οι Ισπανία – Ιταλία 2 – 2,5 φορές κ.ο.κ. Πρόκειται για πολύ μεγάλες διαφορές, για τις οποίες δεν υπάρχει προφανής μονοσήμαντη εξήγηση. Θα μπορούσε κανείς γενικώς και αορίστως να αποδώσει τη θλιβερή αυτή εικόνα στη μέση χαμηλή ποιότητα, δηλ. σε ένα σαρωτικού περιεχομένου προσδιορισμό, ο οποίος δεν εμπεριέχει χρήσιμη για την τουριστική πολιτική κατεύθυνση. Η πολυσύνθετη έννοια “ολική ποιότητα” για να καταστεί χρήσιμη από απόψεως πολιτικής είναι απαραίτητο να διασπασθεί στα επιμέρους συστατικά της και ει δυνατόν με σχετική ιεράρχηση αυτών από άποψη σπουδαιότητας. Βεβαίως, υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν τις συναλλαγματικές εισπράξεις των διαφόρων χωρών κατά αυτόνομο κατά τινα έννοια τρόπο.

β<sub>1</sub>. Οι ημερήσιοι επισκέπτες δεν διανυκτερεύουν, δεν είναι δηλ. τουρίστες με βάση τους υπάρχοντες ορισμούς, ωστόσο, δαπανούν για διάφορες καταναλώσεις φαγητού, ποτών, εισιτηρίων, αγορές κτλ. Τα δαπανώμενα ποσά από τους εν λόγω επισκέπτες προστίθενται στον αριθμητή του κλάσματος, όχι όμως αντιστοίχως και ο αριθμός των επισκεπτών στον παρονομαστή. Ο παράγοντας αυτός είναι πολύ σημαντικός για προορισμούς που γειτνιάζουν με μεγάλες πηγές προελεύσεως, όπως π.χ. Πορτογαλία – Ισπανία, Ισπανία – Δυτ. Ευρώπη (κυρίως Γαλλία) κ.ο.κ.

β<sub>2</sub>. Όσο περισσότερες είναι οι διανυκτερεύσεις ανά άφιξη (περίπτωση Ελλάδος) τόσο μικρότερη είναι η μέση ημερήσια δαπάνη, διότι ορισμένες δαπάνες οιωνί σταθερές, μειώνουν την επίπτωση αυτών στην περίπτωση των περισσότερων διανυκτερεύσεων.

β<sub>3</sub>. Συνήθως, η μακροτέρας διάρκειας διαμονή συνδυάζεται με οικογενειακού τύπου διακοπές, οπότε το ανά άτομο κόστος του ταξιδιού μειώνεται.

- β4. Τα πολλά διεθνή ταξίδια κατά την διάρκεια του έτους πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο από τις ευπορότερες ομάδες του πληθυσμού.
- β5. Διακριτή επίπτωση στην ανά διανυκτέρευση δαπάνη διαδραματίζει και η σύνθεση του τουριστικού πλήθους. Υψηλά ποσοστά υπερπόντιων τουριστών συνεπάγονται υψηλότερη μέση ημερήσια δαπάνη, πρώτον, διότι το υπερπόντιο ταξίδι αποτελεί συνήθως ταξίδι ζωής και δεύτερον, κατανέμεται κατά κανόνα σε περισσότερους του ενός εγγύς προς αλλήλους προορισμούς.
- (γ) Οι ανωτέρω παράγοντες ενεργούν σε βάρος της Ελλάδος στο σύνολο αυτών, αλλά δεν επαρκούν να εξηγήσουν το χάσμα δαπάνης που τη χωρίζει από τις ανταγωνίστριες χώρες. Η εξήγηση πρέπει να αναζητηθεί στις συνιστώσες της “ολικής ποιότητας” του τουριστικού προϊόντος. Αυτό απαιτεί ειδικές έρευνες πεδίου, προς τεκμηρίωση των απόψεων των καταναλωτών του τουριστικού προϊόντος που παράγομε. Ζητήματα που πρέπει να εξετασθούν, εν προκειμένω, είναι η επάρκεια του παραγόμενου προϊόντος, αν τούτο είναι το ενδεδειγμένο για τις προτιμήσεις των καταναλωτών, αλλά χρειάζεται συμπληρώσεις και εμπλουτισμό με ποιοτικά στοιχεία: τι άλλα τουριστικά προϊόντα, πέραν του προσφερομένου θα ικανοποιούσαν και σε ποιο βαθμό τις προσδοκίες και προτιμήσεις των καταναλωτών κ.ο.κ.

Πάντως, με βάση την υπάρχουσα εμπειρία και γνώση, που ούτε πλήρης είναι, ούτε πάντοτε επίκαιρη και με προοπτική, θα ανέφερε κανείς μεταξύ άλλων δύο βασικά στοιχεία. Το ένα αφορά στην έλλειψη τουριστικής παιδείας και συνειδησέως και το άλλο στην ποιότητα και επάρκεια των υποδομών και υπερδομών. Σε εκπονούμενη μελέτη του ΙΤΕΠ εξετάζονται τα σχετικά προβλήματα στο πλαίσιο συγκριτικής αξιολογήσεως με τις ανταγωνίστριες χώρες, με διαφαινόμενα σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν άμεσα στην κατεύθυνση που ενδείκνυται να ακολουθήσει η τουριστική πολιτική στο μέλλον.

### **3.3. Εναλλακτικός Τουρισμός: Μια Επικίνδυνη Ατραπός για το Μέλλον του Ελληνικού Τουρισμού**

Στην χώρα της υπερβολής, η έννοια “εναλλακτικός τουρισμός” έχει κυριολεκτικά μυθοποιηθεί. Το απογοητευτικό δε είναι ότι στην κατεύθυνση αυτής της μυθοπλασίας και ουτοπίας έχει προσχωρήσει, εν πολλοίς, και η ηγεσία των διαφόρων

οργάνων που εκπροσωπούν τους επιχειρούντες στον τομέα, ιδιαίτερα δε στον ξενοδοχειακό κλάδο. Ομιλούν περί εναλλακτικού τουρισμού ως εάν επρόκειτο για κάτι υποκατάστατο αυτού που έχουμε ως εάν επρόκειτο για παραγωγή ενός διαφορετικού αλλά οικονομικώς υπερέτερου αυτού στο οποίο υποκαθίσταται. Σ' αυτό, ίσως, έχει συμβάλει η οπισθοδρόμηση της τουριστικής δραστηριότητας, η οποία λανθασμένως εκλαμβάνεται ως ένδειξη περί της δήθεν ακαταλληλότητας του εφαρμοζόμενου τουριστικού μοντέλου. Η σύγχυση είναι προφανής και άκρως κοστογόνος, αν τελικώς η τουριστική πολιτική αναλωθεί σε οριακά θέματα περί αγροτουρισμού, ποδηλατικού και άλλων όμοιου δυναμισμού δραστηριότητες, και παραμελήσει τις μεγάλες ανάγκες της τουριστικής βάσεως της χώρας.

Αναφερόμενοι στον αλλοδαπό τουρισμό, διότι περί αυτού βασικώς πρόκειται, κάθε χώρα διαθέτει ορισμένη ποσότητα, κάποιας ποιότητας, σε φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους, ιστορικά καταξιωμένους, οι οποίοι αποτελούν τη βάση στην οποία είναι εφικτό να στηριχθεί, αναλόγως του πλούτου και πλουραλισμού των ανωτέρω στοιχείων, τουριστική ανάπτυξη κάποιου μεγέθους. Ασφαλώς, τα ανθρωπογενή στοιχεία αναδείξεως των ανωτέρω φυσικών και ιστορικών στοιχείων παίζουν σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού σε κλίμακα χρονική και ποσοτική, η οποία να συνεισφέρει στην οικονομική πρόοδο και ευημερία. Ωστόσο, τουριστική ανάπτυξη άξια λόγου δεν μπορεί να χωρήσει, αποκομμένη από τα ανωτέρω θεμελιακά στοιχεία. Ο τουρισμός, από την φύση του, είναι βιομηχανία που είναι καταδικασμένη σε αποτυχία, αν το σύνθετο προϊόν που παράγει δεν διαθέτει τα πλουραλιστικά στοιχεία που απαιτούν οι μεταβαλλόμενες καταναλωτικές προτιμήσεις. Αυτό είναι διαφορετικό από την πρόταση που ισχυρίζεται, ότι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού ή του γκολφ θα αναπληρώσει τις απώλειες που έχουμε από την “φθίνουσα” πορεία του παραδοσιακού μοντέλου που στηρίζεται στην θάλασσα και τον ήλιο, και τον νησιωτικό ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ενδιαφέροντος πλούτο. Στην έκταση που απαιτείται, παράλληλα προς άλλα βασικότερα στοιχεία, εμπλουτισμός των στοιχείων που συναποτελούν το σύνθετο τουριστικό προϊόν, αυτά πρέπει να αξιολογούνται όχι ως εναλλακτικά του παραδοσιακού μοντέλου, αλλά ως προσθετικά στοιχεία, που εμπλουτίζουν το προϊόν που αναδύεται από την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου. Σημείο βάσεως είναι και θα εξακολουθήσει να είναι ότι έχουμε από την πλουσιοπαρόχως δοθείσα δωρεά της Δημιουργίας και από την πολιτισμική κληρονομία.

Είναι λάθος, με υψηλό κόστος, να βλέπουμε ορισμένα συμπληρωματικά στοιχεία στο συγκριτικό μας πλεονέκτημα ως δήθεν εναλλακτική λύση στο πρόβλημα του τουρισμού. Το μοντέλο που έχουμε ακολουθήσει δεν έχει λάθος κατεύθυνση. Έχει τύχει ατελούς αξιοποιήσεως. Τυχούσα αλλαγή κατευθύνσεως θα έχει καταστροφικά αποτελέσματα. Τελευταίως, π.χ. ο αγροτουρισμός έχει αναχθεί από απόψεως πολιτικής σε υπ' αριθ. 1 θέμα του τουριστικού γίνεσθαι. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από δημόσιες δηλώσεις υπευθύνων. Αποτελεί δε ακραία περίπτωση ανευθυνότητας η μεγιστοποίηση του θέματος, απλώς και μόνον επειδή η ΕΕ αποφάσισε να σπαταλήσει λίγες δεκάδες εκατ. ευρώ συναφώς. Κανείς δε, δεν φρόντισε να πληροφορηθεί ποια είναι επί του προκειμένου η ευρωπαϊκή εμπειρία, και ιδιαίτερος ποια μπορεί να είναι η σημασία του ως παράγοντος προσελκύσεως αλλοδαπών τουριστών.

Εκ περιεργείας συγκεντρώσαμε στοιχεία για τις ανταγωνίστριες χώρες αναφερόμενα στην ποσοτική διάσταση του θέματος. Π.χ. στην Ισπανία, μόλις το 0,45% των συνολικών διανυκτερεύσεων (περίπου 180 εκατ.), ήτοι 815.000 διανυκτερεύσεις, αντιστοιχούν στους τουρίστες που επιλέγουν αγροτουρισμό, εκ των οποίων το 80% είναι Ισπανοί. Στην Πορτογαλία, μόνο το 2% του “καταλυματικού” δυναμικού αποτελείται από αγροτουριστικά καταλύματα ιδιαίζουσας υφής, ακατάλληλα για φιλοξενία οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας τουριστών με πολύ μικρή και εδώ συμμετοχή αλλοδαπών τουριστών, που είναι το ζητούμενο, ιδιαίτερα για μια μικρή χώρα.

Ένα επικίνδυνο μονοπάτι επέλεξε να ακολουθήσει η τουριστική πολιτική, στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει την καθίζηση του ελληνικού αλλοδαπού τουρισμού που συνετελέσθη, κυρίως, την περίοδο 2000-2004, και μάλιστα σε συνθήκες ανθήσεως του παγκόσμιου τουρισμού. Αντί να στραφεί στους παράγοντες που προκάλεσαν το φαινόμενο, επιζητεί “εναλλακτικούς” τρόπους αναζωογονήσεως, εναλλακτικά τουριστικά προϊόντα: προϊόντα, επιλεγόμενα από τις χώρες, όπου η ζήτηση αυτών είναι σχετικά μεγάλη. Η προσέγγιση αυτή είναι προφανώς λανθασμένης συλλήψεως, διότι επιχειρεί με μίμηση επιτυχών προτύπων να αναστρέψει δυσμενείς τάσεις που ανεπτύχθησαν εξ άλλων λόγων. Καθιερώθηκε δε η στερουμένη εννοιολογικής και πρακτικής αξίας έννοια “εναλλακτικές μορφές τουρισμού” χωρίς αναφορά σε τυχόντα συγκριτικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα

που σχετίζονται με τα φυσικο-πολιτισμικά και ανθρωπογενή τουριστικά “αξιοθέατα” της χώρας.

Προκαλούν, πράγματι, ανησυχία οι θέσεις που διατυπώνονται σε κείμενο επιτροπής υπό τον τίτλο “Αναπτυξιακή Στρατηγική για τον Τομέα του Τουρισμού” που συνεστήθη προς τούτο από το Υπουργείο Τουριστικής Αναπτύξεως. Από το κείμενο αυτό προκύπτουν με σαφήνεια δύο κορυφαίοι στόχοι:

- (α) απεξάρτηση του τουρισμού από το δίπτυχο “ήλιος – θάλασσα” και
- (β) η, ως συνέπεια ή προϋπόθεση αυτής της απεξαρτήσεως, επίδοση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Οι χωρίς περίσκεψη διατυπώνοντες αυτές τις απόψεις δεν διερωτήθηκαν για ποιο λόγο οι Νορβηγοί δεν αναπτύσσουν ως εναλλακτική μορφή τον ήλιο και την θάλασσα, αλλά περιορίζονται στον κλασικό περιηγητικό τουρισμό;

Ο ήλιος και η θάλασσα δεν έχουν υποκατάστατα, έχουν, όμως, δυνατότητες εμπλουτισμού του προϊόντος που παράγουν με συμπληρωματικές υπηρεσίες. Τα περί γκολφ, αγροτουρισμού, γαστρονομικού, καταδυτικού κ.ά. συγκεκριμένως αναφερόμενα, δεν πρόκειται να σώσουν τον τουρισμό μας. Αν δεν μπορούμε να αξιοποιήσουμε το κατεξοχήν συγκριτικό μας πλεονέκτημα, θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε βιώσιμες ειδικές μορφές, για τις οποίες δεν διαθέτομε συγκριτικό πλεονέκτημα;

Η θέση μας για τις ενδεδειγμένες κατευθύνσεις της τουριστικής πολιτικής και την συγκέντρωση δυνάμεων για την πραγμάτωσή της κινείται σε τέσσερις άξονες:

- (α) τον ήλιο – θάλασσα
- (β) τα πολιτισμικά αξιοθέατα
- (γ) τον τουρισμό πόλεων, με έμφαση στην Τρίτη ηλικία, και
- (δ) τον θαλάσσιο τουρισμό (συνδεδεμένες με την θάλασσα τουριστικές υπηρεσίες).

Αν αξιοποιήσουμε σε ικανοποιητικό βαθμό τα ανωτέρω, τα οποία συνδυάζονται και συνυπάρχουν με σπάνιας ομορφιάς νησιωτικά συμπλέγματα και άφθονα και μοναδικά πολιτισμικά στοιχεία, θα χρειασθεί να λάβομε μέτρα συγκρατήσεως των τουριστικών ρευμάτων. Η οπισθοδρόμηση του τουρισμού μας έχει συγκεκριμένα αίτια, που συνδέονται σε υψηλό βαθμό με την απουσία

τουριστικής συνειδήσεως και παιδείας, και όχι σε έλλειμμα “εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων”.

Ως τουριστική χώρα, αλλά και για τις ανάγκες του εσωτερικού, ασφαλώς χρειαζόμαστε συμπληρωματικού τύπου υπηρεσίες. Από το σημείο, όμως, αυτό μέχρι να τολμούμε να εκστομίζουμε την αναπτυξιακή ύβρη “απεξάρτηση από τον ήλιο και την θάλασσα”, υπάρχει αγεφύρωτο χάσμα. Και η σκέψη απλώς ότι διατυπώνεται επισήμως, έστω για σκοπούς προβληματισμού, μια τέτοια πρόταση προκαλεί βαθιά θλίψη.

Το συμπέρασμα είναι αβίαστο και υπαγορεύει, υπό αυστηράν έννοια, μεγιστοποίηση των ωφελειών από την αξιοποίηση των εν δυνάμει τουριστικών αγαθών που εν σχετική αφθονία διαθέτομε. Οποιαδήποτε απομάκρυνση από το υπάρχον διεθνές συγκριτικό πλεονέκτημα αποτελεί σπατάλη και οπισθοδρόμηση. Η αναλογία των συνθετικών στοιχείων του τουριστικού προϊόντος πρέπει να προσαρμόζεται διαχρονικώς προς τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των τουριστών. Χωρίς αυτογνωσία, η πορεία θα εκτραπεί σε ανάλωση δυνάμεων για όλως οριακά πράγματα, παραμελώντας την ουσία: τους λόγους για τους οποίους θα επελέγετο η χώρα μας, ως προορισμός και από πόσους!





## IV. Παράρτημα Στατιστικών Πινάκων

### ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

- Π.1. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής
- Π.2. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
- Π.3. Δείκτες Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία
- Π.4. Δείκτες Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία. Σύνολο Αγοράς και Κύριες Ομάδες Βιομηχανικών Κλάδων
- Π.5. Δείκτες Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο
- Π.6. Ιδιωτική Οικοδομική Δραστηριότητα – Όγκος Νέων Οικοδομών
- Π.7. Απασχόληση
- Π.8. Ανάλυση Καταθέσεων Εγχωρίων Επιχειρήσεων και Νοικοκυριών κατά Κατηγορία (σε εκατ. ευρώ)
- Π.9. Ανάλυση Καταθέσεων Εγχωρίων Επιχειρήσεων και Νοικοκυριών κατά Κατηγορία (% μεταβολές)
- Π.10. Δάνεια προς τις Εγχώριες Επιχειρήσεις και Νοικοκυριά από τα Εγχώρια NXI
- Π.11. Δάνεια προς τις Εγχώριες Επιχειρήσεις κατά Κλάδο Δραστηριότητας από τα Εγχώρια NXI
- Π.12. Δάνεια προς τα Εγχώρια Νοικοκυριά κατά Κατηγορία από τα Εγχώρια NXI
- Π.13. Ισοζύγιο Πληρωμών
- Π.14. Διμερείς Συναλλαγματικές Ισοτιμίες έναντι του Ευρώ
- Π.15. Ευρωπαϊκή Ένωση – Α.Ε.Π.
- Π.16. Ευρωπαϊκή Ένωση – κατά κεφαλή Α.Ε.Π.
- Π.17. Ευρωπαϊκή Ένωση – Ιδιωτική Κατανάλωση κατά Κεφαλή
- Π.18. Διεθνής Τουρισμός Ελλάδος – Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών ανά Χώρα Προελεύσεως
- Π.19. Διεθνής Τουρισμός Ελλάδος – Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών ανά Χώρα Προελεύσεως (μερίδια αγοράς)
- Π.20. Διεθνής Τουρισμός – Κύριες Ανταγωνίστριες Χώρες: Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις, Δυναμικότητα
- Π.21. Διεθνής Τουρισμός – Κύριες Ανταγωνίστριες Χώρες: Συναλλαγματικές Εισπράξεις, Δαπάνη ανά Άφιξη, Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση
- Π.22. Παγκόσμιος Τουρισμός – Αφίξεις και Συναλλαγματικές Εισπράξεις
- Π.23. Παγκόσμιος Τουρισμός – Αφίξεις ανά Περιοχή
- Π.24. Παγκόσμιος Τουρισμός – Συναλλαγματικές Εισπράξεις ανά Περιοχή



**Πίνακας Π.1**  
**Δείκτες Βιομηχανικής Παραγωγής**  
*(Βάση 2000=100)*

Περίοδος	Γενικός Δείκτης	Ορυχεία - Λατομεία	ΗΛ/μός - Φυσικό Αέριο Νερό	Μεταποίηση			
				Γενικός	Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά	Διαρκή καταναλωτικά αγαθά	Κεφαλαιουχικά αγαθά
<b>2001</b>	98,2	102,4	99,9	97,5	100,7	85,6	87,0
<b>2002</b>	99,0	112,3	101,7	97,4	102,9	72,4	80,7
<b>2003</b>	99,3	106,4	107,6	97,0	101,5	69,8	81,4
<b>2004</b>	100,4	106,8	109,1	98,1	104,2	71,1	81,0
<b>2005</b>	99,6	100,2	109,8	97,4	103,3	79,1	76,8
<b>2005</b>							
<b>Ιαν.</b>	87,8	86,5	112,2	82,7	82,7	51,0	56,3
<b>Φεβ.</b>	99,5	91,5	108,1	98,3	101,9	78,0	87,8
<b>Μαρ.</b>	97,7	89,9	107,3	96,3	98,3	76,7	80,5
<b>Απρ.</b>	100,2	100,8	102,6	99,6	109,5	92,8	77,2
<b>Μάιος</b>	103,8	105,6	102,3	104,0	107,9	85,8	87,0
<b>Ιουν.</b>	104,8	112,7	111,7	102,8	111,0	88,6	78,8
<b>Ιουλ.</b>	105,9	106,7	126,9	101,4	109,9	82,3	81,6
<b>Αύγ.</b>	91,2	98,3	117,3	85,1	109,1	49,0	43,1
<b>Σεπτ.</b>	107,8	116,1	108,9	106,9	117,3	90,3	81,3
<b>Οκτ.</b>	100,4	112,5	100,9	99,3	103,0	82,9	76,0
<b>Νοεμ.</b>	100,8	93,8	108,4	99,7	98,6	87,7	83,2
<b>Δεκ.</b>	95,1	87,5	110,5	92,3	90,3	84,5	89,2
<b>2006</b>							
<b>Ιαν.</b>	89,2	83,1	115,2	84,1	85,6	52,2	52,2
<b>Φεβ.</b>	98,2	90,1	112,8	95,7	95,1	72,2	82,6
<b>Μαρ.</b>	101,3	93,3	104,3	101,3	100,3	82,7	87,7
<b>Απρ.</b>	97,1	88,0	94,6	98,3	98,0	79,2	89,8
<b>Μάιος</b>	105,6	109,4	107,1	104,9	109,9	82,6	81,1
<b>Ιουν.</b>	107,7	106,1	112,0	107,0	112,2	87,8	88,3
<b>Ιουλ.</b>	107,5	115,4	117,0	104,8	109,2	86,7	84,7
<b>Αύγ. (*)</b>	93,3	95,6	123,8	86,6	106,6	56,4	54,7
(*) Προσωρινά στοιχεία.							
Πηγή : ΕΣΥΕ.							

**Πίνακας Π.2**  
**Δείκτες Τιμών Καταναλωτή**  
*(Βάση 2005=100)*

Περίοδος	Γενικός Δείκτης	Ειδικοί δείκτες						
		Διατροφή	Στέγαση	Ένδυση και υπόδηση	Μεταφορές	Ξενοδοχεία - Καφέ-Εστιατόρια	Αναψυχή	
<b>2001</b>	87,5	89,4	81,2	86,9	88,8	83,1	89,7	
<b>2002</b>	90,7	94,2	83,9	90,0	89,5	88,7	92,7	
<b>2003</b>	93,9	98,9	87,7	91,8	92,2	93,0	95,4	
<b>2004</b>	96,6	99,4	91,8	95,5	95,4	96,9	98,1	
<b>2005</b>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
<b>2005</b>	Ιαν.	98,5	100,1	94,9	101,2	96,0	99,4	99,4
	Φεβ.	97,3	101,4	96,0	87,4	97,0	98,4	99,3
	Μαρ.	99,5	101,6	98,6	101,3	97,7	98,8	99,5
	Απρ.	100,3	101,7	99,5	101,3	100,3	99,8	99,6
	Μάιος	100,6	101,8	99,7	102,7	100,0	100,0	99,9
	Ιουν.	100,4	99,5	100,0	102,7	101,0	99,9	99,8
	Ιουλ.	99,1	96,7	100,1	96,5	101,0	100,1	99,9
	Αύγ.	98,7	98,0	100,2	90,3	102,0	100,1	99,8
	Σεπτ.	100,9	98,7	100,6	102,7	103,3	100,3	100,3
	Οκτ.	101,5	99,8	102,9	104,6	102,4	100,6	100,6
	Νοεμ.	101,3	100,0	103,6	104,7	99,3	100,6	100,9
	Δεκ.	101,8	100,8	103,9	104,7	100,1	102,0	101,2
<b>2006</b>	Ιαν.	101,7	101,7	104,6	100,6	100,6	102,2	101,3
	Φεβ.	100,5	103,4	105,0	88,3	100,1	101,4	101,2
	Μαρ.	102,8	103,8	106,1	103,5	101,7	101,5	101,4
	Απρ.	103,6	105,5	106,3	104,7	103,4	102,9	101,5
	Μάιος	103,7	104,7	106,7	106,1	104,0	102,0	101,4
	Ιουν.	103,6	103,0	106,9	106,2	104,0	102,3	101,4
	Ιουλ.	103,0	102,3	107,1	98,7	105,9	102,5	101,4
	Αύγ.	102,2	102,6	107,8	91,1	105,5	102,7	101,1
	Σεπτ.	103,8	103,3	108,0	105,9	101,7	102,9	101,5

Πηγή : ΕΣΥΕ.

Πίνακας Π.3						
Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία						
(Βάση 2000 = 100)						
Περίοδος		Γενικός Δείκτης Συνόλου Αγοράς	Δ.Τ.Π. Εγχώριας Αγοράς	Δ.Τ.Π. Εξωτερικής Αγοράς	Δ.Τ.Π. Εξωτερικής Αγοράς, σε Χώρες Ευρωζώνης	Δ.Τ.Π. Εξωτερικής Αγοράς, σε Χώρες εκτός Ευρωζώνης
2001		102,8	103,6	100,7		
2002		104,8	106,0	101,8		
2003		106,5	108,5	101,5		
2004		110,6	112,3	106,6	107,8	105,5
2005		116,4	118,9	110,6	108,7	112,3
2005	Ιαν.	111,4	113,6	106,2	106,9	105,6
	Φεβ.	112,3	114,5	106,9	107,1	106,7
	Μαρ.	114,1	116,4	108,5	107,6	109,3
	Απρ.	115,1	117,6	109,1	107,8	110,3
	Μάιος	114,7	117,1	109,1	108,0	110,1
	Ιουν.	116,1	118,6	110,1	108,4	111,7
	Ιουλ.	116,9	119,2	111,5	109,0	113,8
	Αύγ.	117,9	120,2	112,5	109,4	115,4
	Σεπτ.	119,6	122,0	113,8	110,0	117,3
	Οκτ.	120,2	123,0	113,6	110,1	116,8
	Νοεμ.	119,3	122,0	113,1	110,1	115,8
	Δεκ.	119,7	122,8	112,6	110,0	114,9
2006	Ιαν.	121,7	124,9	114,2	111,1	117,0
	Φεβ.	122,2	125,4	114,6	111,8	117,1
	Μαρ.	122,9	126,1	115,4	112,2	118,4
	Απρ.	124,3	127,8	116,0	112,7	119,0
	Μάιος	124,4	128,0	115,8	112,8	118,5
	Ιουν.	124,4	128,0	115,8	112,6	118,7
	Ιουλ.	125,3	129,1	116,3	112,7	119,6
	Αύγ.	125,8	129,5	117,3	113,5	120,8
Πηγή : ΕΣΥΕ.						

**Πίνακας Π.4**

**Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία**

**Γενικός Δείκτης Συνόλου Αγοράς και Δείκτες Κύριων Ομάδων Βιομηχανικών Κλάδων**

*(Βάση 2000 = 100)*

Περίοδος		Γενικός Δείκτης Συνόλου Αγοράς	Ειδικό Δείκτης Συνόλου Αγοράς				
			Ενδιάμεσα Αγαθά	Κεφαλαιουχικά Αγαθά	Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά	Αναλώσιμα Καταναλωτικά Αγαθά	Ενεργειακά Αγαθά
<b>2001</b>		102,8	104,7	100,7	103,4	104,7	95,1
<b>2002</b>		104,8	105,4	102,0	105,2	108,2	96,4
<b>2003</b>		106,5	106,2	102,8	105,2	110,7	98,2
<b>2004</b>		110,6	108,7	106,8	106,7	116,4	105,6
<b>2005</b>		116,4	112,2	108,5	110,3	117,9	121,3
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	111,4	110,5	108,0	108,9	115,5	107,4
	<b>Φεβ.</b>	112,3	110,9	108,0	109,2	115,9	109,6
	<b>Μαρ.</b>	114,1	111,4	108,0	109,4	116,1	115,7
	<b>Απρ.</b>	115,1	111,6	108,3	109,9	116,9	118,4
	<b>Μάιος</b>	114,7	111,8	108,3	110,2	117,1	116,5
	<b>Ιουν.</b>	116,1	111,9	108,2	110,3	117,5	120,9
	<b>Ιουλ.</b>	116,9	112,1	108,1	110,3	117,6	123,7
	<b>Αύγ.</b>	117,9	112,2	108,1	110,3	118,1	127,1
	<b>Σεπτ.</b>	119,6	112,5	108,6	111,0	118,7	132,1
	<b>Οκτ.</b>	120,2	112,7	108,9	111,2	120,3	131,8
	<b>Νοεμ.</b>	119,3	114,1	109,2	111,5	120,3	126,7
	<b>Δεκ.</b>	119,7	114,6	109,8	111,6	121,3	126,1
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	121,7	115,1	109,6	111,6	123,7	129,7
	<b>Φεβ.</b>	122,2	116,1	109,2	112,3	123,8	130,3
	<b>Μαρ.</b>	122,9	116,7	109,1	112,7	124,0	132,2
	<b>Απρ.</b>	124,3	117,9	109,3	113,0	124,6	135,0
	<b>Μάιος</b>	124,4	119,5	110,1	113,2	123,8	134,6
	<b>Ιουν.</b>	124,4	120,6	110,7	113,4	123,2	134,3
	<b>Ιουλ.</b>	125,3	120,9	110,9	113,4	123,2	137,3
	<b>Αύγ.</b>	125,8	121,5	111,1	113,8	123,8	137,9

Πηγή : ΕΣΥΕ.

<b>Πίνακας Π.5</b>					
<b>Δείκτες Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο *</b>					
<i>(Βάση 2000=100)</i>					
<b>Περίοδος</b>		<b>Γενικός Δείκτης</b>	<b>Τρόφιμα- Ποτά - Καπνός</b>	<b>Ένδυση - Υπόδηση</b>	<b>Έπιπλα - Οικιακός Εξοπλισμός</b>
<b>2001</b>		104,2	101,2	103,0	104,5
<b>2002</b>		109,3	101,6	106,6	109,3
<b>2003</b>		114,0	101,8	107,6	113,5
<b>2004</b>		119,1	106,6	109,1	118,0
<b>2005</b>		122,6	109,8	110,5	118,7
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	115,0	104,7	91,2	102,8
	<b>Φεβ.</b>	123,2	104,6	133,0	122,7
	<b>Μαρ.</b>	115,5	107,3	88,8	114,6
	<b>Απρ.</b>	127,1	118,2	117,7	113,7
	<b>Μάιος</b>	118,2	111,4	103,2	123,7
	<b>Ιουν.</b>	117,9	109,8	96,8	118,3
	<b>Ιουλ.</b>	122,5	110,0	108,7	120,6
	<b>Αύγ.</b>	113,6	104,5	89,6	109,3
	<b>Σεπτ.</b>	118,2	99,8	98,5	121,2
	<b>Οκτ.</b>	124,1	104,7	121,4	120,6
	<b>Νοεμ.</b>	122,9	107,3	119,9	120,8
	<b>Δεκ.</b>	153,3	140,7	159,6	139,3
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	115,3	100,7	91,5	94,5
	<b>Φεβ.</b>	130,5	98,0	120,7	122,5
	<b>Μαρ.</b>	122,4	104,6	82,5	129,8
	<b>Απρ.</b>	139,7	123,2	130,1	130,4
	<b>Μάιος</b>	126,5	107,3	96,6	136,8
	<b>Ιουν.</b>	129,8	110,8	92,4	152,6
	<b>Ιουλ. (**)</b>	135,6	113,0	103,7	153,4
* Αναθεωρημένος δείκτης όγκου λιανικών πωλήσεων, χωρίς την αξία του ΦΠΑ.					
** Προσωρινά στοιχεία.					
Πηγή : ΕΣΥΕ.					

**Πίνακας Π.6**  
**Ιδιωτική Οικοδομική Δραστηριότητα**  
**Όγκος Νέων Οικοδομών**

*(Χιλιάδες μ3)*

Περίοδος	Νομός Αττικής	Πελοπόννησος	Μακεδονία *	Κρήτη	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο
<b>2001</b>	21.310,8	3.635,2	19.978,6	3.995,2	3.422,7	70.424,8
<b>2002</b>	23.679,5	4.286,3	20.835,6	4.291,1	4.379,7	77.080,8
<b>2003</b>	22.051,9	4.571,1	21.649,5	4.899,2	5.010,0	78.265,2
<b>2004</b>	19.718,9	4.512,0	21.753,0	5.507,0	4.085,3	75.641,8
<b>2005</b>	29.539,8	6.647,8	28.105,4	6.627,4	4.936,9	102.234,4
<b>2005</b>						
<b>Ιαν.</b>	1.163,2	241,5	1.535,6	323,6	214,7	4.521,7
<b>Φεβ.</b>	1.309,2	314,4	1.459,7	355,9	287,1	5.161,5
<b>Μαρ.</b>	1.650,4	377,9	1.478,5	442,0	239,8	5.794,6
<b>Απρ.</b>	2.262,0	459,8	1.963,1	415,8	331,3	7.347,2
<b>Μάιος</b>	1.429,9	366,3	1.840,7	459,4	253,7	5.966,5
<b>Ιουν.</b>	1.650,6	470,6	1.892,0	448,2	335,2	6.470,9
<b>Ιουλ.</b>	4.813,9	853,3	2.683,4	551,4	393,1	11.959,3
<b>Αύγ.</b>	215,1	321,2	1.501,6	473,8	382,8	4.325,0
<b>Σεπτ.</b>	1.540,0	442,4	2.172,4	447,2	454,3	7.067,7
<b>Οκτ.</b>	2.121,1	525,9	2.288,7	528,3	345,1	7.871,5
<b>Νοεμ.</b>	3.185,9	573,0	2.481,2	633,6	494,4	10.048,3
<b>Δεκ.</b>	8.198,4	1.701,6	6.808,4	1.548,2	1.205,7	25.700,2
<b>2006</b>						
<b>Ιαν.</b>	1.071,4	248,3	1.104,6	261,0	211,9	3.902,6
<b>Φεβ.</b>	1.619,6	379,4	1.653,0	322,0	323,6	6.161,2
<b>Μαρ.</b>	2.100,1	506,5	2.147,1	517,7	498,4	7.522,2
<b>Απρ.</b>	2.048,2	375,9	1.782,5	448,3	307,7	6.761,8
<b>Μάιος</b>	2.115,3	542,2	2.266,8	488,3	451,9	7.858,1
<b>Ιουν.</b>	2.132,4	582,4	2.117,4	549,2	340,2	7.685,0
<b>Ιουλ.</b>	3.544,1	1.042,0	2.654,6	557,1	482,2	10.172,2
* Αν. Μακεδονία & Θράκη, Κεντρ. Μακεδονία. Δυτ. Μακεδονία.						
Πηγή : ΕΣΥΕ						



<b>Πίνακας Π.7</b>				
<b>Απασχόληση (σε χιλιάδες)</b>				
	<b>Εργατικό δυναμικό</b>	<b>Απασχολούμενοι</b>	<b>Άνεργοι</b>	<b>Ποσοστό ανεργίας</b>
<b>1998*</b>	4.525,8	4.017,9	507,9	11,2
<b>1999*</b>	4.586,2	4.031,4	554,8	12,1
<b>2000*</b>	4.612,0	4.088,5	523,5	11,4
<b>2001*</b>	4.580,2	4.086,3	493,9	10,8
<b>2002*</b>	4.656,1	4.175,8	480,3	10,3
<b>2003*</b>	4.734,4	4.274,5	459,9	9,7
<b>2004*</b>	4.818,8	4.313,0	505,8	10,5
<b>2005*</b>	4.846,5	4.369,0	477,5	9,9
<b>2002</b>				
<b>I</b>	4.600,5	4.076,5	524,0	11,4
<b>II</b>	4.652,3	4.190,2	462,1	9,9
<b>III</b>	4.682,5	4.223,6	458,9	9,8
<b>IV</b>	4.688,8	4.212,8	476,0	10,2
<b>2003</b>				
<b>I</b>	4.712,2	4.224,5	487,7	10,3
<b>II</b>	4.728,4	4.286,6	441,8	9,3
<b>III</b>	4.748,3	4.309,1	439,2	9,2
<b>IV</b>	4.749,0	4.277,9	471,1	9,9
<b>2004</b>				
<b>I</b>	4.792,9	4.249,1	543,8	11,3
<b>II</b>	4.822,7	4.329,7	493,0	10,2
<b>III</b>	4.827,5	4.341,6	485,9	10,1
<b>IV</b>	4.831,8	4.331,4	500,4	10,4
<b>2005</b>				
<b>I</b>	4.827,6	4.325,0	502,6	10,4
<b>II</b>	4.848,7	4.381,9	466,8	9,6
<b>III</b>	4.855,4	4.385,6	469,8	9,7
<b>IV</b>	4.854,3	4.383,4	470,9	9,7
<b>2006</b>				
<b>I</b>	4.873,1	4.400,0	473,1	9,7
<b>II</b>	4.880,2	4.452,8	427,4	8,8
* Μέσοι ετήσιοι όροι.				
Πηγή: ΕΣΥΕ.				

Πίνακας Π.8						
Ανάλυση Καταθέσεων Εγχωρίων Επιχειρήσεων και Νοικοκυριών κατά Κατηγορία						
(εκατ. ευρώ)						
Περίοδος		Σύνολο Καταθέσεων	Όψεως	Ταμειυτηρίου	Προθεσμίας <sup>(*)</sup>	Επιτόκια εντόκων γραμμάτων 12μηνης διάρκειας (%)
2000		90.737,8	11.007,0	50.917,8	28.813,0	6,22
2001		101.809,4	13.385,2	58.323,1	30.101,1	4,08
2002		104.761,1	13.367,3	60.406,1	30.987,7	3,50
2003		115.750,1	15.395,8	65.141,1	35.213,2	2,34
2004		128.424,5	18.274,2	73.954,2	36.196,1	2,27
2005		155.698,1	22.180,2	79.800,8	53.717,1	2,33
2005	Ιαν.	131.749,7	17.586,6	73.515,5	40.647,6	2,31
	Φεβ.	134.088,9	17.866,2	74.096,0	42.126,7	2,31
	Μαρ.	134.801,9	17.521,9	73.527,1	43.752,9	2,34
	Απρ.	136.854,8	17.333,7	74.453,1	45.068,0	2,27
	Μάιος	137.472,3	17.189,9	75.046,6	45.235,8	2,19
	Ιουν.	142.951,9	20.868,4	77.036,6	45.046,9	2,10
	Ιουλ.	142.253,8	19.144,9	76.318,4	46.790,5	2,17
	Αύγ.	143.123,5	18.436,6	76.764,9	47.922,0	2,22
	Σεπτ.	145.473,2	19.789,0	77.143,1	48.541,1	2,22
	Οκτ.	149.303,2	20.542,2	77.351,8	51.409,2	2,41
	Νοεμ.	150.251,5	20.228,8	77.297,6	52.725,1	2,69
	Δεκ.	155.698,1	22.180,2	79.800,8	53.717,1	2,78
2006	Ιαν.	155.334,7	20.097,8	78.361,8	56.875,1	2,84
	Φεβ.	156.125,1	19.797,5	78.114,4	58.213,2	2,91
	Μαρ.	157.741,0	20.229,3	77.611,2	59.900,5	3,11
	Απρ.	158.730,2	19.707,4	78.160,7	60.862,1	3,22
	Μάιος	159.942,6	20.063,9	77.829,2	62.049,5	3,31
	Ιουν.	164.328,2	22.398,2	78.543,2	63.386,8	3,41
	Ιουλ.	164.473,3	21.667,6	78.137,8	64.667,9	3,54
	Αύγ.					3,61
(*) Περιλαμβάνονται και οι δεσμευμένες καταθέσεις.						
Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.						

Πίνακας Π. 9

## Ανάλυση Καταθέσεων Εγχωρίων Επιχειρήσεων και Νοικοκυριών κατά Κατηγορία

(% μεταβολές)

Περίοδος		Σύνολο Καταθέσεων		Όψεως		Ταμειυτηρίου		Προθεσμίας (*)	
		Δ% Δεκεμβρίου	Δ% Προηγ. έτους	Δ% Δεκεμβρίου	Δ% Προηγ. έτους	Δ% Δεκεμβρίου	Δ% Προηγ. έτους	Δ% Δεκεμβρίου	Δ% Προηγ. έτους
2000		7,4	7,4	-2,4	-2,4	8,0	8,0	10,6	10,6
2001		12,2	12,2	21,6	21,6	14,5	14,5	4,5	4,5
2002		2,9	2,9	-0,1	-0,1	3,6	3,6	2,9	2,9
2003		10,5	10,5	15,2	15,2	7,8	7,8	13,6	13,6
2004		10,9	10,9	18,7	18,7	13,5	13,5	2,8	2,8
2005		22,1	22,1	21,4	21,4	7,9	7,9	51,6	51,6
2005	Ιαν.	2,6	14,6	-3,8	18,2	-0,6	13,7	12,3	14,6
	Φεβ.	4,4	16,1	-2,2	18,4	0,2	11,7	16,4	23,6
	Μαρ.	5,0	14,7	-4,1	13,2	-0,6	9,2	20,9	25,8
	Απρ.	6,6	15,2	-5,1	10,5	0,7	11,6	24,5	23,6
	Μάιος	7,0	15,9	-5,9	14,6	1,5	9,5	25,0	28,9
	Ιουν.	11,3	18,1	14,2	29,8	4,2	10,6	24,5	27,7
	Ιουλ.	11,1	16,6	4,8	17,0	3,2	8,7	30,5	31,8
	Αύγ.	11,9	17,8	0,9	18,3	3,8	9,0	34,1	34,5
	Σεπτ.	13,8	18,4	8,3	18,3	4,3	9,6	36,1	35,5
	Οκτ.	16,9	21,1	12,4	22,0	4,6	9,6	44,3	43,0
	Νοεμ.	17,7	21,0	10,7	16,9	4,5	9,0	48,1	46,2
	Δεκ.	22,1	22,1	21,4	21,4	7,9	7,9	51,6	51,6
2006	Ιαν.	-1,0	17,9	-9,4	14,3	-1,8	6,6	3,6	39,9
	Φεβ.	-0,5	16,4	-10,7	10,8	-2,1	5,4	6,1	38,2
	Μαρ.	0,6	17,0	-8,8	15,5	-2,7	5,6	9,2	36,9
	Απρ.	1,2	16,0	-11,1	13,7	-2,1	5,0	10,9	35,0
	Μάιος	2,0	16,3	-9,5	16,7	-2,5	3,7	13,1	37,2
	Ιουν.	4,8	15,0	1,0	7,3	-1,6	2,0	15,5	40,7
	Ιουλ.	4,9	15,3	-2,3	13,2	-2,1	2,4	17,8	36,9

(\*) Περιλαμβάνονται και οι δεσμευμένες καταθέσεις.

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας Π.10							
Δάνεια προς τις Εγχώριες Επιχειρήσεις και Νοικοκυριά από τα Εγχώρια ΝΧΙ							
Περίοδος		Σύνολο		Επιχειρήσεις		Νοικοκυριά	
		Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους
<b>2000</b>		59.330,0	27,6	42.360,3	24,6	16.969,7	35,5
<b>2001</b>		74.027,4	24,8	50.198,7	18,5	23.828,7	40,4
<b>2002</b>		86.510,5	16,9	55.012,2	9,6	31.498,3	32,2
<b>2003</b>		101.178,1	17,3	60.979,3	10,8	40.198,8	27,7
<b>2004</b>		117.201,7	16,2	65.566,3	8,0	51.635,4	28,7
<b>2005</b>		136.981,1	17,8	71.282,9	10,1	65.698,2	27,6
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	118.387,3	15,6	65.985,6	7,1	52.401,7	28,6
	<b>Φεβ.</b>	118.906,4	14,9	65.521,9	5,6	53.384,5	28,7
	<b>Μαρ.</b>	120.704,9	15,2	66.096,9	6,4	54.608,0	28,3
	<b>Απρ.</b>	123.037,2	16,2	67.097,9	7,7	55.939,3	28,5
	<b>Μάιος</b>	124.228,8	14,8	67.257,5	5,6	56.971,3	28,0
	<b>Ιουν.</b>	125.452,3	14,9	68.474,1	6,6	56.978,2	26,9
	<b>Ιουλ.</b>	127.215,3	14,6	69.613,6	7,3	57.601,7	25,0
	<b>Αύγ.</b>	127.788,5	14,9	69.212,3	7,6	58.576,2	25,0
	<b>Σεπτ.</b>	129.507,9	15,1	69.305,5	7,2	60.202,4	25,7
	<b>Οκτ.</b>	131.111,7	15,0	69.462,4	6,6	61.649,3	26,2
	<b>Νοεμ.</b>	133.136,0	15,9	69.791,5	7,7	63.344,5	26,6
	<b>Δεκ.</b>	136.981,1	17,8	71.282,9	10,1	65.698,2	27,6
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	137.731,3	17,3	70.999,2	8,9	66.732,1	27,7
	<b>Φεβ.</b>	139.714,7	18,4	71.491,8	10,5	68.222,9	28,2
	<b>Μαρ.</b>	142.633,2	18,9	72.960,4	11,5	69.672,8	28,0
	<b>Απρ.</b>	144.593,0	18,2	73.944,7	11,2	70.648,3	26,7
	<b>Μάιος</b>	145.477,5	17,8	74.372,3	11,5	71.105,2	25,2
	<b>Ιουν.</b>	148.322,9	18,9	76.259,8	12,3	72.063,1	26,9
	<b>Ιουλ.</b>	150.012,0	18,6	76.374,7	10,6	73.637,3	28,2
Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.							

Πίνακας Π.11

## Δάνεια προς τις Εγχώριες Επιχειρήσεις κατά Κλάδο Δραστηριότητας από τα Εγχώρια ΝΧΙ

Περίοδος		Επιχειρήσεις		Βιομηχανία		Τουρισμός		Ναυτιλία	
		Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους
<b>2000</b>		42.360,3	24,6	11.823,7	12,8	1.814,3	12,9	3.614,2	24,6
<b>2001</b>		50.198,7	18,5	12.614,9	6,7	2.171,3	19,7	4.103,5	13,5
<b>2002</b>		55.012,2	9,6	14.364,0	13,9	2.903,2	33,7	4.147,0	1,1
<b>2003</b>		60.979,3	10,8	15.865,1	10,5	3.488,2	20,2	4.316,7	4,1
<b>2004</b>		65.566,3	8,0	15.675,6	-1,2	4.040,0	15,8	4.494,8	4,1
<b>2005</b>		71.282,9	10,1	15.753,8	0,5	4.189,8	3,7	6.185,3	37,6
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	65.985,6	7,1	15.645,2	-2,2	4.079,3	15,3	4.741,3	6,4
	<b>Φεβ.</b>	65.521,9	5,6	15.623,8	-2,0	4.129,9	15,1	4.768,8	5,2
	<b>Μαρ.</b>	66.096,9	6,4	15.565,9	-1,7	4.180,8	14,2	5.249,4	14,3
	<b>Απρ.</b>	67.097,9	7,7	15.926,1	1,2	4.211,2	13,7	5.403,5	17,3
	<b>Μάιος</b>	67.257,5	5,6	15.872,9	-0,5	4.225,7	12,2	5.510,9	23,5
	<b>Ιουν.</b>	68.474,1	6,6	15.918,8	0,6	4.293,7	12,9	5.614,5	29,8
	<b>Ιουλ.</b>	69.613,6	7,3	16.123,2	0,8	4.135,7	7,1	5.698,7	26,4
	<b>Αύγ.</b>	69.212,3	7,6	15.838,2	0,6	4.110,4	7,0	5.749,0	25,8
	<b>Σεπτ.</b>	69.305,5	7,2	15.674,2	-0,4	4.073,7	5,4	5.809,7	28,7
	<b>Οκτ.</b>	69.462,4	6,6	15.757,2	-1,4	4.089,4	2,6	5.839,9	30,7
	<b>Νοεμ.</b>	69.791,5	7,7	15.712,5	-0,3	4.184,2	6,5	6.224,1	39,3
	<b>Δεκ.</b>	71.282,9	10,1	15.753,8	0,5	4.189,8	3,7	6.185,3	37,6
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	70.999,2	8,9	15.690,0	0,3	4.205,7	3,1	6.312,7	33,1
	<b>Φεβ.</b>	71.491,8	10,5	15.747,6	0,8	4.248,8	2,9	6.568,8	37,7
	<b>Μαρ.</b>	72.960,4	11,5	15.955,2	2,5	4.356,4	4,2	6.620,5	26,1
	<b>Απρ.</b>	73.944,7	11,2	16.399,3	3,0	4.352,3	3,4	6.603,0	22,2
	<b>Μάιος</b>	74.372,3	11,5	16.661,9	5,0	4.377,7	3,6	6.679,8	21,2
	<b>Ιουν.</b>	76.259,8	12,3	16.900,2	6,2	4.416,8	2,9	6.710,2	19,5
	<b>Ιουλ.</b>	76.374,7	10,6	16.706,6	3,6	4.350,0	5,2	6.756,9	18,6

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας Π.12

## Δάνεια προς τα Εγχώρια Νοικοκυριά κατά Κατηγορία από τα Εγχώρια ΝΧΙ

Περίοδος		Σύνολο Νοικοκυριών		Στεγαστικά Δάνεια		Καταναλωτική Πίστη		Λοιπά	
		Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους	Υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ	% Μεταβολή Προηγ. Έτους
<b>2003</b>		40.198,8	28,5	26.534,2	26,2	12.409,6	27,5	1.255,0	142,2
<b>2004</b>		51.635,4	30,2	33.126,8	27,3	17.053,8	37,9	1.454,8	16,0
<b>2005</b>		65.698,2	31,4	43.199,4	33,5	20.850,0	28,7	1.648,8	13,5
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	52.401,7	30,1	33.672,4	27,5	17.275,8	36,6	1.453,5	19,5
	<b>Φεβ.</b>	53.384,5	30,1	34.281,6	27,7	17.610,7	35,3	1.492,2	29,7
	<b>Μαρ.</b>	54.608,0	29,6	35.091,5	28,0	17.995,6	34,2	1.520,9	17,5
	<b>Απρ.</b>	55.939,3	29,8	35.878,7	28,2	18.550,0	34,8	1.510,6	14,7
	<b>Μάιος</b>	56.971,3	29,3	36.610,2	27,9	18.896,4	33,7	1.464,7	12,2
	<b>Ιουν.</b>	56.978,2	29,3	36.102,8	28,3	19.386,6	33,3	1.488,8	8,9
	<b>Ιουλ.</b>	57.601,7	29,4	37.238,6	28,7	18.897,0	32,8	1.466,1	7,2
	<b>Αύγ.</b>	58.576,2	29,3	37.850,0	28,9	19.245,1	32,2	1.481,1	7,0
	<b>Σεπτ.</b>	60.202,4	29,9	39.022,1	30,2	19.628,5	31,4	1.551,8	9,5
	<b>Οκτ.</b>	61.649,3	30,4	40.000,4	30,9	20.080,7	31,0	1.568,2	11,6
	<b>Νοεμ.</b>	63.344,5	30,6	41.244,2	31,7	20.511,7	30,0	1.588,6	11,5
	<b>Δεκ.</b>	65.698,2	31,4	43.199,4	33,5	20.850,0	28,7	1.648,8	13,5
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	66.732,1	31,5	44.010,6	33,7	21.047,7	28,3	1.673,8	15,3
	<b>Φεβ.</b>	68.222,9	31,8	44.873,8	33,8	21.637,5	29,1	1.711,6	14,9
	<b>Μαρ.</b>	69.672,8	31,4	45.919,6	33,6	22.045,2	28,6	1.708,0	12,6
	<b>Απρ.</b>	70.648,3	30,0	46.612,7	32,6	22.344,3	26,3	1.691,3	12,3
	<b>Μάιος</b>	71.104,8	30,2	46.539,5	32,5	22.815,5	26,5	1.749,8	19,8
	<b>Ιουν.</b>	72.063,1	30,0	46.929,0	32,3	23.275,7	25,9	1.858,4	24,8
	<b>Ιουλ.</b>	73.637,3	29,2	48.165,4	31,5	23.610,7	24,7	1.861,2	26,9

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας Π.13

Ισοζύγιο Πληρωμών (εκατ.ευρώ)

Περίοδος		Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορικό ισοζύγιο	Άδηλοι πόροι	Ταξιδιωτικό συναλλάγμα	Άδηλες πληρωμές	Ισοζύγιο αδήλων συναλλαγών	Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών
<b>2000</b>		33.026,1	11.098,6	-21.927,5	32.143,1	10.061,2	18.588,0	13.555,1	-8.372,4
<b>2001</b>		33.156,3	11.545,4	-21.610,9	33.122,1	10.579,9	19.680,4	13.441,7	-8.169,3
<b>2002</b>		33.142,3	10.433,6	-22.708,7	30.559,3	10.284,7	16.422,0	14.137,3	-8.571,3
<b>2003</b>		33.757,1	11.113,6	-22.643,5	30.436,0	9.495,3	19.056,7	11.379,3	-11.264,1
<b>2004</b>		38.089,0	12.653,3	-25.435,7	35.909,1	10.347,8	21.190,5	14.718,6	-10.717,1
<b>2005</b>		41.747,8	14.200,9	-27.546,9	37.710,4	11.036,5	24.511,0	13.199,4	-14.347,5
<b>2005</b>	<b>Ιαν.</b>	3.117,2	919,0	-2.198,2	2.322,3	194,0	1.951,0	371,3	-1.827,0
	<b>Φεβ.</b>	3.100,3	923,2	-2.177,1	2.745,9	180,0	1.700,0	1.045,9	-1.131,2
	<b>Μαρ.</b>	3.675,6	1.305,5	-2.370,1	2.625,9	243,0	1.885,8	740,1	-1.629,9
	<b>Απρ.</b>	3.432,0	1.103,6	-2.328,4	2.513,4	370,0	2.049,7	463,7	-1.864,8
	<b>Μάιος</b>	3.282,9	1.229,2	-2.053,7	3.253,5	985,0	1.902,9	1.350,6	-703,1
	<b>Ιουν.</b>	3.076,5	1.099,3	-1.977,2	3.651,4	1.321,5	2.450,9	1.200,5	-776,7
	<b>Ιουλ.</b>	3.582,5	1.252,4	-2.330,1	4.227,8	1.997,0	2.333,6	1.894,2	-435,9
	<b>Αυγ.</b>	3.493,5	1.295,3	-2.198,2	4.700,7	2.680,0	1.846,3	2.854,4	656,2
	<b>Σεπτ.</b>	3.578,1	1.166,6	-2.411,5	3.742,9	1.639,0	1.923,5	1.819,4	-592,3
	<b>Οκτ.</b>	3.521,5	1.244,7	-2.276,8	2.868,5	944,0	2.177,1	691,4	-1.285,3
	<b>Νοεμ.</b>	3.717,7	1.333,2	-2.384,5	2.269,1	253,0	2.021,2	247,9	-2.136,6
	<b>Δεκ.</b>	4.170,1	1.328,8	-2.841,3	2.622,2	230,0	2.276,9	345,3	-2.496,0
<b>2006</b>	<b>Ιαν.</b>	3.858,8	1.251,9	-2.606,9	2.355,2	160,0	1.923,1	432,1	-2.174,8
	<b>Φεβ.</b>	3.841,9	1.049,8	-2.792,1	2.448,8	165,0	2.201,5	247,3	-2.544,7
	<b>Μαρ.</b>	5.090,6	1.350,6	-3.740,0	2.595,9	230,0	2.136,7	459,2	-3.280,8
	<b>Απρ.</b>	4.146,6	1.364,7	-2.781,9	2.639,8	425,0	2.035,3	604,5	-2.177,5
	<b>Μάιος</b>	4.289,3	1.558,1	-2.731,2	3.094,2	950,0	2.293,7	800,5	-1.930,8
	<b>Ιουν.</b>	4.536,5	1.460,9	-3.075,6	3.596,9	1.497,8	2.602,5	994,4	-2.081,2
	<b>Ιουλ.</b>	3.881,4	1.398,6	-2.482,8	4.511,6	2.330,4	2.416,1	2.095,5	-387,3
	<b>Αυγ.</b>	4.257,7	1.330,0	-2.927,7	4.987,9	4.179,5	2.198,4	2.789,5	-138,3
	<b>Σεπ</b>	4.344,3	1.411,6	-2.932,7	3.984,1	1.741,5	2.219,0	1.765,1	-1.167,7

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας Π.14

## Διμερείς Συναλλαγματικές Ισοτιμίες έναντι του Ευρώ

Περίοδος	Δολάριο ΗΠΑ	Γιεν Ιαπωνίας	Λίρα Αγγλίας	Ελβετικό Φράγκο	Αναθεωρημένη Ονομαστική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (% μεταβολή προην. έτους)	
2000	0,9240	99,50	0,60900	1,5580		
2001	0,8956	108,74	0,62191	1,5104		
2002	0,9448	118,05	0,62874	1,4672		
2003	1,1312	130,97	0,69199	1,5212	4,7	
2004	1,2439	134,44	0,67866	1,5438	1,5	
2005	1,2441	136,85	0,68380	1,5483	-0,7	
2005						
2005	Ιαν.	1,3119	135,63	0,69867	1,5469	-0,1
	Φεβ.	1,3014	136,55	0,68968	1,5501	-0,3
	Μαρ.	1,3201	138,83	0,69233	1,5494	0,7
	Απρ.	1,2938	138,84	0,68293	1,5475	1,1
	Μαϊ.	1,2694	135,37	0,68399	1,5449	0,0
	Ιουν.	1,2165	132,22	0,66895	1,5391	-0,9
	Ιουλ.	1,2037	134,75	0,68756	1,5578	-0,9
	Αυγ.	1,2292	135,98	0,68527	1,5528	-0,6
	Σεπ.	1,2256	136,06	0,67760	1,5496	-0,9
	Οκτ.	1,2015	138,05	0,68137	1,5490	-1,5
	Νοεμ.	1,1786	139,59	0,67933	1,5449	-2,1
	Δεκ.	1,1856	140,58	0,67922	1,5479	-2,5
2006						
2006	Ιαν.	1,2103	139,82	0,68598	1,5494	-1,8
	Φεβ.	1,1938	140,77	0,68297	1,5580	-1,7
	Μαρ.	1,2020	140,96	0,68935	1,5691	-1,7
	Απρ.	1,2271	143,59	0,69463	1,5748	-1,0
	Μαϊ.	1,2770	142,70	0,68330	1,5564	0,0
	Ιουν.	1,2650	145,11	0,68666	1,5601	1,3
	Ιουλ.	1,2684	146,70	0,68782	1,5687	1,1
	Αυγ.	1,2811	148,53	0,67669	1,5775	0,9

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος



Πίνακας Π.15												
Ευρωπαϊκή Ένωση												
Α.Ε.Π. (αγοραίες τιμές 2000)												
Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή - Εγχώριο Νόμισμα <sup>(1)</sup>												
	Ελλάς	Ισπανία	Πορτογαλία	Ιταλία	Γαλλία	Γερμανία	Αγγλία	Ευρώπη 15*	Ευρωζώνη	Ευρώπη 25*		
<b>1961-70</b>	8,5	7,3	6,4	5,7	5,6	4,4	2,8	4,8	5,3	-		
<b>1971-80</b>	4,6	3,5	4,7	3,8	3,4	2,8	1,9	3,0	3,3	-		
<b>1981-90</b>	0,7	2,9	3,3	2,4	2,6	2,3	2,6	2,5	2,4	-		
<b>1991-2000</b>	2,3	2,8	2,9	1,6	2,0	2,1	2,4	2,2	2,2	-		
<b>2001-2008</b>	4,1	3,3	0,9	1,0	1,7	1,1	2,5	1,9	1,7	-		
<b>1986</b>	0,5	3,3	4,1	2,9	2,4	2,4	3,9	2,8	2,6	-		
<b>1987</b>	-2,3	5,5	6,4	3,2	2,3	1,5	4,5	2,8	2,5	-		
<b>1988</b>	4,3	5,1	7,5	4,2	4,6	3,7	5,0	4,2	4,2	-		
<b>1989</b>	3,8	4,8	6,4	3,4	3,9	3,9	2,2	3,6	4,0	-		
<b>1990</b>	0,0	3,8	4,0	2,1	2,7	5,7	0,7	3,0	3,6	-		
<b>1991</b>	3,1	2,5	4,4	1,5	1,3	5,1	-1,4	1,9	2,6	-		
<b>1992</b>	0,7	0,9	1,1	0,8	1,8	2,2	0,2	1,2	1,5	-		
<b>1993</b>	-1,6	-1,0	-2,0	-0,9	-1,1	-0,8	2,3	-0,4	-0,8	-		
<b>1994</b>	2,0	2,4	1,0	2,2	2,0	2,7	4,3	2,8	2,5	2,8		
<b>1995</b>	2,1	2,8	4,3	2,8	2,2	1,9	2,9	2,5	2,4	2,6		
<b>1996</b>	2,4	2,4	3,6	0,7	1,1	1,0	2,8	1,7	1,5	1,8		
<b>1997</b>	3,6	3,9	4,2	1,9	2,2	1,8	3,0	2,6	2,6	2,7		
<b>1998</b>	3,4	4,5	4,8	1,4	3,5	2,0	3,3	2,9	2,8	3,0		
<b>1999</b>	3,4	4,7	3,9	1,9	3,2	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0		
<b>2000</b>	4,5	5,0	3,9	3,6	4,0	3,2	3,8	3,9	3,9	3,9		
<b>2001</b>	5,1	3,6	2,0	1,8	1,9	1,2	2,4	1,9	1,9	2,0		
<b>2002</b>	3,8	2,7	0,8	0,3	1,0	0,0	2,1	1,1	0,9	1,2		
<b>2003</b>	4,8	3,0	-1,1	0,0	1,1	-0,2	2,7	1,1	0,8	1,3		
<b>2004</b>	4,7	3,2	1,2	1,1	2,3	1,2	3,3	2,2	2,0	2,4		
<b>2005</b>	3,7	3,5	0,4	0,0	1,2	0,9	1,9	1,5	1,4	1,7		
<b>2006 <sup>(2)</sup></b>	3,8	3,8	1,2	1,7	2,2	2,4	2,7	2,6	2,6	2,8		
<b>2007 <sup>(2)</sup></b>	3,7	3,4	1,5	1,4	2,3	1,2	2,6	2,2	2,1	2,4		
<b>2008 <sup>(2)</sup></b>	3,7	3,3	1,7	1,4	2,1	2,0	2,4	2,3	2,2	2,4		
* Σταθμισμένα στο κοινό νόμισμα.												
(1) Για τις χώρες της ευρωζώνης νόμισμα είναι το ευρώ, για τις λοιπές το εθνικό τους νόμισμα.												
(2) Προβλέψεις.												
Πηγή : <i>European Economy, Autumn 2006, Economic Forecasts.</i>												



Πίνακας Π.17											
Ευρωπαϊκή Ένωση											
Ιδιωτική Κατανάλωση											
(Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή - Εγχώριο Νόμισμα <sup>(1)</sup> - Τιμές 2000)											
	Ελλάς	Ισπανία	Πορτογαλία	Ιταλία	Γαλλία	Γερμανία	Αγγλία	Ευρώπη 15*	Ευρωζώνη	Ευρώπη 25*	
1961-70	7,1	7,3	5,4	6,4	5,4	5,1	2,4	4,8	5,6	-	
1971-80	5,2	3,8	3,9	3,9	3,5	3,4	2,2	3,3	3,6	-	
1981-90	2,2	2,4	2,8	2,6	2,4	2,2	3,5	2,5	2,3	-	
1991-2000	2,2	2,6	3,3	1,7	1,7	2,1	2,7	2,1	2,0	-	
2001-2008	3,7	3,4	1,4	0,8	2,4	0,5	2,6	1,8	1,4	-	
										-	
1981	-0,7	-1,0	2,9	1,6	2,0	-0,5	0,1	0,3	0,5	-	
1982	3,4	0,0	2,4	1,0	3,2	-1,1	0,9	0,9	0,9	-	
1983	2,1	0,4	-1,4	-0,2	0,8	1,4	4,1	1,4	0,9	-	
1984	0,4	-0,2	-2,9	3,0	0,7	2,0	2,2	1,6	1,4	-	
1985	0,5	2,3	0,7	2,9	2,0	1,9	3,8	2,5	2,2	-	
1986	-1,5	3,4	5,6	4,1	3,4	3,9	6,4	4,1	3,5	-	
1987	2,7	6,0	5,3	3,6	3,2	3,7	5,5	3,8	3,6	-	
1988	6,2	4,9	6,9	4,1	3,1	2,6	7,7	3,9	3,4	-	
1989	6,2	5,4	2,9	4,0	3,0	3,2	3,4	3,5	3,7	-	
1990	2,6	3,5	6,4	2,1	2,6	5,2	0,9	2,8	3,4	-	
										-	
1991	2,8	2,9	4,2	2,7	0,7	3,6	-1,5	1,7	2,4	-	
1992	2,3	2,2	4,7	1,7	1,0	3,3	0,5	1,7	2,0	-	
1993	-0,7	-1,9	1,1	-3,1	-0,4	0,8	3,0	-0,2	-0,7	-	
1994	2,0	1,1	1,0	1,5	1,4	2,0	3,0	2,0	1,7	-	
1995	2,9	1,7	0,6	1,5	1,7	2,2	1,8	1,8	1,9	-	
1996	2,4	2,3	3,4	0,9	1,6	1,3	3,8	2,1	1,8	2,2	
1997	2,7	3,2	3,6	3,2	0,4	0,8	3,5	2,0	1,7	2,1	
1998	3,5	4,8	5,3	3,4	3,8	1,5	3,9	3,2	3,1	3,2	
1999	2,5	5,3	5,2	2,6	3,5	3,0	4,5	3,5	3,3	3,6	
2000	2,0	5,0	3,7	2,4	3,6	2,4	4,6	3,4	3,1	3,4	
2001	3,5	3,4	1,3	0,7	2,6	1,9	3,0	2,1	1,9	2,1	
2002	3,6	2,8	1,3	0,2	2,4	-0,8	3,5	1,4	0,9	1,5	
2003	4,5	2,8	0,1	1,0	2,0	-0,1	2,9	1,5	1,0	1,6	
2004	4,7	4,2	2,4	0,6	2,3	0,1	3,4	1,9	1,5	2,0	
2005	3,7	4,2	2,0	0,1	2,0	0,1	1,4	1,4	1,3	1,5	
2006 <sup>(2)</sup>	3,4	3,6	1,1	1,6	2,8	1,0	2,3	2,1	1,7	2,2	
2007 <sup>(2)</sup>	3,2	3,4	1,3	1,0	2,5	-0,1	2,3	1,8	1,4	1,9	
2008 <sup>(2)</sup>	3,0	3,1	1,4	1,3	2,3	1,9	2,2	2,2	1,4	2,3	

\* Σταθμισμένα στο κοινό νόμισμα.

(1) Για τις χώρες της ευρωζώνης νόμισμα είναι το ευρώ, για τις λοιπές το εθνικό τους νόμισμα.

(2) Προβλέψεις.

Πηγή : *European Economy, Autumn 2006, Economic Forecasts.*

Πίνακας Π.18								
Διεθνής Τουρισμός Ελλάδος								
Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών ανά Χώρα Προελεύσεως								
	Αγγλία	Γερμανία	Ιταλία	Γαλλία	Η.Π.Α.	Σκανδιναβικές Χώρες <sup>1</sup>	Κάτω Χώρες <sup>2</sup>	Σύνολο*
1960	40.756	40.299	15.961	30.221	75.306	10.472	10.471	399.438
1970	166.904	142.702	76.215	115.977	304.681	50.738	44.410	1.609.210
1980	768.215	692.961	197.006	299.791	288.647	528.689	249.966	4.795.900
1990	1.647.361	1.922.029	620.766	565.407	273.849	871.042	697.506	8.873.310
1980	768.215	692.961	197.006	299.791	288.647	528.689	249.966	4.795.900
1981	964.707	625.121	225.479	296.499	321.081	576.763	248.948	5.094.349
1982	1.022.692	606.046	223.922	335.366	333.080	645.810	203.405	5.032.822
1983	888.991	728.478	327.610	299.506	406.887	561.866	230.114	4.778.477
1984	1.043.363	864.000	328.598	405.907	474.845	559.165	269.704	5.523.212
1985	1.329.259	1.050.078	364.177	441.148	466.155	670.589	369.365	6.574.000
1986	1.710.000	1.145.000	440.000	468.499	204.667	764.539	448.000	7.089.679
1987	1.980.000	1.205.000	465.000	510.000	260.000	784.000	485.000	7.564.000
1988	1.790.000	1.382.000	544.000	469.000	295.000	802.000	564.000	7.778.000
1989	1.632.000	1.655.000	569.000	478.000	279.000	901.000	591.000	8.081.851
1990	1.647.361	1.922.029	620.766	565.407	273.849	871.042	697.506	8.873.310
1991	1.674.875	1.561.113	517.145	470.945	180.429	758.356	629.819	8.036.127
1992	2.154.850	1.944.704	622.619	542.222	278.941	863.483	771.286	9.331.360
1993	2.191.347	2.069.379	625.509	554.644	256.719	789.622	734.908	9.412.823
1994	2.418.628	2.404.628	722.652	618.565	270.777	987.215	821.741	10.403.489
1995	2.224.885	2.272.911	643.473	551.798	239.684	1.028.211	751.188	10.001.966
1996	1.687.999	1.907.863	491.081	462.732	222.130	1.025.775	665.746	9.041.676
1997	1.711.942	1.994.670	533.303	426.678	240.555	1.125.660	693.454	9.771.482
1998	2.044.243	2.136.515	659.688	486.201	219.362	1.135.768	822.013	10.329.864
1999	2.433.033	2.450.137	745.915	545.981	229.314	1.263.431	949.720	11.491.027
2000	2.772.256	2.395.185	823.245	602.353	218.731	1.295.149	987.227	12.378.282
2001	2.932.342	2.345.440	889.925	726.816	164.689	1.241.973	1.108.988	13.019.202
2002	2.858.360	2.510.849	805.008	735.568	146.754	1.137.443	1.079.423	12.924.261
2003	3.008.382	2.267.063	865.730	714.821	148.751	1.020.805	1.020.675	12.850.835
2004	2.869.737	2.189.222	898.208	621.407	161.398	996.909	986.547	12.118.693
2005	2.718.721	2.241.942	1.128.506	676.658	205.656	965.945	1.067.353	12.798.268
<sup>1</sup> Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία.								
<sup>2</sup> Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο.								
* Χωρίς κρουαζιέρες και Αλβανούς.								
** Προσωρινά στοιχεία.								
Πηγή : ΕΣΥΕ, ΕΟΤ, UNWTO.								

Πίνακας Π.19								
Διεθνής Τουρισμός Ελλάδος								
Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών ανά Χώρα Προελεύσεως								
(Μερίδια Αγοράς)								
	Αγγλία	Γερμανία	Ιταλία	Γαλλία	Η.Π.Α.	Σκανδιναβικές Χώρες <sup>1</sup>	Κάτω Χώρες <sup>2</sup>	Μερικό Σύνολο
1960	10,2	10,1	4,0	7,6	18,9	2,6	2,6	56,0
1970	10,4	8,9	4,7	7,2	18,9	3,2	2,8	56,0
1980	16,0	14,5	4,1	6,3	6,0	11,0	5,2	63,1
1990	18,6	21,7	7,0	6,4	3,1	9,8	7,9	74,4
1980	16,0	14,5	4,1	6,3	6,0	11,0	5,2	63,1
1981	18,9	12,3	4,4	5,8	6,3	11,3	4,9	64,0
1982	20,3	12,0	4,5	6,7	6,6	12,8	4,0	67,0
1983	18,6	15,2	6,9	6,3	8,5	11,8	4,8	72,1
1984	18,9	15,6	6,0	7,4	8,6	10,1	4,9	71,4
1985	20,2	16,0	5,5	6,7	7,1	10,2	5,6	71,4
1986	24,1	16,2	6,2	6,6	2,9	10,8	6,3	73,1
1987	26,2	15,9	6,2	6,7	3,4	10,4	6,4	75,2
1988	23,0	17,8	7,0	6,0	3,8	10,3	7,3	75,2
1989	20,2	20,5	7,0	5,9	3,5	11,2	7,3	75,5
1990	18,6	21,7	7,0	6,4	3,1	9,8	7,9	74,4
1991	20,9	19,5	6,5	5,9	2,3	9,5	7,9	72,2
1992	23,1	20,8	6,7	5,8	3,0	9,3	8,3	76,9
1993	23,3	22,0	6,7	5,9	2,7	8,4	7,8	76,7
1994	21,6	21,5	6,4	5,5	2,4	8,8	7,6	73,8
1995	22,2	22,7	6,4	5,5	2,4	10,3	7,5	77,1
1996	18,7	21,1	5,4	5,1	2,5	11,3	7,4	71,5
1997	17,5	20,4	5,5	4,4	2,5	11,5	7,1	68,8
1998	19,8	20,7	6,4	4,7	2,1	11,0	8,0	72,6
1999	21,2	21,3	6,5	4,8	2,0	11,0	8,3	75,0
2000	22,4	19,3	6,7	4,9	1,8	10,5	8,0	73,5
2001	22,5	18,0	6,8	5,6	1,3	9,5	8,5	72,3
2002	22,1	19,4	6,2	5,7	1,1	8,8	8,4	71,8
2003	23,4	17,6	6,7	5,6	1,2	7,9	7,9	70,4
2004	23,7	18,1	7,4	5,1	1,3	8,2	8,1	72,0
2005	21,2	17,5	8,8	5,3	1,6	7,5	8,3	70,4
<sup>1</sup> Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία								
<sup>2</sup> Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο								
Πηγή : ΕΣΥΕ, ΕΟΤ, WTO								

Πίνακας Π.20						
Διεθνής Τουρισμός						
Κύριες Ανταγωνίστριες Χώρες :						
Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις, Δυναμικότητα						
	Γαλλία	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία	Τουρκία	Ελλάς *
<b>Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών</b>						
<b>(χιλιάδες)</b>						
1980	30.100	22.500	22.087	2.730	865	4.796
1990	52.497	37.441	26.679	8.020	4.799	8.873
1991	55.041	38.539	25.878	8.657	5.158	8.036
1992	59.740	36.492	26.113	8.884	6.549	9.331
1993	60.565	37.268	26.379	8.434	5.904	9.413
1994	61.312	43.232	27.480	9.169	6.033	10.404
1995	60.033	34.920	31.052	9.511	7.083	10.002
1996	62.406	36.221	32.943	9.730	7.966	9.042
1997	67.310	39.553	34.692	10.172	9.040	9.771
1998	70.109	43.396	34.933	11.295	8.960	10.330
1999	73.147	46.776	36.516	11.632	6.893	11.491
2000	77.190	47.898	41.181	12.097	9.586	12.378
2001	75.202	48.565	39.563	12.167	10.783	13.019
2002	77.012	50.331	39.799	11.644	12.790	12.924
2003	75.048	50.854	39.604	11.707	13.341	12.850
2004	75.121	52.430	37.071	11.617	16.826	12.119
2005	76.001	55.576	36.513		20.273	12.798
<b>Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών Τουριστών</b>						
<b>(χιλιάδες)</b>						
1980	254.700	62.199	103.265	10.139	1.163	26.625
1990	387.205	68.630	84.720	19.349	13.271	35.612
1991	396.033	77.128	86.735	21.957	9.699	30.159
1992	426.500	81.183	83.643	20.064	16.785	36.260
1993	434.665	88.395	85.431	18.124	17.064	36.475
1994	505.533	104.156	101.005	20.660	16.255	40.658
1995	490.877	107.787	113.001	22.241	18.477	38.772
1996	459.524	106.658	118.024	21.708	25.548	35.498
1997	493.467	113.270	118.360	22.601	36.167	39.992
1998	518.142	122.486	121.242	25.273	30.433	42.565
1999	550.018	160.424	126.668	25.080	20.435	45.803
2000	585.443	233.897	140.357	25.785	28.511	46.636
2001	581.037	232.035	146.672	25.229	36.368	46.574
2002	588.430	220.707	145.560	24.574	43.312	40.953
2003	567.006	217.852	139.653	24.369	40.866	40.407
2004	561.294	209.082	141.169	34.100	49.728	38.796
2005	566.900	210.587	n.a.	35.600	n.a.	40.734
<b>Δυναμικότητα Ξενοδοχείων</b>						
<b>(χιλιάδες κλίνες)</b>						
1980	1.577.578	984.187	1.569.733	99.886	49.267	284.988
1990	1.082.138	929.533	1.703.542	179.337	164.980	438.355
1991	1.094.584	972.808	1.708.033	188.501	192.386	459.297
1992	1.198.272	998.816	1.722.977	190.892	212.902	475.799
1993	1.178.432	1.009.241	1.724.996	198.862	228.641	486.439
1994	1.193.340	1.132.350	1.724.333	202.442	258.580	508.505
1995	1.223.074	1.074.017	1.738.031	204.051	280.463	533.812
1996	1.216.706	1.087.529	1.764.651	208.205	295.743	548.785
1997	1.201.766	1.102.424	1.772.096	211.315	308.096	561.068
1998	1.173.888	1.121.217	1.782.382	215.572	309.013	576.876
1999	1.167.156	1.282.013	1.807.275	216.828	315.932	584.973
2000	1.178.348	1.315.697	1.854.101	222.958	322.334	591.652
2001	1.200.984	1.333.441	1.891.281	228.665	366.605	608.104
2002	1.207.238	1.395.383	1.929.544	224.054	393.718	625.155
2003	1.206.558	1.451.922	1.969.495	238.759	418.177	626.914
2004	1.230.804	1.511.592	1.999.729	253.927	428.589	668.271
2005	1.230.800	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	682.050
(2) Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα.						
* Χωρίς κρουαζιέρες και Αλβανούς. Οι διανυκτερεύσεις για την Ελλάδα αναφέρονται στα ξενοδοχεία και συναφή καταλύματα (περιλαμβάνονται και τα campings), ενώ για τις υπόλοιπες χώρες σε όλα τα καταλύματα.						
Πηγή : ΕΟΤ, ΕΣΥΕ, ΞΕΕ, UNWTO.						

Πίνακας Π.21						
Διεθνής Τουρισμός						
Κύριες Ανταγωνίστριες Χώρες						
Συναλλαγματικές Εισπράξεις, Δαπάνη ανά Άφιξη, Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση						
	Γαλλία	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία	Τουρκία	Ελλάς *
<b>Συναλλαγματικές Εισπράξεις</b>						
(σε εκατ. \$)						
<b>2000</b>	30.981	30.979	27.493	5.243	7.636	9.221
<b>2001</b>	30.363	32.691	25.822	5.470	10.067	9.475
<b>2002</b>	32.437	33.783	26.873	5.762	11.901	9.717
<b>2003</b>	36.617	41.770	31.247	6.580	13.203	10.738
<b>2004</b>	40.686	46.202	35.378	7.758	15.888	12.865
<b>2005</b>	42.276	47.891	35.398	7.931	18.152	13.731
<b>Δαπάνη ανά Άφιξη</b>						
(σε \$)						
<b>2000</b>	401	647	668	433	797	745
<b>2001</b>	404	673	653	450	934	728
<b>2002</b>	421	671	675	495	930	752
<b>2003</b>	488	821	789	562	990	836
<b>2004</b>	542	881	954	668	944	1.062
<b>2005</b>	556	862	969	n.a.	895	1.073
<b>Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση</b>						
(σε \$)						
<b>2000</b>	53	132	196	203	268	198
<b>2001</b>	52	141	176	217	277	203
<b>2002</b>	55	153	185	234	275	237
<b>2003</b>	65	192	224	270	323	266
<b>2004</b>	75	229	251	233	365	354
<b>2005</b>	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Πηγή : UNWTO.						

<b>Πίνακας Π. 22</b>				
<b>Παγκόσμιος Τουρισμός</b>				
<b>Αφίξεις και Συναλλαγματικές Εισπράξεις</b>				
	<b>Αφίξεις</b>		<b>Συναλλαγματικές Εισπράξεις</b>	
	<b>(εκατ. επισκέπτες)</b>	<b>(μέση ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)</b>	<b>(δισ. δολάρια)</b>	<b>(μέση ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)</b>
<b>1950</b>	25,3	-	2,1	-
<b>1960</b>	69,3	10,6	6,9	10,6
<b>1970</b>	165,8	9,1	17,9	9,1
<b>1980</b>	278,2	5,6	106,5	5,6
<b>1990</b>	441,0	4,8	273,2	4,8
<b>2000</b>	680,6	4,3	479,2	4,3
<b>1980</b>	278,2	-	106,5	-
<b>1981</b>	278,6	0,1	108,1	1,5
<b>1982</b>	277,1	-0,5	104,3	-3,5
<b>1983</b>	282,1	1,8	104,9	0,6
<b>1984</b>	306,9	8,8	113,7	8,4
<b>1985</b>	320,2	4,3	120,8	6,2
<b>1986</b>	330,5	3,2	146,6	21,4
<b>1987</b>	359,8	8,9	181,1	23,5
<b>1988</b>	385,5	7,1	210,2	16,1
<b>1989</b>	410,2	6,4	230,0	9,4
<b>1990</b>	439,0	7,0	273,2	18,8
<b>1991</b>	443,9	1,1	286,0	4,7
<b>1992</b>	481,4	8,4	328,7	14,9
<b>1993</b>	494,7	2,8	334,9	1,9
<b>1994</b>	519,5	5,0	366,0	9,3
<b>1995</b>	540,0	3,9	411,3	12,4
<b>1996</b>	569,6	5,5	447,5	8,8
<b>1997</b>	592,5	4,0	452,3	1,1
<b>1998</b>	611,6	3,2	448,9	-0,8
<b>1999</b>	634,1	3,7	462,0	2,9
<b>2000</b>	687,0	8,3	481,0	4,1
<b>2001</b>	680,4	-1,0	467,0	-2,9
<b>2002</b>	700,4	2,9	481,6	3,1
<b>2003</b>	694,0	-0,9	533,0	10,7
<b>2004</b>	764,0	10,1	633,0	18,8
<b>2005</b>	806,0	5,5	680,0	7,4

Πηγή : UNWTO: Compendium, Barometer, Tourism Highlights (διάφορα τεύχη).



<b>Πίνακας Π. 23</b>						
<b>Παγκόσμιος Τουρισμός</b>						
<b>Αφίξεις ανά Περιοχή</b>						
	<b>Αμερική</b>	<b>Ασία/ Ειρηνικός</b>	<b>Αφρική</b>	<b>Ευρώπη</b>	<b>Μ. Ανατολή</b>	<b>Σύνολο</b>
<b>(εκατομμύρια επισκέπτες)</b>						
<b>1980</b>	62,3	23,6	7,3	177,5	7,5	278,2
<b>1990</b>	92,8	56,2	15,2	265,6	9,6	439,0
<b>1991</b>	95,3	59,7	16,0	263,5	9,4	443,9
<b>1992</b>	102,2	67,8	18,3	281,4	11,8	481,4
<b>1993</b>	102,2	74,5	18,7	287,4	11,9	494,7
<b>1994</b>	105,1	82,2	19,1	300,4	12,7	519,5
<b>1995</b>	109,0	82,4	20,3	315,0	13,7	540,0
<b>1996</b>	114,5	94,0	22,1	323,0	16,0	569,6
<b>1997</b>	116,2	93,0	23,0	343,3	17,0	592,5
<b>1998</b>	119,2	92,4	25,5	355,7	18,9	611,6
<b>1999</b>	121,9	102,3	26,9	360,5	22,5	634,1
<b>2000</b>	128,1	110,5	28,2	395,8	24,2	687,0
<b>2001</b>	122,1	120,7	28,9	383,8	25,0	680,4
<b>2002</b>	116,6	131,1	29,5	394,0	29,2	700,4
<b>2003</b>	113,1	113,3	31,0	407,1	29,5	694,0
<b>2004</b>	125,7	144,2	33,8	424,4	36,3	764,0
<b>2005</b>	133,5	155,4	36,7	441,5	39,1	806,0
<b>(μερίδια αγοράς)</b>						
<b>1980</b>	22,4	8,5	2,6	63,8	2,7	100,0
<b>1990</b>	21,1	12,8	3,5	60,5	2,2	100,0
<b>1991</b>	21,5	13,4	3,6	59,4	2,1	100,0
<b>1992</b>	21,2	14,1	3,8	58,5	2,5	100,0
<b>1993</b>	20,7	15,1	3,8	58,1	2,4	100,0
<b>1994</b>	20,2	15,8	3,7	57,8	2,4	100,0
<b>1995</b>	20,2	15,3	3,8	58,3	2,5	100,0
<b>1996</b>	20,1	16,5	3,9	56,7	2,8	100,0
<b>1997</b>	19,6	15,7	3,9	57,9	2,9	100,0
<b>1998</b>	19,5	15,1	4,2	58,2	3,1	100,0
<b>1999</b>	19,2	16,1	4,2	56,9	3,5	100,0
<b>2000</b>	18,6	16,1	4,1	57,6	3,5	100,0
<b>2001</b>	17,9	17,7	4,2	56,4	3,7	100,0
<b>2002</b>	16,6	18,7	4,2	56,3	4,2	100,0
<b>2003</b>	16,3	16,3	4,5	58,7	4,3	100,0
<b>2004</b>	16,5	18,9	4,4	55,5	4,8	100,0
<b>2005</b>	16,6	19,3	4,6	54,8	4,9	100,0

Πηγή : UNWTO: Compendium, Barometer, Tourism Highlights (διάφορα τεύχη).

Πίνακας Π. 24						
Παγκόσμιος Τουρισμός						
Συναλλαγματικές Εισπράξεις ανά Περιοχή						
	Αμερική	Ασία/ Ειρηνικός	Αφρική	Ευρώπη	Μ. Ανατολή	Σύνολο
(δισεκ. δολάρια)						
1980	24,7	11,3	3,4	63,7	3,5	106,5
1990	69,3	46,7	6,4	145,6	5,1	273,2
1991	76,4	48,0	6,0	150,4	5,3	286,0
1992	83,7	56,3	6,8	174,4	7,5	328,7
1993	89,2	62,1	6,9	168,7	8,0	334,9
1994	92,5	72,8	7,6	183,8	9,3	366,0
1995	98,4	82,0	8,5	211,9	10,5	411,3
1996	108,3	93,5	9,7	224,2	11,9	447,5
1997	114,5	90,8	9,5	224,7	12,8	452,3
1998	115,2	76,6	10,3	234,1	12,6	448,9
1999	120,0	83,7	11,1	233,1	14,1	462,0
2000	131,0	90,4	10,6	231,6	15,6	479,2
2001	119,8	93,5	11,5	226,7	15,5	467,0
2002	113,7	99,1	11,8	241,2	15,7	481,6
2003	114,1	94,9	15,5	282,9	16,8	524,2
2004	132,0	127,8	19,2	328,5	25,5	633,0
2005	144,6	138,6	21,5	348,2	27,6	680,0
(μερίδια αγοράς)						
1980	23,2	10,6	3,2	59,8	3,3	100,0
1990	25,4	17,1	2,3	53,3	1,9	100,0
1991	26,7	16,8	2,1	52,6	1,9	100,0
1992	25,5	17,1	2,1	53,1	2,3	100,0
1993	26,6	18,5	2,1	50,4	2,4	100,0
1994	25,3	19,9	2,1	50,2	2,5	100,0
1995	23,9	19,9	2,1	51,5	2,6	100,0
1996	24,2	20,9	2,2	50,1	2,7	100,0
1997	25,3	20,1	2,1	49,7	2,8	100,0
1998	25,7	17,1	2,3	52,1	2,8	100,0
1999	26,0	18,1	2,4	50,5	3,1	100,0
2000	27,3	18,9	2,2	48,3	3,3	100,0
2001	25,7	20,0	2,5	48,5	3,3	100,0
2002	23,6	20,6	2,5	50,1	3,3	100,0
2003	21,8	18,1	3,0	54,0	3,2	100,0
2004	20,9	20,2	3,0	51,9	4,0	100,0
2005	21,3	20,4	3,2	51,2	4,1	100,0

Πηγή : UNWTO: Compendium, Barometer, Tourism Highlights (διάφορα τεύχη).